WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van

houdende regels ter implementatie van Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (PbEU 2022, L322), zoals gewijzigd door Richtlijn (EU) 2025/794 van het Europees Parlement en de Raad van 14 april 2025 tot wijziging van de Richtlijnen (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft de datums waarop lidstaten bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven moeten toepassen en door Richtlijn (EU) 2026/470 van het Europees Parlement en de Raad van 24 februari 2026 tot wijziging van Richtlijnen 2006/43/EG, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven (Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering) [KetenID WGK025515]

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, van (datum voordracht), directie Wetgeving en Juridische Zaken nr. (kenmerk voordracht), gedaan in overeenstemming met Onze Minister van Financiën;

Gelet op de artikelen 2:391a, tweede lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en 21a van de Wet toezicht accountantsorganisaties;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van .... (datum en nummer));

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van (datum nader rapport), directie Wetgeving en Juridische Zaken, nr. (kenmerk nader rapport), uitgebracht in overeenstemming met Onze Minister van Financiën;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Hoofdstuk 1. Algemeen

Artikel 1 – Definities

1. In dit besluit wordt verstaan onder:

bijkantoor: duurzaam in een andere staat dan de staat van de zetel aanwezig onderdeel zonder rechtspersoonlijkheid van een rechtspersoon die niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte en die een rechtsvorm heeft die vergelijkbaar is met een naamloze vennootschap of een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid;

duurzaamheidskwesties: ecologische, sociale en mensenrechten, en governancefactoren, waaronder duurzaamheidsfactoren zoals gedefinieerd in artikel 2, onderdeel 24, van Verordening (EU) nr. 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiëledienstensector (PbEU 2019, L 317/1);

duurzaamheidsrapportering: verslaglegging van informatie met betrekking tot duurzaamheidskwesties overeenkomstig de artikelen 3 tot en met 6 van dit besluit;

een wijze die gelijkwaardig is: een wijze die gelijkwaardig is, zoals bepaald bij een besluit van de Commissie inzake de gelijkwaardigheid van duurzaamheidsrapporteringsstandaarden uit hoofde van artikel 23, vierde lid, derde alinea van de Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereglementeerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG (PbEU 2004, L 390/38);

moedermaatschappij: een vennootschap of rechtspersoon die aan het hoofd staat van een groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;

op zichzelf staande vennootschap: een vennootschap die geen deel uitmaakt van een groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;

participatieonderneming: een onderneming die uitsluitend ten doel heeft het deelnemen in andere vennootschappen of rechtspersonen en het beheer en de exploitatie van deze deelnemingen, zonder zich direct of indirect in te laten met de bedrijfsvoering van de betrokken vennootschappen of rechtspersonen, onverminderd de uitoefening van haar aandeelhoudersrechten;

Richtlijn 2013/34/EU: Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PbEU 2013, L 182);

uiteindelijke moedermaatschappij: de moedermaatschappij die de geconsolideerde jaarrekening opstelt van de grootste groep;

vennootschap: een naamloze vennootschap, een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid en een vennootschap onder firma dan wel een commanditaire vennootschap waarvan de volledig jegens haar schuldeisers aansprakelijke vennoten kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht zijn;

2. Onder netto-omzet wordt in dit besluit verstaan, ten behoeve van het bepalen van de omvang van:

a. een bank als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht: de som der bedrijfsopbrengsten zoals opgenomen in de winst- en verliesrekening, met uitzondering van de rente- en soortgelijke lasten en de betaalde provisie;

b. een verzekeraar als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht: de brutopremies zoals opgenomen in de winst- en verliesrekening;

c. een rechtspersoon die niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte: de inkomsten zoals gedefinieerd door of in de zin van het stelsel voor financiële verslaglegging op basis waarvan de jaarrekening van de rechtspersoon wordt opgesteld.

Hoofdstuk 2. Duurzaamheidsrapportering

Artikel 2 – Geadresseerden van de verplichting tot het opstellen van een duurzaamheidsrapportering

1. In het bestuursverslag wordt jaarlijks overeenkomstig dit hoofdstuk een duurzaamheidsrapportering opgenomen door:

a. het bestuur van een vennootschap die op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata een netto-omzet heeft van meer dan € 450 miljoen en een gemiddeld aantal werknemers van meer dan duizend;

b. het bestuur van een organisatie van openbaar belang als bedoeld in artikel 398, zevende lid, onderdelen b en c, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, ongeacht haar rechtsvorm, die op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata, een netto-omzet heeft van meer dan € 450 miljoen en een gemiddeld aantal werknemers van meer dan duizend.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op:

a. een beleggingsinstelling of icbe als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht;

b. instellingen als bedoeld in artikel 2, vijfde lid, van de Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen, tot wijziging van Richtlijn 2002/87/EG en tot intrekking van de Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG (PbEU 2013, L 176);

c. de European Financial Stability Facility (EFSF) die is opgericht door de EFSF Framework Agreement.

Artikel 3 – Inhoud van de duurzaamheidsrapportering

1. De duurzaamheidsrapportering staat duidelijk aangegeven in een deel van het bestuursverslag dat specifiek hierover gaat.

2. In de duurzaamheidsrapportering wordt informatie opgenomen die nodig is om inzicht te krijgen in de effecten van de vennootschap of rechtspersoon op duurzaamheidskwesties, alsmede informatie die nodig is om te begrijpen hoe duurzaamheidskwesties van invloed zijn op de ontwikkeling, de resultaten en de positie van de vennootschap of rechtspersoon.

3. De informatie bevat:

a. een korte beschrijving van het bedrijfsmodel en de strategie van de vennootschap of rechtspersoon, met inbegrip van:

1°. de veerkracht van het bedrijfsmodel en de strategie van de vennootschap of rechtspersoon ten aanzien van risico's in verband met duurzaamheidskwesties;

2°. de kansen voor de vennootschap of rechtspersoon op het gebied van duurzaamheidskwesties;

3°. de plannen van de vennootschap of rechtspersoon, met inbegrip van uitvoeringsmaatregelen en daaraan gerelateerde financiële en investeringsplannen, om ervoor te zorgen dat haar bedrijfsmodel en strategie verenigbaar zijn met de overgang naar een duurzame economie en met de beperking van de opwarming van de aarde tot 1,5 °C in overeenstemming met de in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering op 12 december 2015 aangenomen Overeenkomst van Parijs (PbEU 2016, L 282) en de doelstelling om uiterlijk in 2050 klimaatneutraliteit te bereiken als vastgesteld in Verordening (EU) 2021/1119 van het Europees Parlement en de Raad van 30 juni 2021 tot vaststelling van een kader voor de verwezenlijking van klimaatneutraliteit en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 401/2009 en Verordening (EU) 2018/1999 (PbEU 2021, L 243), en in voorkomend geval de blootstelling van de vennootschap of rechtspersoon aan kolen-, olie- en gasgerelateerde activiteiten;

4°. de wijze waarop in het bedrijfsmodel en de strategie van de vennootschap of rechtspersoon rekening wordt gehouden met de belangen van de belanghebbenden van de vennootschap of rechtspersoon en met de effecten van de vennootschap of rechtspersoon op duurzaamheidskwesties;

5°. de wijze waarop de strategie van de vennootschap of rechtspersoon ten aanzien van duurzaamheidskwesties is uitgevoerd;

b. een beschrijving van de door de vennootschap of rechtspersoon vastgestelde tijdsgebonden doelstellingen met betrekking tot duurzaamheidskwesties, waaronder, indien van toepassing, de absolute broeikasgasemissiereductiedoelstellingen voor ten minste 2030 en 2050, een beschrijving van de vooruitgang die de vennootschap of rechtspersoon heeft geboekt bij het bereiken van die doelstellingen, en een verklaring die duidelijk maakt of de milieudoelstellingen van de vennootschap of rechtspersoon gebaseerd zijn op overtuigend wetenschappelijk bewijs;

c. een beschrijving van de rol van het bestuur en de raad van commissarissen ten aanzien van duurzaamheidskwesties, en van de daarin aanwezige deskundigheid en vaardigheden met betrekking tot het vervullen van die rol ofwel de toegang die deze organen hebben tot dergelijke deskundigheid en vaardigheden;

d. een beschrijving van het beleid van de vennootschap of rechtspersoon ten aanzien van duurzaamheidskwesties;

e. informatie over het bestaan van stimuleringsregelingen in verband met duurzaamheidskwesties die aan leden van het bestuur en de raad van commissarissen wordt aangeboden;

f. een beschrijving van:

1°. de door de vennootschap of rechtspersoon toegepaste passende zorgvuldigheidsprocedure ten aanzien van duurzaamheidskwesties en, indien van

toepassing, in overeenstemming met de vereisten van de Unie om een passende zorgvuldigheidsprocedure uit te voeren;

2°. de belangrijkste feitelijke of potentiële negatieve effecten die verband houden met de eigen activiteiten en met de waardeketen van de vennootschap of rechtspersoon, met inbegrip van haar producten en diensten, haar zakelijke betrekkingen en haar toeleveringsketen, welke activiteiten zijn ondernomen voor het in kaart brengen en monitoren van die effecten en van andere negatieve effecten die de vennootschap of rechtspersoon op grond van andere vereisten van de Europese Unie met betrekking tot het uitvoeren van een passende zorgvuldigheidsprocedure verplicht is in kaart te brengen;

3°. alle door de vennootschap of rechtspersoon genomen maatregelen om feitelijke of potentiële negatieve effecten te voorkomen, te beperken, te verhelpen, of te beëindigen, en het resultaat van dergelijke maatregelen;

g. een beschrijving van de voornaamste risico's voor de vennootschap of rechtspersoon in verband met duurzaamheidskwesties, met inbegrip van de belangrijkste afhankelijkheden van de vennootschap of rechtspersoon van dergelijke aspecten, en hoe de vennootschap of rechtspersoon die risico's beheert; en

h. de indicatoren die relevant zijn voor de informatieverschaffing, bedoeld in de onderdelen a tot en met g.

4. De vennootschap of rechtspersoon rapporteert over het proces dat is uitgevoerd om de informatie in kaart te brengen die zij overeenkomstig het tweede lid in de duurzaamheidsrapportering heeft opgenomen.

5. De informatie omvat gegevens met betrekking tot tijdhorizonten op korte, middellange en lange termijn, naargelang het geval.

6. De informatie bevat, in voorkomend geval, informatie over de eigen activiteiten en over de waardeketen van de vennootschap of rechtspersoon, met inbegrip van haar producten en diensten, haar zakelijke betrekkingen en haar toeleveringsketen.

7. In aanvulling op artikel 391, vierde lid, tweede zin, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek bevat de informatie, in voorkomend geval, tevens verwijzingen naar en aanvullende uitleg over andere informatie die in het bestuursverslag is opgenomen en de bedragen die in de jaarrekening zijn vermeld.

8. De informatie wordt gerapporteerd overeenkomstig de daartoe door de Europese Commissie op grond van artikel 29ter van de Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden.

9. De vennootschappen en rechtspersonen die aan de in dit artikel bepaalde vereisten voldoen, worden geacht te hebben voldaan aan het vereiste van artikel 391, eerste lid, derde zin, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 4 – Rapportering over de waardeketen

1. Een onderneming in de waardeketen als bedoeld in artikel 3, zesde lid, waarvan het gemiddelde aantal werknemers over het voorgaande boekjaar niet meer dan duizend bedraagt, kan in antwoord op een verzoek om informatie te verstrekken ten behoeve van een duurzaamheidsrapportering zoals vereist in dit besluit, weigeren meer informatie te verstrekken dan is gespecificeerd in de daartoe door de Europese Commissie op grond van artikel 29quaterbis van de Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik.

2. De vennootschap of rechtspersoon vraagt in contractuele en andere regelingen met de onderneming in de waardeketen om te voldoen aan de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering, niet meer informatie te verstrekken dan is bedoeld in het eerste lid. Een beding in een overeenkomst in strijd met dit lid is nietig.

3. De vennootschap of rechtspersoon die direct of indirect meer informatie vraagt van een onderneming in de waardeketen, waarborgt dat die onderneming ervan op de hoogte is:

a. welke informatie verder strekt dan de informatie die is gespecificeerd in de door de Europese Commissie op grond van artikel 29quaterbis van de Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik, en

b. dat zij het recht heeft het verstrekken van die verder gaande informatie te weigeren.

4. Een vennootschap of rechtspersoon die in de duurzaamheidsrapportering de nodige informatie over de waardeketen opneemt, zonder meer informatie te geven over ondernemingen in de waardeketen dan bedoeld in het eerste lid, wordt geacht te hebben voldaan aan het vereiste van artikel 3, zesde lid, met betrekking tot de waardeketen.

5. Een vennootschap of rechtspersoon mag vertrouwen op de verklaring van de onderneming in de waardeketen dat haar gemiddelde aantal werknemers over het voorgaande boekjaar op de balansdatum niet meer dan duizend bedraagt, tenzij de vennootschap of rechtspersoon weet of redelijkerwijs geacht kan worden te weten dat die verklaring kennelijk onjuist is.

6. Indien gedurende de eerste drie boekjaren waarin dit besluit op een vennootschap of rechtspersoon van toepassing is, niet alle nodige informatie over haar waardeketen beschikbaar is, legt de vennootschap of rechtspersoon uit welke inspanningen zijn geleverd om de informatie over haar waardeketen te verkrijgen,

waarom niet alle nodige informatie kon worden verkregen en welke plannen zij heeft om in de toekomst alle nodige informatie te verkrijgen.

7. Na afloop van de eerste drie boekjaren als bedoeld in het zesde lid, rapporteert de vennootschap of rechtspersoon over de waardeketen, bedoeld in artikel 3, zesde lid, door gebruik te maken van de informatie die zij rechtstreeks heeft verkregen van ondernemingen in haar waardeketen of, in voorkomend geval, schattingen van die informatie.

Artikel 4a – Uitzonderingen op de inhoud van de informatie

Bij het opstellen van een duurzaamheidsrapportering overeenkomstig artikel 3 mogen vennootschappen en rechtspersonen de volgende informatie weglaten:

a. in uitzonderlijke gevallen, de informatie waarvan de openbaarmaking de commerciële positie van de vennootschap of rechtspersoon ernstig zou schaden, mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:

i. het weglaten van die informatie staat niet in de weg aan een getrouw en evenwichtig begrip van de ontwikkeling, de resultaten en de positie van de vennootschap of rechtspersoon of van haar voornaamste risico's of effecten;

ii. de vennootschap of rechtspersoon heeft vastgesteld dat het niet mogelijk is de informatie openbaar te maken op een wijze die haar in staat zou stellen aan de doelstellingen van de openbaarmakingsverplichting te voldoen zonder ernstige schade toe te brengen aan haar commerciële positie;

iii. de vennootschap of rechtspersoon rapporteert dat ze gebruikt heeft gemaakt van deze uitzondering; en

iv. de vennootschap of rechtspersoon beoordeelt op iedere balansdatum of de informatie nog steeds mag worden weggelaten;

b. informatie die overeenstemt met intellectueel kapitaal, intellectueel eigendom, kennis, technologische informatie of de resultaten van innovatie en die als bedrijfsgeheim kan worden aangemerkt als bedoeld in artikel 2, onderdeel 1, van Richtlijn (EU) 2016/943 van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2016 betreffende de bescherming van niet-openbaar gemaakte knowhow en bedrijfsinformatie (bedrijfsgeheimen) tegen het onrechtmatig verkrijgen, gebruiken en openbaar maken daarvan (PB L 157), mits aan de voorwaarden, genoemd in onderdeel a, onderdelen iii en iv is voldaan;

c. gerubriceerde informatie als bedoeld in artikel 2, onderdeel 7, van Verordening (EU) 2023/2418 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot

vaststelling van een instrument voor de versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen (EDIRPA), mits aan de voorwaarden, genoemd in onderdeel a, onderdelen iii en iv is voldaan;

d. andere informatie die moet worden beschermd tegen ongeoorloofde toegang of openbaarmaking op grond van wettelijke verplichtingen of verplichtingen in bindende voorschriften van de Europese Unie, of om de privacy of veiligheid van een natuurlijke persoon of de veiligheid van een rechtspersoon te waarborgen, mits aan de voorwaarden, genoemd in onderdeel a, onderdelen iii en iv is voldaan.

Artikel 5 – Vrijstelling van het opstellen van een duurzaamheidsrapportering

1. De artikelen 2 en 3 zijn niet van toepassing op een tot een groep behorende vennootschap of rechtspersoon indien de gegevens van die vennootschap of rechtspersoon:

a. zijn opgenomen in een bestuursverslag dat is opgesteld in overeenstemming met dit besluit en met het bepaalde bij of krachtens de artikelen 391 en 391a van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen van een moedermaatschappij;

b. zijn opgenomen in een in overeenstemming met de artikelen 29 en 29bis van de Richtlijn 2013/34/EU opgesteld bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen van een moedermaatschappij die valt onder het recht van een andere lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte; of

c. in overeenstemming met dit besluit zijn opgenomen in een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering die is opgesteld door een moedermaatschappij die niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, indien die geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is uitgevoerd overeenkomstig de daartoe door de Europese Commissie op grond van artikel 29ter van de Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden of op een wijze die gelijkwaardig is.

2. Het eerste lid is van toepassing indien het bestuursverslag van de vrijgestelde vennootschap of rechtspersoon de volgende informatie bevat:

a. de naam en zetel van de moedermaatschappij die de geconsolideerde informatie rapporteert overeenkomstig artikel 3, achtste lid, of op een wijze die gelijkwaardig is;

b. de weblink naar het bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen van de moedermaatschappij, of, in geval van een moedermaatschappij die niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, de weblink naar de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij;

c. de weblink naar het assurance-oordeel als bedoeld in artikel 8, tweede lid, onderdeel e, uitgebracht door een accountant of, indien van toepassing, een onafhankelijke verlener van assurancediensten zoals gedefinieerd in artikel 2, onderdeel 20, van de Richtlijn 2013/34/EU over de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij, in geval van een moedermaatschappij die valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte of in geval van een moedermaatschappij die niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, de weblink naar het assurance-oordeel als bedoeld in het derde lid, onderdeel a; en

d. de mededeling dat de vennootschap of rechtspersoon is vrijgesteld op grond van dit artikel.

3. Indien de moedermaatschappij niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, is het eerste lid van toepassing op de vennootschappen en rechtspersonen als bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, als bovendien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

a. de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering, is gedeponeerd bij het handelsregister binnen zes maanden na de balansdatum of binnen een maand na een geoorloofde latere openbaarmaking en het assurance-oordeel over de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij, dat is uitgebracht door één of meer personen of kantoren die uit hoofde van het recht waaronder die moedermaatschappij valt, gerechtigd is een assurance-oordeel over de duurzaamheidsrapportering uit te brengen, is openbaar gemaakt binnen zes maanden na de balansdatum of binnen een maand na een geoorloofde latere openbaarmaking; en

b. de in artikel 8 van Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 (PbEU 2020, L 198) bedoelde informatieverschaffing over de activiteiten van de vrijgestelde

vennootschap of rechtspersoon, is opgenomen in het bestuursverslag van de vrijgestelde vennootschap of rechtspersoon of in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering die is opgesteld door de moedermaatschappij.

4. Het bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen of de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering, voor zover niet gesteld of vertaald in het Nederlands, is gesteld of vertaald in het Frans, Duits of Engels. Indien een vertaling niet-gewaarmerkt is, bevat zij een verklaring in die zin.

5. Een vennootschap of rechtspersoon die overeenkomstig artikel 403 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek is vrijgesteld van het opstellen van een bestuursverslag, is niet verplicht de informatie, genoemd in het tweede lid, onderdelen a tot en met d, te verstrekken.

6. De moedermaatschappij vermeldt welke in de consolidatie opgenomen vennootschappen en rechtspersonen zijn vrijgesteld van enkelvoudige of geconsolideerde duurzaamheidsrapportering op grond van het eerste lid.

7. Een bank als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht, die blijvend is aangesloten bij een centrale kredietinstelling als bedoeld in artikel 3:111 van die wet, wordt beschouwd als een dochtermaatschappij van die centrale kredietinstelling.

8. Een verzekeraar als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht die op basis van de in artikel 212, eerste lid, onderdeel c, subonderdeel ii, van Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (PbEU 2009, L 335/1) bedoelde financiële banden deel uitmaakt van een groep, waarop overeenkomstig artikel 213, tweede lid, onderdelen a, b, en c, van die richtlijn op groepsniveau toezicht wordt uitgeoefend, wordt beschouwd als een dochtermaatschappij van de moedermaatschappij van die groep.

Artikel 6 – Geconsolideerde duurzaamheidsrapportering

1. Het bestuur van een vennootschap of van een rechtspersoon die organisatie van openbaar belang is als bedoeld in artikel 398, zevende lid, onderdelen b en c, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, die moedermaatschappij is van een groep die op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata, op geconsolideerde basis een netto-omzet heeft van meer dan € 450 miljoen en een gemiddeld aantal werknemers van meer dan duizend, en die ingevolge artikel 406 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek een geconsolideerde jaarrekening opstelt, neemt in het bestuursverslag een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering

op waarin informatie wordt opgenomen die nodig is om inzicht te krijgen in de effecten van de groep op duurzaamheidskwesties, alsmede informatie die nodig is om te begrijpen hoe duurzaamheidskwesties van invloed zijn op de ontwikkeling, de resultaten en de positie van de groep.

2. De artikelen 2, tweede lid, 3, eerste tot en met achtste lid, 4 en 4a van dit besluit en de artikelen 406, eerste en tweede lid, en 407 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek zijn van overeenkomstige toepassing op de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering.

3. In aanvulling op artikel 391, vierde lid, tweede zin, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek bevat de informatie in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering, in voorkomend geval, tevens verwijzingen naar en aanvullende uitleg over andere informatie die in het bestuursverslag is opgenomen en de bedragen die in de geconsolideerde jaarrekening zijn vermeld.

4. Indien de moedermaatschappij, bedoeld in het eerste lid, vaststelt dat er aanzienlijke verschillen zijn in de risico's voor of de effecten van een of meer van de tot de groep behorende vennootschappen of rechtspersonen ten opzichte van de risico's voor of de effecten van de groep, verschaft de moedermaatschappij, in voorkomend geval, een adequaat inzicht in de risico's voor en de effecten van de betrokken vennootschappen of rechtspersonen.

5. Indien het bestuur van een moedermaatschappij van een groep die een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering moet opstellen, op grond van artikel 408 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek is vrijgesteld van het opstellen van het bestuursverslag waarin die geconsolideerde duurzaamheidsrapportering zou zijn opgenomen, wordt de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van deze moedermaatschappij voor de toepassing van dit besluit aangemerkt als haar bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen.

6. Een moedermaatschappij die aan de in dit artikel genoemde vereisten voldoet, wordt geacht te hebben voldaan aan de vereisten van artikel 391, eerste lid, derde zin en vierde lid, tweede zin, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en aan de vereisten van artikel 2 van dit besluit, ook als zij artikel 6a, tweede en derde lid, heeft toegepast.

Artikel 6a – Vrijstellingen en uitzonderingen inzake consolidatie

1. Consolidatie van een groepsdeel mag achterwege blijven indien de gegevens van de vrijgestelde moedermaatschappij en van de vennootschappen en rechtspersonen in haar groep zijn opgenomen in het bestuursverslag waarin de geconsolideerde

duurzaamheidsrapportering van een groter geheel is opgenomen en die is opgesteld in overeenstemming met dit besluit, of indien die gegevens zijn opgenomen in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van een moedermaatschappij die niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte en die geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is uitgevoerd overeenkomstig de daartoe door de Europese Commissie op grond van artikel 29ter van de Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden of op een wijze die gelijkwaardig is. Artikel 5, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing op het bestuursverslag van de vrijgestelde moedermaatschappij. Artikel 5, derde tot en met achtste lid, is van overeenkomstige toepassing;

2. De verplichting tot consolidatie geldt niet voor gegevens van een vennootschap of rechtspersoon die in de loop van het boekjaar:

a. ten gevolge van een fusie of overname aan de groep is toegevoegd, of

b. de groep heeft verlaten.

3. In geval van toepassing van het tweede lid wordt in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering elke belangwekkende gebeurtenis vermeld die de vennootschap of rechtspersoon tijdens het boekjaar heeft beïnvloed en die gevolgen heeft voor de effecten, risico's of mogelijkheden van de groep met betrekking tot duurzaamheidskwesties.

4. Moedermaatschappijen die participatieondernemingen zijn, met dochtermaatschappijen waarvan de bedrijfsmodellen en activiteiten onafhankelijk zijn van elkaar, zijn vrijgesteld van de verplichting om in hun bestuursverslag een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering op te nemen als bedoeld in artikel 6, eerste lid.

Artikel 7 – Artificiële geconsolideerde duurzaamheidsrapportering door een dochtermaatschappij

1. Het bestuur van een vennootschap of rechtspersoon waarop artikel 2 of artikel 6 van toepassing is en die een dochtermaatschappij is van een moedermaatschappij die niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, kan over boekjaren die uiterlijk eindigen op 6 januari 2030 een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering opstellen overeenkomstig de vereisten van de artikelen 6 en 6a, die alle vennootschappen en rechtspersonen in de groep van

de desbetreffende moedermaatschappij omvat die vallen onder het toepassingsbereik van de artikelen 2 en 6.

2. De geconsolideerde duurzaamheidsrapportering wordt opgesteld door een van de dochtermaatschappijen die op individueel niveau of, in het geval de dochtermaatschappij tevens een moedermaatschappij is, op groepsniveau, in ten minste één van de voorgaande vijf boekjaren de grootste netto-omzet heeft behaald in de Europese Economische Ruimte.

3. De geconsolideerde duurzaamheidsrapportering kan de in artikel 8 van Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 (PbEU 2020, L 198) bedoelde informatieverschaffing omvatten, die betrekking heeft op de activiteiten van alle vennootschappen en rechtspersonen als bedoeld in het eerste lid. Verslaglegging overeenkomstig dit lid wordt geacht te voldoen aan de voorwaarden van artikel 5, derde lid, onderdeel b.

4. De openbaarmaking van de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering vindt plaats door deponering bij het handelsregister binnen zes maanden na de balansdatum of binnen een maand na een geoorloofde latere openbaarmaking.

5. Voor de toepassing van de vrijstelling op grond van artikel 5 wordt rapportering overeenkomstig het eerste lid van dit artikel geacht te zijn rapportering door een moedermaatschappij op groepsniveau, met betrekking tot de in de consolidatie opgenomen vennootschappen en rechtspersonen.

Artikel 8 – Assurance-onderzoek van de duurzaamheidsrapportering

1. De accountant, auditor of accountantsorganisatie aan wie de opdracht tot onderzoek van de duurzaamheidsrapportering is verleend, bedoeld in artikel 393a, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, verricht een assurance-onderzoek van de duurzaamheidsrapportering. Artikel 393, vierde lid, eerste zin, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek is van toepassing.

2. De accountant geeft de uitslag van zijn assurance-onderzoek weer in een assuranceverklaring over de duurzaamheidsrapportering. De verklaring:

a. vermeldt op welke vennootschap of rechtspersoon het assurance-onderzoek betrekking heeft;

b. specificeert de enkelvoudige of geconsolideerde duurzaamheidsrapportering, en de datum en periode waarop zij betrekking heeft;

c. vermeldt het duurzaamheidsrapporteringskader dat bij de opstelling is toegepast;

d. bevat een beschrijving van de reikwijdte van het assurance-onderzoek, waarin ten minste wordt aangegeven welke assurancestandaarden in acht zijn genomen; en

e. bevat een assurance-oordeel op basis van een assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid over de overeenstemming van de duurzaamheidsrapportering met de bij of krachtens de wet gestelde voorschriften, waaronder:

i. de overeenstemming van de duurzaamheidsrapportering met de door de Europese Commissie op grond van artikel 29ter of 29quaterbis van de Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden en het door de vennootschap of rechtspersoon uitgevoerde proces om de op grond van die duurzaamheidsrapporteringsstandaarden gerapporteerde informatie vast te stellen;

ii. de naleving van vereisten om de duurzaamheidsrapportering te markeren; en

iii. de naleving van de in artikel 8 van Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 (PbEU 2020, L 198) bedoelde informatieverschaffing.

3. De accountant stelt het assurance-oordeel, bedoeld in het tweede lid, onderdeel e, op met inachtneming van het recht van ondernemingen in de waardeketen, waarvan het gemiddeld aantal werknemers over het boekjaar niet meer dan duizend bedraagt, om het verstrekken van meer informatie dan is gespecificeerd in de daartoe door de Europese Commissie op grond van artikel 29quaterbis van de Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik, te weigeren als bedoeld in artikel 4, eerste lid.

4. De accountant ondertekent en dagtekent de assuranceverklaring over de duurzaamheidsrapportering.

5. De assuranceverklaring over de duurzaamheidsrapportering kan worden opgenomen als afzonderlijk onderdeel van de accountantsverklaring, genoemd in artikel 393, vijfde lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, indien het assurance-onderzoek en het onderzoek van de jaarrekening door dezelfde accountant zijn uitgevoerd.

Hoofdstuk 3. Verslaglegging over uiteindelijke moedermaatschappijen en op zichzelf staande vennootschappen uit derde landen

Artikel 9 – Verslag inzake duurzaamheid door dochtermaatschappijen

1. Het bestuur van een dochtermaatschappij, waarvan de uiteindelijke moedermaatschappij niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, maakt jaarlijks een verslag inzake duurzaamheid openbaar en toegankelijk met de in artikel 3, derde lid, onderdelen a, subonderdelen 3° tot en met 5°, b tot en met f, en, in voorkomend geval, h, gespecificeerde informatie op groepsniveau betreffende de uiteindelijke moedermaatschappij, indien de volgende voorwaarden van toepassing zijn:

a. de netto-omzet van de uiteindelijke moedermaatschappij bedraagt in de Europese Economische Ruimte op groepsniveau op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata meer dan € 450 miljoen; en

b. de dochtermaatschappij is een vennootschap waarvan de netto-omzet op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata meer dan € 200 miljoen bedraagt.

2. De dochtermaatschappij is vrijgesteld van de verplichting tot het openbaar en toegankelijk maken van een verslag inzake duurzaamheid als bedoeld in het eerste lid indien de uiteindelijke moedermaatschappij een participatiemaatschappij is met dochterondernemingen waarvan de bedrijfsmodellen en activiteiten onafhankelijk zijn van elkaar.

Artikel 10 – Verslag inzake duurzaamheid door bijkantoren

1. Een bijkantoor maakt jaarlijks een verslag inzake duurzaamheid openbaar en toegankelijk met de in artikel 3, derde lid, onderdelen a, subonderdelen iii tot en met v, b tot en met f, en, in voorkomend geval, h, gespecificeerde informatie, indien de volgende voorwaarden van toepassing zijn:

a. de netto-omzet van het bijkantoor bedraagt op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata meer dan € 200 miljoen;

b. de vennootschap die het bijkantoor heeft gevestigd, valt niet onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en

(i) is een op zichzelf staande vennootschap; of

(ii) is een vennootschap die behoort tot een groep waarvan de uiteindelijke moedermaatschappij niet valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of

onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte;

c. de vennootschap, bedoeld in onderdeel b, heeft geen dochtermaatschappij als bedoeld in artikel 40bis, eerste lid, van de Richtlijn 2013/34/EU; en

d. de netto-omzet van de uiteindelijke moedermaatschappij bedraagt in de Europese Economische Ruimte op groepsniveau op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata meer dan € 450 miljoen of, indien onderdeel b, subonderdeel i van toepassing is, de netto-omzet van de op zichzelf staande vennootschap, bedraagt in de Europese Economische Ruimte op individueel niveau, op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata meer dan € 450 miljoen.

2. Het verslag bevat informatie op groepsniveau betreffende de uiteindelijke moedermaatschappij of, indien onderdeel b, subonderdeel i van toepassing is, informatie op individueel niveau betreffende de op zichzelf staande vennootschap.

3. Het bijkantoor is vrijgesteld van de verplichting tot het openbaar en toegankelijk maken van een verslag inzake duurzaamheid als bedoeld in het eerste lid indien de op zichzelf staande vennootschap of uiteindelijke moedermaatschappij uit een derde land een participatiemaatschappij is met dochterondernemingen waarvan de bedrijfsmodellen en activiteiten onafhankelijk zijn van elkaar.

Artikel 11 – Inhoud verslag inzake duurzaamheid

1. Het verslag inzake duurzaamheid, genoemd in de artikelen 9 en 10, wordt opgesteld overeenkomstig de daartoe door de Europese Commissie op grond van artikel 40ter van de Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor ondernemingen uit derde landen.

2. In afwijking van het eerste lid kan het verslag ook worden opgesteld overeenkomstig de daartoe door de Europese Commissie op grond van artikel 29ter van de Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden of op een wijze die daaraan gelijkwaardig is.

Artikel 12 – Opvragen informatie

1. Indien het verslag inzake duurzaamheid, genoemd in de artikelen 9 en 10, niet beschikbaar is, verzoekt het bestuur van de dochtermaatschappij haar uiteindelijke moedermaatschappij respectievelijk verzoekt of verzoeken de persoon respectievelijk de personen die in het bijkantoor de openbaarmakingsformaliteiten moeten vervullen,

hetzij de op zichzelf staande vennootschap hetzij de uiteindelijke moedermaatschappij om alle informatie te verstrekken die zij nodig hebben om te voldoen aan de artikelen 9, 10 en 11.

2. Indien de uiteindelijke moedermaatschappij of de op zichzelf staande vennootschap niet alle vereiste informatie verstrekt aan de dochtermaatschappij of het bijkantoor, stelt de dochtermaatschappij of het bijkantoor het verslag inzake duurzaamheid op dat alle informatie bevat waarover de dochtermaatschappij of het bijkantoor beschikt en een verklaring dat de uiteindelijke moedermaatschappij respectievelijk de op zichzelf staande vennootschap de nodige informatie niet beschikbaar heeft gesteld, en maakt de dochtermaatschappij of het bijkantoor het verslag en de verklaring openbaar en toegankelijk.

Artikel 13 – Assurance-oordeel over verslag inzake duurzaamheid

1. Het verslag inzake duurzaamheid, genoemd in de artikelen 9 en 10, gaat vergezeld van een assurance-oordeel, uitgebracht door een accountant op grond van artikel 8, tweede lid, onderdeel e, of door een of meer personen of ondernemingen die uit hoofde van de nationale wetgeving die van toepassing is op de uiteindelijke moedermaatschappij respectievelijk de op zichzelf staande vennootschap, gerechtigd zijn een assurance-oordeel over duurzaamheidsrapportering af te geven.

2. Indien de uiteindelijke moedermaatschappij respectievelijk de op zichzelf staande vennootschap het assurance-oordeel niet heeft verstrekt aan de dochtermaatschappij of het bijkantoor, stelt de dochtermaatschappij of het bijkantoor een verklaring op dat de uiteindelijke moedermaatschappij respectievelijk de op zichzelf staande vennootschap het assurance-oordeel niet beschikbaar heeft gesteld.

Artikel 14 – Verantwoordelijkheid voor verslag inzake duurzaamheid

Het bestuur van de dochtermaatschappij en de persoon of personen die in het bijkantoor de openbaarmakingsformaliteiten moet of moeten vervullen, is respectievelijk zijn verantwoordelijk om er naar hun beste weten en vermogen voor te zorgen dat het verslag, genoemd in de artikelen 9 en 10, wordt opgesteld overeenkomstig de artikelen 9 tot en met 13 en dat het wordt openbaar gemaakt en toegankelijk gemaakt overeenkomstig artikel 15.

Artikel 15 – Het openbaar en toegankelijk maken van het verslag inzake duurzaamheid

1. Het bestuur van de dochtermaatschappij respectievelijk het bijkantoor maakt het verslag, genoemd in de artikelen 9 en 10, het assurance-oordeel, genoemd in artikel 13, en, in voorkomend geval, de verklaring, bedoeld in artikel 12, tweede lid, of artikel 13, tweede lid, binnen twaalf maanden na afloop van het boekjaar openbaar door deponering bij het handelsregister als bedoeld in artikel 394, eerste lid, tweede zin, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

2. Het desbetreffende bestuur respectievelijk het bijkantoor maakt tevens het verslag, het assurance-oordeel en, in voorkomend geval, de verklaring, bedoeld in artikel 12, tweede lid of artikel 13, tweede lid, binnen twaalf maanden na afloop van het boekjaar, in ten minste een van de officiële talen van de Europese Unie of de Europese Economische Ruimte, gratis toegankelijk voor het publiek op de website van de dochtermaatschappij respectievelijk het bijkantoor.

3. Het bestuur van een dochtermaatschappij is vrijgesteld van de verplichtingen tot het openbaar en toegankelijk maken van de stukken, bedoeld in het eerste en tweede lid, indien zij op haar website een weblink opneemt naar deze stukken, die in overeenstemming met hoofdstuk 3 van dit besluit of met hoofdstuk 9bis van de Richtlijn 2013/34/EU openbaar en toegankelijk zijn gemaakt door een andere dochtermaatschappij die valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, van dezelfde uiteindelijke moedermaatschappij.

4. Het bijkantoor is vrijgesteld van de verplichtingen tot het openbaar en toegankelijk maken van de stukken, bedoeld in het eerste en tweede lid, indien het op zijn website een weblink opneemt naar de stukken als bedoeld in het eerste en tweede lid, die in overeenstemming met hoofdstuk 3 van dit besluit of met hoofdstuk 9bis van de Richtlijn 2013/34/EU openbaar en toegankelijk zijn gemaakt door een ander bijkantoor dat valt onder het recht van een lidstaat van de Europese Unie of onder het recht van een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, van dezelfde uiteindelijke moedermaatschappij of dezelfde op zichzelf staande vennootschap.5. Op de nakoming van de verplichtingen als bedoeld in het eerste en tweede lid is artikel 394, zevende lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van overeenkomstige toepassing.

Artikel 16 – Accountant onderzoekt of verslag inzake duurzaamheid verplicht is

Indien een vennootschap die een dochtermaatschappij is en een netto-omzet meer dan € 200 miljoen heeft, de jaarrekening moet laten onderzoeken als bedoeld in artikel

393 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, dan vermeldt de accountant in de accountantsverklaring, bedoeld in artikel 393, vijfde lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, of de vennootschap, met betrekking tot het boekjaar dat voorafging aan het boekjaar waarover de te onderzoeken jaarrekening is opgesteld, uit hoofde van dit besluit verplicht was een verslag inzake duurzaamheid te publiceren en zo ja, of dit verslag, het assurance-oordeel, bedoeld in artikel 13, eerste lid, en, in voorkomend geval, de verklaring, bedoeld in artikel 12, tweede lid, of artikel 13, tweede lid, in overeenstemming met artikel 15 zijn openbaar gemaakt.

Hoofdstuk 4. Overige bepalingen

Artikel 17 – Wijziging Besluit inhoud bestuursverslag

Het **Besluit inhoud bestuursverslag** wordt als volgt gewijzigd:

A

Aan artikel 1 wordt een lid toegevoegd, luidende:

6. Artikel 3f is van toepassing op een vennootschap die op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata een netto-omzet heeft van meer dan € 450 miljoen en een gemiddeld aantal werknemers van meer dan duizend.

B

Artikel 3a wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding “1” geplaatst.

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

2. De vennootschap wordt geacht te hebben voldaan aan de verplichting mededeling te doen als bedoeld in het eerste lid, onderdeel d, indien zij de in dat onderdeel vereiste informatie heeft opgenomen in haar duurzaamheidsrapportering als bedoeld in artikel 1 van het Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering en in haar verklaring inzake corporate governance een verwijzing naar die informatie heeft opgenomen.

C

Na artikel 3e wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 3f

De vennootschap doet mededeling over de niet-fysieke middelen waarvan het bedrijfsmodel van de vennootschap fundamenteel afhangt en die een bron zijn voor de waardecreatie van de vennootschap en licht daarbij toe, hoe dit bedrijfsmodel van de vennootschap fundamenteel afhankelijk is van die middelen en hoe deze middelen een bron voor die waardecreatie van de vennootschap zijn.

Artikel 18 – Wijziging Besluit instelling auditcommissie

Artikel 2 van het **Besluit instelling auditcommissie** wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tweede lid, aanhef en onderdelen a tot en met d, komt als volgt te luiden:

2. Een organisatie van openbaar belang stelt een auditcommissie in die de volgende taken uitoefent:

a. het in kennis stellen van het bestuur of de raad van commissarissen van de rechtspersoon van het resultaat van de wettelijke controle en, in voorkomend geval, van het resultaat van de assurance van de duurzaamheidsrapportering, waarbij wordt toegelicht hoe de wettelijke controle en, in voorkomend geval, de assurance van de duurzaamheidsrapportering heeft bijgedragen aan de integriteit van de financiële verslaggeving respectievelijk de duurzaamheidsrapportering en welke rol de auditcommissie in dat proces heeft gespeeld;

b. het monitoren van het proces voor financiële verslaggeving en, in voorkomend geval, voor duurzaamheidsrapportering, met inbegrip van vereisten met betrekking tot het elektronische verslagleggingsproces, alsook, in voorkomend geval, het proces dat de rechtspersoon uitvoert om de informatie in kaart te brengen die wordt gerapporteerd op grond van artikel 29tervan de Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden, en het doen van voorstellen om de integriteit van het proces te waarborgen;

c. het monitoren van de doeltreffendheid van het interne beheersingssysteem, het eventuele interne auditsysteem en het risicomanagementsysteem met betrekking tot de financiële verslaggeving en, in voorkomend geval, de duurzaamheidsrapportering van de rechtspersoon, met inbegrip van vereisten met betrekking tot het elektronische verslagleggingsproces;

d. het monitoren van de wettelijke controle van de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening en, in voorkomend geval, de assurance van de duurzaamheidsrapportering, in het bijzonder de uitvoering van de controle met inachtneming van de beoordeling van de Stichting Autoriteit Financiële Markten op grond van artikel 26;

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

5. In afwijking van het tweede en het vierde lid kan een orgaan worden aangewezen dat de aan de auditcommissie toegekende taken met betrekking tot duurzaamheidsrapportering en de assurance van de duurzaamheidsrapportering in hun geheel uitoefent. Het derde lid, eerste tot en met derde zin, is van overeenkomstige toepassing. In het bestuursverslag wordt opgave gedaan van het aangewezen orgaan en de samenstelling daarvan.

Artikel 19 – Toepassing

1. Met uitzondering van de artikelen 9 tot en met 16 is dit besluit van toepassing op bestuursverslagen die worden opgesteld over boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2027.

2. De artikelen 9 tot en met 16 zijn van toepassing op de boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2028.

Artikel 20 – Tijdelijke regeling

Artikel 7 vervalt met ingang van 7 januari 2031

Artikel 21 – Intrekking

Het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie wordt ingetrokken.

Artikel 22 – Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel 23 – Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering.

Intern gebruik

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

NOTA VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

1. Inleiding

Het Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering (hierna: 'besluit') betreft de gedeeltelijke uitvoering van Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (PbEU 2022, L 322), ook wel kortweg aangeduid als 'CSRD' naar de Engelse titel *Corporate Sustainability Reporting Directive*. De implementatie van de CSRD geschiedt daarnaast door middel van de Wet implementatie

richtlijn duurzaamheidsrapportering (hierna: de Implementatiewet[1]) die onder andere de Wet toezicht accountantsorganisaties (hierna: Wta), de Wet op het accountantsberoep en het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) wijzigt, met een daarbij behorend afzonderlijk wijzigingsbesluit. De CSRD moest uiterlijk op 6 juli 2024 zijn geïmplementeerd in de nationale wetgeving. De CSRD is drie jaar na totstandkoming gewijzigd door twee richtlijnen uit het zogenaamde Omnibus I-pakket.[2] Die wijzigingen zijn in dit besluit meegenomen. Dat betekent onder andere dat is aangesloten bij het toepassingsbereik van de gewijzigde CSRD zoals die sinds 2026 luidt, waardoor veel minder ondernemingen onder de rapporteringsverplichtingen vallen dan de CSRD uit 2022 beoogde (zie nader hierover paragraaf 2.4 en de tabel in die paragraaf). Dit besluit is conform de wijzigingsrichtlijnen van toepassing met ingang van boekjaren die beginnen op of na 1 januari 2027. Het verplicht vennootschappen[3] (inclusief beursvennootschappen), banken[4] en verzekeraars (die laatste twee ongeacht hun

[1] Op het moment van schrijven van deze toelichting is het voorstel voor deze wet aanhangig in de Tweede Kamer, zie Kamerstukken II 2024/25, 36 678, nr. 1-3.

[2] Dat Omnibus I-pakket bestaat voor zover relevant voor de CSRD uit de volgende twee richtlijnen: (1) Richtlijn (EU) 2025/794 van het Europees Parlement en de Raad van 14 april 2025 tot wijziging van de Richtlijnen (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft de datums waarop lidstaten bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven moeten toepassen, waarvan de uiterste implementatiedatum op 31 december 2025 lag en (2) Richtlijn 2026/470 van het Europees Parlement en de Raad van 24 februari 2026 tot wijziging van de Richtlijnen 2006/43/EG, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven, waarvan de uiterste implementatiedatum op 19 maart 2027 ligt.

[3] Waar in dit besluit en deze toelichting over vennootschappen wordt gesproken, worden, tenzij anders is aangegeven, bedoeld: NV's en BV's en commanditaire vennootschappen (CV) en vennootschappen onder firma (VOF) waarvan alle vennoten die volledig jegens schuldeisers aansprakelijk zijn, NV's of BV's of kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht zijn. Zie ook de definitie van vennootschap in artikel 1 van het besluit.

[4] Waar in dit besluit en deze toelichting over banken wordt gesproken, worden, tenzij anders is aangegeven, rechtspersonen bedoeld die als organisatie van openbaar belang kredietinstellingen zijn in de zin van artikel 3, onderdeel 1, van richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, tot wijziging van Richtlijn 2002/87/EG en tot intrekking van de Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG (PbEU 2013, L 176), en die geen instellingen als bedoeld in artikel 2, vijfde lid, van genoemde richtlijn 2013/36/EU zijn.

rechtsvorm) met meer dan € 450 miljoen netto-omzet en met gemiddeld meer dan duizend werknemers tot het opstellen van een duurzaamheidsrapportering. Ongeacht hun omvang moeten (beurs-)vennootschappen, banken en verzekeraars die aan het hoofd staan van een groep, een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering opstellen als die groep op geconsolideerde basis aan dezelfde criteria voldoet. Bovendien moeten dochtermaatschappijen en bijkantoren met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen, waarvan de zogenaamde uiteindelijke moedermaatschappij (de topholding) buiten de Europese Unie (EU) en de Europese Economische Ruimte (EER) is gevestigd en in de gehele EU of EER een netto-omzet heeft van meer dan € 450 miljoen, een separaat verslag inzake duurzaamheid publiceren met informatie over een aantal specifieke onderdelen uit de bredere rapportering. Die informatie dient betrekking te hebben op de hele groep van die uiteindelijke moedermaatschappij.

De rapportering gaat over ecologische (milieu-), sociale en mensenrechten, en governancefactoren, tezamen ook aangeduid als ‘duurzaamheidskwesties’. Daaronder zijn ook werkgelegenheidszaken en de bestrijding van corruptie en omkoping geschaard. De CSRD en dit besluit geven enkel het kader voor de rapportering aan. De nadere invulling vindt plaats in de standaarden die de Europese Commissie op basis van delegatie vaststelt in uitvoeringsverordeningen. De rapporterende ondernemingen dienen de duurzaamheidsrapportering op te stellen in overeenstemming met die *European Sustainability Reporting Standards* (ESRS). De eerste set ESRS die de Commissie heeft vastgesteld, geldt voor de boekjaren 2024-2026.[5] Dat waren de eerste boekjaren waarvoor de CSRD uit 2022 van toepassing was. Voor de boekjaren vanaf 2027 heeft de Commissie vereenvoudigde standaarden opgesteld.[6] De vereenvoudigde standaarden bevatten volgens de Commissie ca. 61% minder verplichte datapunten dan de eerste

[5] Gedelegeerde Verordening (EU) 2023/2772 van de Commissie van 31 juli 2023 tot aanvulling van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad wat betreft standaarden voor duurzaamheidsrapportering.

[6] Gedelegeerde Verordening (EU) 2026/1563 van de Commissie van 3 juli 2026 tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2023/2772 wat betreft de vereenvoudiging van bepaalde standaarden voor duurzaamheidsrapportage.

ESRS en zij verwacht dat ze leiden tot een lastenverlichting van 30% voor rapporterende ondernemingen.[7]

Er bestaat al sinds boekjaar 2017 in de EU een verplichting voor grote[8] beursvennootschappen, banken en verzekeraars met meer dan vijfhonderd werknemers om over niet-financiële informatie te rapporteren. De CSRD – en daarmee ook dit besluit - breidt de groep ondernemingen die moet rapporteren uit. De informatie die in de rapportering moet worden opgenomen, is eveneens uitgebreid en gespecificeerd in de ESRS. De duurzaamheidsrapportering zelf is beter toegankelijk dankzij standaardisering en digitalisering. Daardoor zijn de rapporteringen ook onderling beter vergelijkbaar. Verder is de rapportering aan een assurance-onderzoek door een accountant onderworpen. Er zijn ook nog verder vereenvoudigde standaarden opgesteld om ondernemingen die niet onder de verplichting vallen, te stimuleren vrijwillig een duurzaamheidsrapportering op te stellen.[9]

Bij het opstellen van de rapportering moet de onderneming aandacht besteden aan de invloed van de onderneming op de duurzaamheidskwesties en, omgekeerd, aan de invloed van de duurzaamheidskwesties op de onderneming, samen aangeduid als de zogenaamde dubbele materialiteit. De informatie dient zowel betrekking te hebben op de eigen activiteiten als op de waardeketen van de onderneming, met inbegrip van de producten en diensten, de zakelijke betrekkingen en de toeleveringsketen van de onderneming. De onderneming dient onder meer een beschrijving te geven van het bedrijfsmodel, de strategie en het beleid met betrekking tot duurzaamheidskwesties,

[7] Zie de brief d.d. 2 december 2025 van EFRAG, waarmee dit adviesorgaan de aangepaste concept-ESRS aanbiedt aan de Commissie, https://www.efrag.org/sites/default/files/media/document/2025-12/EFRAG%27s%20Cover%20Letter%20to%20the%20Amended%20ESRS%20Final%203%20December%202025%20%283%29.pdf.

[8] Grote rechtspersonen zijn rechtspersonen die op twee opeenvolgende balansdata voldoen aan twee van de drie volgende criteria: balanstotaal meer dan € 25 miljoen, netto-omzet meer dan € 50 miljoen en gemiddeld ten minst 250 werknemers.

[9] Gedelegeerde Verordening (EU) 2026/1560 van de Commissie van 3 juli 2026 tot aanvulling van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad door het vaststellen van duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik door ondernemingen beschermd door het waardeketenplafond.

van haar doelstellingen op dat vlak, van de rol die het bestuur en de commissarissen daarbij hebben, van de toegepaste passende zorgvuldigheidsprocedures, van de voornaamste risico's die zij op dat vlak loopt en ten slotte van de indicatoren die voor dit alles relevant zijn.

De CSRD is mede van toepassing in de EER, wat tot gevolg heeft dat overal waar in deze toelichting sprake is van de EU en de EU-lidstaten, daaronder ook Liechtenstein, Noorwegen en IJsland verstaan moeten worden. Hoewel de EER zowel die drie landen als de EU-lidstaten omvat, worden hierna toch de EU en EER tezamen genoemd, omdat de regelgeving in de eerste plaats haar basis in de EU heeft en ter voorkoming van verwarring over de vraag of de EU is betrokken.

Waar hieronder de richtlijn ten algemene wordt bedoeld, is zij doorgaans aangeduid als de CSRD. Waar specifiek de richtlijn in de versie van december 2022 wordt bedoeld, is zij aangeduid met CSRD 2022. Richtlijn 2026/470 die de CSRD 2022 heeft gewijzigd, wordt aangeduid als Wijzigingsrichtlijn. De versie van de CSRD zoals die na de wijzigingen in februari 2026 luidt, wordt aangeduid als CSRD 2026. De CSRD wijzigt, voor zover relevant voor dit besluit, de artikelen in de Jaarrekeningrichtlijn 2013/34/EU[10] (hierna de Jaarrekeningrichtlijn). De artikelnummers in het algemeen deel van deze toelichting verwijzen naar de CSRD en dus mede naar artikelen in de Jaarrekeningrichtlijn zoals zij zijn ingevoerd of gewijzigd door de CSRD, zoals de artikelen 19bis en 29bis, tenzij anders is aangegeven. Verwijzingen naar concrete standaarden (de ESRS) verwijzen naar de vereenvoudigde versie. De artikelnummers in de artikelsgewijze toelichting verwijzen naar de artikelen in dit besluit, tenzij anders is aangegeven. De transponeringstabel is aan het eind van deze nota van toelichting in bijlage I

[10] Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PbEU 2013, L 182).

opgenomen. Het besluit en de nota van toelichting zijn opgesteld in overeenstemming met de Minister van Financiën.

2. De richtlijnen

2.1. Context CSRD

De CSRD is opgesteld in het kader van het actieplan van de Europese Commissie voor de financiering van duurzame groei van 8 maart 2018. Voor het behalen van de doelstellingen van dat actieplan is openbaarmaking van informatie over de duurzaamheidskwesties een noodzakelijke voorwaarde. Bovendien past de CSRD in de Europese Green Deal. Internationaal sluit zij aan bij de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) van de Verenigde Naties[11] en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen[12]. Het doel van de CSRD is om de kwaliteit en vergelijkbaarheid van de duurzaamheidsrapportering te verbeteren tegen een zo laag mogelijke kostprijs en zo bij te dragen aan de transitie naar een volledig duurzaam en inclusief economisch en financieel systeem in de interne markt. Door de rapporteringsverplichting komt er jaarlijks openbaar toegankelijke informatie beschikbaar over de risico's van duurzaamheidsaspecten voor ondernemingen en over de effecten van ondernemingen zelf op mens en milieu. De informatie is toegesneden op de informatiebehoeften van de gebruikers en moet worden gepresenteerd aan de hand van duurzaamheidsrapporteringsstandaarden. Zo is de informatie vergelijkbaar, betrouwbaar en voor gebruikers gemakkelijk te vinden en te gebruiken met behulp van standaardisatie en digitale technologieën. De status van duurzaamheidsinformatie komt meer op één lijn te staan met de financiële informatie in de jaarrekening.

[11] Zie voor de SDG's: https://unric.org/nl/duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen/.
[12] Zie voor de richtlijnen: https://mneguidelines.oecd.org/mneguidelines/ en zie ook de OESO Due Diligence Handreiking voor IMVO: https://www.oesorichtlijnen.nl/oeso-richtlijnen/due-diligence/documenten/publicatie/2019/06/06/oeso-due-diligence-handreiking-voor-mvo-nls.

Intern gebruik

Transparantie van de effecten van ondernemingen op mens en milieu kan een positief effect hebben op het vertrouwen tussen hen en de samenleving. De samenleving is in toenemende mate geïnteresseerd in duurzaamheidsinformatie en de CSRD biedt duidelijkheid en zekerheid, zowel aan de ondernemingen over de informatie die zij moeten verstrekken als aan gebruikers over de informatie die zij mogen verwachten. Zo hebben investeerders deze informatie nodig om aan hun verplichtingen te kunnen voldoen op grond van Verordening 2019/2088 over duurzaamheid in de financiële dienstensector (hierna: de SFDR).[13] De CSRD biedt een zo efficiënt mogelijk systeem om aan de verschillende informatiebehoeften in de samenleving te voldoen. Op die manier worden niet alleen het bewustzijn en de kennis over duurzaamheid bij ondernemingen vergroot, maar wordt het voor investeerders, consumenten, NGO's en andere gebruikers van de informatie ook gemakkelijker om ondernemingen te beoordelen op hun duurzaamheidsprestaties en duurzaamheidsrisico's. Zij kunnen dan ondernemingen aanmoedigen om maatschappelijk verantwoord te ondernemen.

De CSRD sluit aan op de richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid, ook wel kortweg aangeduid als 'CSDDD' (naar de Engelse titel *Corporate Sustainability Due Diligence Directive*).[14] Die richtlijn is eveneens aangepast door de richtlijnen uit het Omnibus I-pakket. De CSDDD geldt voor in de EU gevestigde ondernemingen met meer dan vijfduizend werknemers en een wereldwijde netto-omzet van meer dan € 1,5 miljard, en voor niet in de EU gevestigde ondernemingen met een netto-omzet van meer dan € 1,5 miljard in de EU of EER. De CSRD verplicht een onderneming tot het beschrijven van de door haar toegepaste zorgvuldigheidsprocedures en indien de CSDDD op de onderneming van toepassing is,

[13] Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector, PbEU 2019, L 317.

[14] Richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 en Verordening (EU) 2023/2859. Deze richtlijn moet uiterlijk 26 juli 2027 door de lidstaten zijn geïmplementeerd (aldus vastgesteld in de Stop-de-klok-richtlijn).

dient deze beschrijving in overeenstemming te zijn met de vereisten van de CSDDD om een passende zorgvuldigheidsprocedure uit te voeren. Die vereisten houden onder meer in dat de ondernemingen gepaste zorgvuldigheid moeten toepassen bij feitelijke en potentiële nadelige gevolgen op mensenrechten en het milieu door activiteiten van de eigen onderneming, van de dochtermaatschappijen en van zakelijke reacties in hun keten van activiteiten. Wat die gepaste zorgvuldigheid inhoudt, wordt in de CSDDD nader gespecificeerd.

De duurzaamheidsrapportering vervangt de niet-financiële verklaring die in het bestuursverslag werd geïntroduceerd door Richtlijn 2014/95/EU.[15] Grote beursvennootschappen, banken en verzekeraars met meer dan vijfhonderd werknemers moesten sinds boekjaar 2017 in die verklaring informatie geven over milieu-, sociale en personeelsaangelegenheden, eerbiediging van mensenrechten en de bestrijding van corruptie en omkoping. Daartoe behoorde o.a. een beschrijving van zaken die ook in de CSRD aan bod komen, zoals het door de onderneming gevoerde beleid met betrekking tot voornoemde vijf onderwerpen, de toegepaste zorgvuldigheidsprocedures, de voornaamste risico's en niet-financiële essentiële prestatie-indicatoren. Ten opzichte van Richtlijn 2014/95/EU is het rapportagekader in de CSRD uitgebreid en vooral de standaarden op basis waarvan gerapporteerd moet worden, zijn nieuw en bieden meer houvast voor de rapporterende ondernemingen.

2.2. Context Omnibus-richtlijnen

Op 26 februari 2025 presenteerde de Europese Commissie het pakket Omnibus I, dat twee richtlijnvoorstellen bevat met wijzigingen van de CSRD 2022.[16] Aanleiding voor de wijziging van de CSRD was het rapport van Mario Draghi over de toekomst van het

[15] Richtlijn 2014/95/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2014 tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU met betrekking tot de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote ondernemingen en groepen (PbEU 2014, L 330).
[16] Zie voor het BNC-fiche bij het Omnibus I-pakket, Kamerstukken II 2024/25, 22112, nr. 4012.

Europese concurrentievermogen.[17] Daarin bepleit hij dat Europa een omgeving moet creëren met regelgeving die het concurrentievermogen en de veerkracht bevordert. In dat kader vestigt hij de aandacht op de lasten en nalevingskosten van de CSRD.[18] Hij pleit voor 25% reductie van de rapporteringsverplichtingen.[19] Op 8 november 2024 is het Draghi-rapport besproken door de Raad van Ministers van de Europese Unie, wat leidde tot de Verklaring van Boedapest. Daarin werd onderkend dat er sprake is van grote geopolitieke, economische en demografische uitdagingen.[20] In de verklaring vroegen de lidstaten aan de Europese Commissie om concrete voorstellen te ontwikkelen voor de vermindering van rapportageverplichtingen voor ondernemingen met ten minste 25%.

De Commissie heeft in antwoord daarop het Omnibus I-pakket gepresenteerd. In de toelichting daarbij verwijst zij naar de nieuwe en moeilijke context waarin de CSRD wordt uitgevoerd. Zij noemt de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne die de energieprijzen voor ondernemingen in de EU heeft opgedreven en naar de handelsspanningen ten gevolge van verdere verschuivingen in het geopolitieke landschap. Ook stelt de Commissie dat de aanpak van sommige andere belangrijke jurisdicties ten aanzien van de wetgeving inzake duurzaamheidsrapportage, twijfel doet rijzen over de effecten van dergelijke wetgeving op de concurrentiepositie van EU-ondernemingen. De mogelijkheden van de Unie om haar waarden veilig te stellen en te beschermen, hangen onder meer af van het vermogen van haar economie om zich aan te passen en te concurreren in een onstabiele en soms vijandige geopolitieke context, aldus de Commissie. Daarom wil de Commissie met het Omnibus I-pakket grote stappen zetten in het kader van de nieuwe vereenvoudigingsagenda van de EU door de CSRD te stroomlijnen en te versimpelen, waarbij de beleidsdoelen van de Europese Green Deal en het Actieplan Duurzame Financiering gehandhaafd blijven.

---

[17] Mario Draghi, *The future of European competitiveness*, september 2024, zie https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en.
[18] Deel B van het Draghi-rapport, pag. 318.
[19] Deel A van het Draghi-rapport, pag. 69.
[20] Zie https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2024/11/08/the-budapest-declaration/.

De eerste richtlijn in Omnibus I is de zogenoemde 'Stop-de-klok-richtlijn', die de verplichtingen onder de CSRD met twee jaar uitstelt voor ondernemingen die vanaf boekjaar 2025 en 2026 een duurzaamheidsrapportering moesten opstellen.[21] De tweede richtlijn, de Wijzigingsrichtlijn, is op 24 februari 2026 tot stand gekomen.[22] De belangrijkste wijzigingen betreffen de beperking van het aantal ondernemingen die onder de rapporteringsverplichtingen vallen, het beschermen van de ondernemingen in de waardeketen met maximaal duizend werknemers tegen ongebreidelde informatieverzoeken van de rapporterende onderneming, het uitbreiden van vrijstellingen op het gebied van consolidatie en het uitzonderen van bepaalde informatie van vermelding in de duurzaamheidsrapportering. Alle wijzigingen staan in het teken van lastenverlichting en vereenvoudiging.

2.3. Inhoud van de CSRD

Hieronder wordt een samenvatting gegeven van de inhoud van het deel van de CSRD dat relevant is voor het besluit. Daarbij wordt uitgegaan van de CSRD 2026, zoals die luidt na inwerkingtreding van de Wijzigingsrichtlijn. In de volgende paragraaf worden de wijzigingen uiteengezet die voor de CSRD voortvloeien uit het Omnibus I-pakket.

De artikelen uit de CSRD 2022 die relevant zijn voor dit besluit zijn artikel 1 over de wijziging van de Jaarrekeningrichtlijn en artikel 5 over de toepassing van de wijzigingen. In de CSRD staan ook onderwerpen die verband houden met het assurance-onderzoek van de duurzaamheidsinformatie. Dit betreffen wijzigingen van de Auditrichtlijn 2006/43/EG (hierna: de Auditrichtlijn).[23] Het gaat dan om de regels die gelden als de

[21] Richtlijn (EU) 2025/794 van het Europees Parlement en de Raad van 14 april 2025 tot wijziging van de Richtlijnen (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft de datums waarop lidstaten bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven moeten toepassen.

[22] Richtlijn (EU) 2026/470 van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2026 tot wijzing van de Richtlijnen 2006/43/EG, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven.

[23] Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de

accountant de duurzaamheidsrapportering onderzoekt. Die gaan over zaken als beroepsethiek, onafhankelijkheid, objectiviteit, vertrouwelijkheid en het beroepsgeheim van accountants. Accountants moeten zich tevens kwalificeren voor het assurance-onderzoek van de duurzaamheidsrapportering. Daarnaast wijzigt de CSRD ook de Transparantierichtlijn 2004/109/EG[24], in de zin dat beursvennootschappen verklaringen die zien op de duurzaamheidsrapportering, algemeen verkrijgbaar moeten stellen. Deze wijzigingen vereisen vooral aanpassing van de Wta en de Wet op het financieel toezicht (hierna: Wft). Die wijzigingen zijn opgenomen in de Implementatiewet.

De niet-financiële verklaring die beursvennootschappen, banken en verzekeraars met meer dan vijfhonderd werknemers sinds boekjaar 2017 in hun bestuursverslag moesten opnemen, is in artikel 19bis vervangen door de duurzaamheidsrapportering. Deze rapportering moet in het bestuursverslag worden opgenomen in een duidelijk daartoe aangegeven onderdeel (artikel 19bis, eerste lid). De ondernemingen die een duurzaamheidsrapportering moeten opstellen, zijn alle vennootschappen (inclusief beursvennootschappen, banken en verzekeraars, die laatste twee ongeacht hun rechtsvorm) met een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen en gemiddeld meer dan duizend werknemers. Alle vennootschappen, banken en verzekeraars aan het hoofd van een groep die op geconsolideerde basis eveneens meer dan € 450 miljoen netto-omzet en meer dan duizend werknemers heeft, moeten een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering opstellen. Bovendien moeten dochtermaatschappijen en bijkantoren (als er geen dochtermaatschappij is) met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen en met een buiten de EU of de EER gevestigde uiteindelijke moedermaatschappij (de topholding) met een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen in de EU of EER, een separaat duurzaamheidsverslag (in dit besluit verslag inzake

Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 84/253/EEG van de Raad (PbEU 2014, L 158).

[24] Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereglementeerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG (PbEU 2004, L 390).

duurzaamheid genoemd) openbaar maken met betrekking tot de hele groep van die uiteindelijke moederonderneming (artikelen 1, vijfde lid, en 40bis, eerste lid). Hierdoor wordt bewerkstelligd dat ook ondernemingen uit derde landen zich verantwoorden voor de effecten die zij hebben op mens en milieu, zodat een gelijk speelveld wordt gecreëerd voor bedrijven die actief zijn op de interne markt, ongeacht of zij binnen of buiten de EU of de EER zijn gevestigd.

In artikel 19bis, eerste lid, is het dubbele materialiteitsbeginsel opgenomen (zie paragraaf 1 hierboven). In het tweede lid is het kader opgenomen voor de informatie die in de duurzaamheidsrapportering moet worden opgenomen. In de artikelsgewijze toelichting bij artikel 3 van dit besluit wordt nader ingegaan op de onderdelen van de informatieverplichtingen. De duurzaamheidsinformatie moet rekening houden met tijdhorizonten op korte, middellange en lange termijn. De ondernemingen moeten daarnaast ook het proces beschrijven hoe zij de informatie in kaart brengen die zij overeenkomstig de dubbele materialiteitsanalyse in het bestuursverslag hebben opgenomen (artikel 19bis, tweede lid, laatste alinea). Ter bevordering van de vergelijkbaarheid van de duurzaamheidsinformatie voor gebruikers stelt de Europese Commissie in de vorm van een uitvoeringsverordening standaarden op, aan de hand waarvan de duurzaamheidsrapportering moet worden opgesteld door de ondernemingen (de ESRS, artikelen 19bis, vierde lid, 29bis, vijfde lid en 29ter; vgl. nader paragraaf 2.5). De ondernemingen in de waardeketen die niet meer dan duizend werknemers hebben, worden beschermd tegen ongebreidelde informatieverzoeken van rapporterende ondernemingen. Zo kan niet meer informatie opgevraagd worden bij die kleinere ondernemingen dan de informatie die wordt beschreven in een door de Commissie op te stellen standaard voor vrijwillige rapportering (het derde lid van de artikelen 19bis en 29bis en artikel 29quaterbis). Die standaard is tevens bedoeld om vrijwillige rapportering door niet onder de CSRD vallende ondernemingen te stimuleren.

Onder bepaalde voorwaarden is een dochtermaatschappij van een binnen of buiten de EU of de EER gevestigde moedermaatschappij vrijgesteld van een op haar

rustende rapporteringsverplichting. De belangrijkste voorwaarde is dat de duurzaamheidsinformatie van haar en haar dochtermaatschappijen is opgenomen in een geconsolideerd duurzaamheidsverslag van de moedermaatschappij (artikel 19bis, negende lid). Dit is in lijn met de vrijstellingen voor groepsmaatschappijen die zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening en daarom zelf geen jaarrekening meer hoeven op te stellen (artikel 2:403 BW). Voor een moedermaatschappij die tevens een dochtermaatschappij is (een tussenholding), geldt in beginsel ook een dergelijke vrijstelling (artikel 29bis, achtste lid; zo ook artikel 2:408 BW voor de jaarrekening).

Het bestuursverslag waarin de duurzaamheidsrapportering moet worden opgenomen, moet worden opgesteld in een uniform elektronisch verslagleggingsformaat, dat door de Europese Commissie is vastgesteld (artikel 29quinquies). Dat is het 'Extensible Hypertext Markup Language' (XHTML)-formaat. Daarnaast moeten ondernemingen de duurzaamheidsrapportering digitaal markeren ('taggen'), waardoor die machineleesbaar wordt gemaakt, wat het gemakkelijker maakt om de informatie uit de duurzaamheidsrapportering te vinden, te verzamelen en te verwerken. De digitale taxonomie voor duurzaamheidsrapporteringsstandaarden wordt ontwikkeld door de Europese Commissie en gepubliceerd in een uitvoeringshandeling. Op het moment van schrijven van deze toelichting, was die nog niet vastgesteld. Zo lang dat niet is gebeurd, is de *taggings*-verplichting nog niet van toepassing. Aangezien de duurzaamheidsrapportering onderdeel is van het bestuursverslag, is bepaald in de CSRD dat de desbetreffende ondernemingen voortaan hun hele bestuursverslag in XHTML-formaat moeten opstellen. De vrijstelling die er bestaat voor het openbaar maken van het bestuursverslag bij het handelsregister, mits het opvraagbaar is bij de vennootschap, geldt nu niet meer voor ondernemingen die een duurzaamheidsrapportering moeten opstellen (artikel 30, eerste lid).

De duurzaamheidsrapportering moet door een accountant worden onderzocht. Deze accountant geeft een oordeel (een zogenaamd assurance-oordeel) op basis van een assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid over de

overeenstemming van de duurzaamheidsrapportering met de vereisten van de CSRD (artikel 34, eerste lid, onderdeel a bis). Een dergelijk oordeel is gewoonlijk negatief geformuleerd: de accountant verklaart dat er geen aangelegenheid onder zijn aandacht is gekomen op grond waarvan hij veronderstelt dat de informatie over de duurzaamheidsrapportering niet overeenstemt met de bij of krachtens de wet gestelde voorschriften. Het gaat daarbij om de overeenstemming van de duurzaamheidsrapportering met de ESRS, het proces om de informatie vast te stellen, de naleving van de markeringsvereisten en de naleving van de vereisten van de Taxonomieverordening. De uitkomsten van een onderzoek op basis van een assurance-opdracht met een redelijke mate van zekerheid, die dus niet door de CSRD wordt verlangd, worden gewoonlijk positief geformuleerd. Dat onderzoek is uitgebreider en de accountant oordeelt dan dat de duurzaamheidsrapportering overeenstemt met de bij of krachtens de wet gestelde voorschriften.

Het verslag inzake duurzaamheid van dochtermaatschappijen en bijkantoren met een buiten de EU of EER gevestigde moedermaatschappij is van een iets beperktere omvang dan de duurzaamheidsrapportering (artikel 40bis, eerste lid). Enkele onderdelen van de beschrijving van het bedrijfsmodel en de strategie van de groep (namelijk de onderdelen i en ii van artikel 29bis, tweede lid, onderdeel a) en de beschrijving van de voornaamste risico's van de groep met betrekking tot de duurzaamheidskwesties (artikel 29bis, tweede lid, onderdeel g), mogen buiten beschouwing worden gelaten, evenals in voorkomend geval de indicatoren van de informatieverschaffing (onderdeel h). De Europese Commissie zal een afzonderlijke standaard opstellen voor deze verslagen inzake duurzaamheid. Maar het verslag inzake duurzaamheid mag ook worden opgesteld volgens de ESRS of op een wijze die gelijkwaardig is aan de ESRS, dus aan de hand van een equivalent verklaarde internationale duurzaamheidsstandaard. Die equivalentverklaring gebeurt op basis van de procedure die daarvoor is opgenomen in de Transparantierichtlijn 2004/109/EG (artikel 40bis, tweede lid). Op het moment van schrijven van deze toelichting, moet de

Commissie nog bepalen welke (internationale) standaarden of standaarden uit derde landen als gelijkwaardig aan de Europese standaarden kunnen worden beschouwd. De verplichting tot het openbaar maken van het verslag inzake duurzaamheid is van toepassing vanaf boekjaar 2028.

De dochtermaatschappijen of bijkantoren moeten de benodigde informatie opvragen bij de moedermaatschappij die buiten de EU of EER is gevestigd. Geeft de moedermaatschappij daaraan geen of onvoldoende medewerking, dan stelt de dochtermaatschappij of het bijkantoor het verslag op met de informatie waarover zij wel beschikt. Daarbij voegt zij een verklaring waarin zij opneemt dat de moedermaatschappij de informatie niet ter beschikking heeft gesteld (artikel 40bis, tweede lid). Datzelfde geldt ook voor het assurance-oordeel dat bij het verslag gevoegd moet worden en dat opgesteld moet zijn door een persoon die daartoe bevoegd is overeenkomstig het nationale recht van het betreffende derde land of van een lidstaat. Ook als dat ontbreekt, neemt de dochtermaatschappij of het bijkantoor dat op in de verklaring (artikel 40bis, derde lid). Het verslag inzake duurzaamheid en de eventuele verklaringen moeten binnen twaalf maanden na balansdatum bij het handelsregister openbaar gemaakt worden en daarnaast beschikbaar zijn op de website van het handelsregister of van de dochtermaatschappij of het bijkantoor (artikel 40quinquies).

Dochtermaatschappijen die zelf onder de verplichting vallen om een (geconsolideerde) duurzaamheidsrapportering op te stellen en waarvan de moedermaatschappij buiten de EU of de EER is gevestigd, kunnen over boekjaren die uiterlijk eindigen op 6 januari 2030 een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering (en dus niet een verslag inzake duurzaamheid) opstellen waarin alle in de EU of de EER gevestigde dochtermaatschappijen van die moedermaatschappij worden meegenomen en niet de rest van het buiten de EU of EER gevestigde concern. De dochtermaatschappij die deze rapportering opstelt, is een van de ondernemingen binnen het concern die in ten minste een van de voorgaande vijf boekjaren de grootste omzet van de groep in de EU of de EER heeft behaald, in voorkomend geval op geconsolideerde basis. Zij is dan de

enige in de EU of EER die de rapportering hoeft op te stellen en te publiceren (artikel 48decies, eerste, tweede en derde lid). De overige in de EU of de EER gevestigde dochtermaatschappijen zijn hiervan vrijgesteld. Het diversiteitsbeleid waarover de grote beursvennootschappen al moesten rapporteren, mag worden meegenomen in de duurzaamheidsrapportering (artikel 20, eerste lid, onderdeel g). En ten slotte is er voor vennootschappen met een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen en gemiddeld meer dan duizend werknemers, een rapporteringsverplichting aan het bestuursverslag toegevoegd die gaat over essentiële immateriële middelen en die buiten de duurzaamheidsrapportering valt (artikel 19, eerste lid). Dat zijn niet-fysieke middelen waarvan het bedrijfsmodel van de onderneming fundamenteel afhangt en die een bron zijn voor de waardecreatie van de onderneming (artikel 2, onderdeel 19, Jaarrekeningrichtlijn). Zij moeten over die middelen rapporteren en toelichten hoe het bedrijfsmodel van de onderneming fundamenteel afhankelijk is van die middelen en hoe zij een bron voor de waardecreatie van de onderneming zijn. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan rapportage over vaardigheden, competenties en ervaring van werknemers.

De Europese Commissie zal de CSRD iedere drie jaar evalueren en zo nodig voorstellen doen tot aanpassing. De eerste evaluatie moet voor 30 april 2029 zijn afgerond. De evaluatie betreft onder meer de verwezenlijking van de doelstellingen van de CSRD en de uitvoering van het verslag inzake duurzaamheid over de moedermaatschappijen uit derde landen. De evaluatie van de vraag of de reikwijdte van de CSRD dient te worden uitgebreid naar ondernemingen die niet aan de huidige criteria voldoen of naar ondernemingen uit derde landen die geen dochtermaatschappij of bijkantoor in de EU of EER hebben maar hier wel actief zijn, dient voor 30 april 2031 te zijn afgerond en wordt eveneens iedere drie jaar herhaald.

2.4. Inhoud Omnibus I-richtlijnen

In deze paragraaf worden de aanpassingen geschetst die de beide richtlijnen uit het Omnibus I-pakket hebben aangebracht in de CSRD.

De eerste richtlijn in Omnibus I is een procedurele richtlijn (de zogenoemde ‘Stop-de-klok-richtlijn’) die de verplichtingen onder de CSRD met twee jaar uitstelt voor ondernemingen die vanaf boekjaar 2025 en 2026 een duurzaamheidsrapportering moesten opstellen. Deze richtlijn is op 14 april 2025 tot stand gekomen en moest uiterlijk 31 december 2025 geïmplementeerd zijn. De richtlijn voorkomt dat ondernemingen die door de wijzigingen van de CSRD vanaf boekjaar 2027 niet meer onder de reikwijdte vallen, toch nog verplicht zouden zijn om alleen over boekjaren 2025 en 2026 te rapporteren.

De tweede richtlijn, de Wijzigingsrichtlijn, is 24 februari 2026 tot stand gekomen. Deze richtlijn moet uiterlijk 19 maart 2027 geïmplementeerd zijn. De belangrijkste wijziging betreft de beperking van het aantal ondernemingen dat onder de rapporteringsverplichtingen valt tot de ondernemingen (inclusief beursvennootschappen, banken en verzekeraars) die op de balansdatum een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen en in het boekjaar gemiddeld meer dan duizend werknemers hebben (artikel 19bis, eerste lid). Daardoor vallen kleine en middelgrote beursvennootschappen en alle overige grote vennootschappen en rechtspersonen die niet aan die drempel voldoen maar die nog wel onder de CSRD 2022 vielen, niet meer onder de CSRD 2026 (zie nader hieronder de tabel in deze paragraaf). Dezelfde criteria gaan gelden voor de groep waarover een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering moet worden opgesteld (artikel 29bis, eerste lid). De Wijzigingsrichtlijn bevat een optie voor de lidstaten die het mogelijk maakt om voor de boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2025 en uiterlijk op 31 december 2026 ondernemingen uit te zonderen van de rapporteringsverplichting als zij vallen binnen de reikwijdte van de CSRD 2022 maar buiten de nieuwe reikwijdte van de CSRD 2026, dat wil zeggen grote beursvennootschappen, banken en verzekeraars met een netto-omzet van maximaal € 450 miljoen en een gemiddeld aantal werknemers van minimaal vijfhonderd en

maximaal duizend (artikel 5, tweede lid, vijfde alinea, aan het slot van de CSRD 2022). Ook het aantal ondernemingen dat een verslag inzake duurzaamheid openbaar moet maken over het wereldwijde concern van de moeder die in een land buiten de EU of EER is gevestigd, is beperkt (artikel 40bis, eerste lid). De in de EU of EER gevestigde dochtermaatschappij en het bijkantoor van die moeder moeten het verslag openbaar maken als zij een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen hebben en de moedermaatschappij in de EU een netto-omzet heeft van meer dan € 450 miljoen. Tot slot zij vermeld dat ook de verplichting om in het bestuursverslag te rapporteren over zogenaamde essentiële immateriële middelen (artikel 19, eerste lid, CSRD), is beperkt tot vennootschappen en rechtspersonen met een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen en gemiddeld meer dan duizend werknemers.

Verder treft de Wijzigingsrichtlijn een aantal maatregelen om ondernemingen in de waardeketen die gemiddeld niet meer dan duizend werknemers hebben, te beschermen tegen ongebreidelde informatie-uitvraag door de rapporterende ondernemingen. De belangrijkste bescherming is de beperking van de informatie die ten behoeve van de duurzaamheidsrapportering gevraagd kan worden, tot de informatie die wordt opgenomen in een door de Europese Commissie op te stellen standaard voor vrijwillige rapportering, die beperkter zal zijn dan de ESRS (het derde lid van de artikelen 19bis en 29 bis).

De vrijstelling van de openbaarmaking van informatie als die openbaarmaking commercieel schadelijk zou zijn, is uitgebreid met vrijstellingen voor informatie die kwalificeert als bedrijfsgeheim (waaronder vallen informatie die intellectueel kapitaal vertegenwoordigt, intellectueel eigendom, kennis, technologische informatie of de resultaten van innovatie), voor gerubriceerde informatie en voor andere informatie die beschermd moet worden tegen ongeautoriseerde toegang of openbaarmaking op basis van nationale of EU-wetgeving met betrekking tot de bescherming van privacy of veiligheid van natuurlijke of rechtspersonen (het derde lid van de artikelen 19bis en 29bis). Die vrijstellingen zijn wel aan enkele voorwaarden verbonden, zoals de

voorwaarde dat de onderneming moet melden dat zij van deze uitzondering gebruikmaakt en dat zij ieder jaar opnieuw moet overwegen of de informatie weggelaten mag worden.

Participatieondernemingen hoeven de duurzaamheidsinformatie over hun participaties niet mee te consolideren (artikel 29bis, vierde lid bis). De dochtermaatschappijen en bijkantoren waarvan de moedermaatschappij buiten de EU en EER een participatieonderneming is, hoeven ook geen verslag inzake duurzaamheid over het concern van die moedermaatschappij openbaar te maken. Verder hoeft duurzaamheidsinformatie van een dochtermaatschappij niet meegenomen te worden in de consolidatie in het boekjaar waarin zij tot de groep is toegetreden ten gevolge van een fusie of overname of is vertrokken uit de groep (artikel 29bis, vierde lid bis).

Het assurance-onderzoek van de rapportering door de accountant blijft een onderzoek op basis van beperkte zekerheid. De opdracht in de CSRD 2022 voor de Commissie om uiterlijk op 1 oktober 2028 gedelegeerde regelgeving op te stellen met daarin assurancestandaarden voor een redelijke mate van zekerheid, is door de Wijzigingsrichtlijn geschrapt (artikel 26bis, derde lid, 2^{e} alinea, van de Auditrichtlijn). De Commissie zal uiterlijk 1 juli 2027 assurancestandaarden vaststellen voor het onderzoek op basis van beperkte zekerheid.

Tot slot is een aantal artikelen gewijzigd en toegevoegd die gedelegeerde bevoegdheden en andere taken voor de Europese Commissie betreffen. Ten eerste is er een nieuw artikel 29quaterbis opgenomen voor de standaarden voor vrijwillige duurzaamheidsrapportering en ter bescherming van kleinere ondernemingen in de waardeketen tegen ongebreidelde informatie-uitvraag. Verder moet de Europese Commissie een digitaal portaal inrichten dat ondernemingen toegang biedt tot informatie, richtsnoeren en ondersteuning bij zowel de verplichte als de vrijwillige rapportering zoals in de CSRD is opgenomen (artikel 29sexies). Indien lidstaten eveneens online ondersteuning bieden, dan zal het portaal daarop worden aangesloten. Verder zal de Commissie binnen een jaar na inwerkingtreding van de CSRD een rapport

opstellen over technologische oplossingen voor de duurzaamheidsrapportering, waaronder initiatieven om ondernemingen te ondersteunen bij het verzamelen, verwerken en uitwisselen van data op een veilige, naadloze en geautomatiseerde wijze (artikel 29septies).

Zie hieronder en tabellarisch overzicht van de belangrijkste verschillen tussen de CSRD 2022 en de CSRD 2026.

	CSRD 2022	**CSRD 2022 voor boekjaren 2024-2026**	**CSRD 2026 (vanaf boekjaar 2027)**
Reikwijdte duurzaamheids-rapportering	• Beursvennootschappen m.u.v. micro's. • Grote banken en verzekeraars (ongeacht hun rechtsvorm of beursnotering). • Overige grote vennootschappen. [25] • Kleine en niet-complexe instellingen, en (her)verzekeringscaptives	**2024**: Grote beursvennootschappen en grote banken en verzekeraars (ongeacht beursnotering en rechtsvorm) met meer dan 500 werknemers **2025-2026**: Beursvennootschappen, banken en verzekeraars met meer dan € 450 miljoen netto-omzet en meer dan 1000 werknemers	Vennootschappen (ongeacht beursnotering) en banken en verzekeraars (ongeacht beursnotering of rechtsvorm) met meer dan € 450 miljoen netto-omzet en meer dan 1000 werknemers
Reikwijdte consolidatie	Vennootschappen, banken en verzekeraars die aan het hoofd van een grote groep staan	**2024**: Beursvennootschappen, banken en verzekeraars die aan het hoofd van een grote groep staan met geconsolideerd meer	Vennootschappen die aan het hoofd staan van een groep met geconsolideerd meer dan € 450 miljoen netto-omzet en meer dan 1000 werknemers.

[25] Micro-entiteiten zijn vennootschappen die gedurende twee opeenvolgende boekjaren hebben voldaan aan twee van de volgende drie criteria: een balanstotaal van niet meer dan € 450.000, een netto-omzet van niet meer dan € 900.000 en gemiddeld minder dan 10 werknemers (zie artikel 2:395a BW). Groot betekent dat gedurende twee opeenvolgende boekjaren is voldaan aan twee van de volgende drie criteria: een balanstotaal van meer dan € 25 miljoen, een netto-omzet van meer dan € 50 miljoen en gemiddeld tenminste 250 werknemers (zie artikel 2:397 BW).

Intern gebruik		dan 500 werknemers; **2025-2026**: Beursvennootschappen, banken en verzekeraars die aan het hoofd van een groep staan met geconsolideerd meer dan € 450 miljoen netto-omzet en meer dan 1000 werknemers	Participatieondernemingen hoeven de duurzaamheidsinformatie over hun participaties niet mee te consolideren. Vrijstelling voor consolidatie van dochtermaatschappijen die in het boekjaar zijn verworven of vertrokken.
Reikwijdte verslag over uiteindelijke moeder-maatschappijen uit derde landen (vanaf boekjaar 2028)	Dochtermaatschappijen die beursvennootschap (m.u.v. micro's) of groot zijn en bijkantoren met meer dan € 40 miljoen netto-omzet, waarvan de moedermaatschappij in het derde land een geconsolideerde netto-omzet in de EU heeft van meer dan € 150 miljoen	Niet van toepassing	Dochtermaatschappijen met meer dan € 200 miljoen netto-omzet en bijkantoren met meer dan € 200 miljoen netto-omzet, waarvan de moedermaatschappij in het derde land een geconsolideerde netto-omzet in de EU heeft van meer dan € 450 miljoen
Omvang waardeketen	Alle ondernemingen in de waardeketen	Alle ondernemingen in de waardeketen	Alle ondernemingen in de waardeketen; informatie-uitvraag bij ondernemingen met maximaal 1000 werknemers is beperkt tot inhoud van de standaarden voor vrijwillige rapportering
Uitgezonderde informatie	Een lidstaatoptie die mogelijk maakt om informatie uit te zonderen waarvan openbaarmaking commercieel ernstige schade oplevert.	Een lidstaatoptie die mogelijk maakt om informatie uit te zonderen waarvan openbaarmaking commercieel ernstige schade oplevert.	Lidstaten moeten ondernemingen mogelijkheid bieden tot het achterwege laten van: (1) informatie als openbaarmaking commercieel ernstige schade oplevert, (2) informatie die kwalificeert als bedrijfsgeheim,

Intern gebruik			(3) gerubriceerde informatie en (4) andere informatie die beschermd moet worden op basis van nationale of EU-wetgeving inzake bescherming van privacy of veiligheid, mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan.
Accountants-onderzoek	Beperkte assuranceverklaring met een beperkte mate van zekerheid. Na 2028 volgt een mogelijke overgang naar een assuranceverklaring met een redelijke mate van zekerheid	Alleen een assuranceverklaring met een beperkte mate van zekerheid is vereist.	Alleen een assuranceverklaring met een beperkte mate van zekerheid is vereist.

2.5. Europese standaarden CSRD

De CSRD heeft het kader opgesteld voor de informatie die de ondernemingen in hun duurzaamheidsrapportering moeten opnemen. De nadere invulling van dat kader gebeurt door de Europese Commissie die in de CSRD gemachtigd is om in de vorm van een uitvoeringsverordening rapporteringsstandaarden op te stellen, de *European Sustainability Reporting Standards* (ESRS). EFRAG (een EU-organisatie die de Europese Commissie adviseert over financiële en duurzaamheidsrapportering) stelt in opdracht van de Europese Commissie een advies op voor de inhoud van die duurzaamheidsstandaarden (artikelen 29ter en 49ter, derde lid). Op basis van dat advies heeft de Commissie in 2023 de eerste set standaarden vastgesteld, nadat zij zowel over het advies als over het voorstel voor deze standaarden had geconsulteerd. [26] In die

[26] Gedelegeerde Verordening (EU) 2023/2772 van de Commissie van 31 juli 2023 tot aanvulling van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en van de Raad wat betreft standaarden voor duurzaamheidsrapportering, PbEU 2023, L 284.

eerste uitvoeringsverordening uit 2023 zijn twaalf verslaggevingsstandaarden opgenomen. De eerste twee standaarden bevatten algemene rapportageverplichtingen en regels over hoe de overige tien thematische standaarden moeten worden toegepast. Deze twee generieke standaarden behandelen concepten als dubbele materialiteit, rapportage over de waardeketen en hoe informatie moet worden verzameld. De overige, thematische, standaarden behandelen specifieke onderwerpen zoals klimaatverandering, verontreiniging, biodiversiteit en ecosystemen en circulaire economie. De standaarden uit deze verordening zijn 'sector-agnostisch', dat wil zeggen dat zij gelden voor alle vennootschappen en rechtspersonen die onder de CSRD vallen, ongeacht de sector of sectoren waarin zij actief zijn.

In het kader van het Omnibus I-pakket heeft de Commissie deze ESRS vereenvoudigd. EFRAG heeft wederom een advies opgesteld voor vereenvoudigde ESRS, die door de Commissie nog zijn aangepast en waarin 61% van de verplichte datapunten zijn vervallen (en 71% als ook de vrijwillige datapunten worden meegeteld). Ook zijn de ESRS korter, helderder en eenvoudiger toepasbaar en is de interoperabiliteit van de ESRS met internationale standaarden en andere Europese regelgeving uitgebreid, voor zover dat mogelijk was binnen de vereenvoudigingsdoelstelling.[27] Ondernemingen die over boekjaar 2026 rapporteren kunnen er dan al gebruik van maken. Vanaf boekjaar 2027 zijn de vereenvoudigde ESRS de verplichte standaard.

In de CSRD 2022 was ook een delegatiebepaling opgenomen voor sectorspecifieke standaarden, maar uit vrees dat die alleen maar tot meer rapportageverplichtingen zouden leiden, is die bepaling geschrapt. In overweging 20 van de Wijzigingsrichtlijn is opgenomen dat de Commissie sectorspecifieke richtsnoeren zou kunnen opstellen om ondernemingen te ondersteunen bij vraagstukken over de toepassing van de ESRS in een bepaalde sector.

[27] Zie de brief d.d. 2 december 2025 van EFRAG, waarmee dit adviesorgaan de aangepaste concept-ESRS aanbiedt aan de Commissie, https://www.efrag.org/sites/default/files/media/document/2025-12/EFRAG%27s%20Cover%20Letter%20to%20the%20Amended%20ESRS%20Final%203%20December%202025%20%283%29.pdf.

Een andere belangrijke wijziging uit de Wijzigingsrichtlijn (artikel 29quaterbis) heeft tot gevolg dat er door de Commissie standaarden voor vrijwillige duurzaamheidsrapportering zijn opgesteld, met twee doelen. Ten eerste bevorderen zij de vrijwillige rapportering door ondernemingen met niet meer dan duizend werknemers. En ten tweede dienen zij als maximale informatie die rapporterende ondernemingen kunnen opvragen in hun waardeketen van ondernemingen met niet meer dan duizend werknemers. Ook die standaarden zijn door de Europese Commissie op 3 juli voorgelegd aan het Europees Parlement en de Raad voor de bezwaarprocedure.[28]

Verder verplicht de CSRD de Commissie om standaarden op te stellen voor de verslagen inzake duurzaamheid van concerns waarvan de moederonderneming buiten de EU of de EER is gevestigd (artikel 40ter). Dat verslag is beperkter dan de duurzaamheidsrapportering.

In de CSRD is omschreven aan welke eisen de standaarden moeten voldoen (bijv. dat onevenredige administratieve lasten voor ondernemingen zoveel mogelijk moeten worden voorkomen) en welke informatie over milieu-, sociale en mensenrechten alsmede governancefactoren erin gespecificeerd moet worden. Daarbij dient de Commissie zoveel mogelijk rekening te houden met andere EU-regelgeving en met wereldwijde initiatieven voor het opstellen van duurzaamheidsstandaarden, zoals die van de International Sustainability Standards Board (artikel 29ter, tweede tot en met vijfde lid). Iedere drie jaar evalueert de Commissie de standaarden en past zij ze zo nodig aan aan de relevante ontwikkelingen, waaronder ook de ontwikkeling van internationale standaarden (artikel 29ter, eerste lid, voorlaatste alinea).

3. Hoofdlijnen van het besluit

[28] Gedelegeerde Verordening (EU) .../... van de Commissie van 3.7.2026 tot aanvulling van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad door het vaststellen van duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik door ondernemingen beschermd door het waardeketenplafond, C(2026) 5011 final, SWD(2026) 500 final,

3.1. Wijze van implementatie en handhaving CSRD

Aangezien de CSRD een wijziging inhoudt van de Jaarrekeningrichtlijn en die richtlijn is geïmplementeerd in Boek 2 BW, staan de artikelen in dit implementatiebesluit en de terminologie die in de duurzaamheidsrapportering gehanteerd moet worden in de context van de Jaarrekeningrichtlijn en sluit deze implementatie aan bij de systematiek van Boek 2 van het BW (rechtspersonen) in het algemeen en van titel 9 (jaarrekening en bestuursverslag) van dat boek in het bijzonder. Het besluit volgt de tekst van de CSRD nauwgezet en wijkt daar alleen van af als dat noodzakelijk is om aan te sluiten bij de terminologie en het systeem van het Nederlandse ondernemingsrecht en het jaarrekeningenrecht. Er zijn geen andere eisen gesteld ten aanzien van inhoud en toepassingsbereik van de rapporteringsplicht en er gelden geen andere vrijstellingen of uitzonderingen dan die de CSRD voorschrijft of toelaat. Dit is van belang om de invoering van de als wenselijk of noodzakelijk ervaren duurzaamheidsrapporteringsplicht voor ondernemingen zo snel mogelijk te laten verlopen. De duurzaamheidsrapportering betekent voor de betrokken ondernemingen een substantiële uitbreiding van de jaarlijkse verslaglegging, en deze beleidsarme implementatie strekt ertoe die ondernemingen daartoe zo goed mogelijk in staat te stellen.

Dit besluit implementeert de verplichting om te rapporteren over duurzaamheidsinformatie in een algemene maatregel van bestuur die zijn grondslag vindt in artikel 2:391a, tweede lid, BW. Dat artikel voorziet in een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) ter uitvoering van bindende EU-rechtshandelingen regels te stellen omtrent de verplichtingen van bepaalde rechtspersonen en bijkantoren tot het opnemen van informatie in het bestuursverslag. Die regels kunnen met name betrekking hebben op de inhoud van de informatie en de verklaringen, alsmede op het laten onderzoeken van de informatie, en de verklaringen

door een accountant of accountantsorganisatie of door een andere derde persoon of organisatie en op de openbaarmaking van de uitkomsten van dat onderzoek.

Implementatie door middel van een algemene maatregel van bestuur is van oudsher de wijze van implementatie van EU-richtlijnen die op het bestuursverslag en de niet-financiële informatie betrekking hebben. De reden hiervan is dat deze regelgeving gedetailleerde voorschriften bevat die vaak worden gewijzigd dan wel uitgebreid en bovendien een versnipperd beeld geven. In sommige gevallen moet informatie in het bestuursverslag worden opgenomen, in andere gevallen in een afzonderlijk jaarlijks verslag. De doelgroep van de regeling en de verlangde informatie verschillen per richtlijn en bijkomende eisen als een accountantsonderzoek en de wijze van openbaarmaking worden niet altijd gesteld. De voorschriften voor de jaarrekening die in de wet zijn vastgelegd, zijn eenvormiger en meer op hoofdlijnen gericht.

In dit besluit is een groot deel van artikel 1 CSRD dat de Jaarrekeningrichtlijn wijzigt (de rapporteringsverplichting) en zijn delen van de onderdelen 15, 18 en 27 van artikel 2 CSRD dat de Auditrichtlijn wijzigt (de assurance-verklaring over de duurzaamheidsrapportering en de auditcommissie) geïmplementeerd. Artikel 1, onderdeel 10, CSRD dat betrekking heeft op het openbaar maken van het bestuursverslag met de duurzaamheidsrapportering op de website van de onderneming, is door middel van een wijziging van artikel 2:394, eerste lid, BW geïmplementeerd in de Implementatiewet. In het Besluit inhoud bestuursverslag zijn enkele aanpassingen opgenomen ten aanzien van de corporate-governanceverklaring en over de uit de CSRD voortvloeiende verplichting om in het bestuursverslag te rapporteren over andere immateriële activa dan die in de balans zijn opgenomen (zie hieronder de toelichting bij artikel 17). In het Besluit instelling auditcommissie is een aanpassing gedaan in verband met de uitbreiding van de taken van de auditcommissie met betrekking tot de duurzaamheidsrapportering (artikel 18).

Artikel 29quinquies CSRD schrijft het model en het formaat voor digitale verslaglegging voor, aan de hand waarvan de informatie in het bestuursverslag moet

worden gepresenteerd en gedeponeerd bij het handelsregister. De CSRD heeft daarmee ook uitvoeringsgevolgen voor de Kamer van Koophandel (KvK) als beheerder van het handelsregister in Nederland. De KvK heeft aangegeven dat zij de financiële en andere gevolgen van deze bepaling voor haar systemen nog niet volledig in kaart kan brengen in een uitvoeringstoets en nog geen uitvoering kan geven aan deze bepaling omdat de technische uitvoeringsnormen voor de handelsregisters nog moeten worden vastgesteld door de Europese Commissie in een uitvoeringshandeling over de digitale taxonomie (zie over deze nog te verwachten uitvoeringshandeling nader paragraaf 2.3 hierboven). Die uitvoeringshandeling van de Commissie is echter op het moment van het schrijven van deze toelichting nog niet gereed. In de Wijzigingsrichtlijn is opgenomen dat ondernemingen in ieder geval zolang deze uitvoeringshandeling niet gereed is, niet hoeven te voldoen aan de vereisten van artikel 29quinquies.[29] Artikel 29quinquies zal daarom later geïmplementeerd worden in het Besluit elektronische deponering handelsregister door middel van een separate algemene maatregel van bestuur met als grondslag artikel 19a van de Handelsregisterwet, zodra de uitvoeringshandeling is vastgesteld en de uitvoeringstoets is afgerond.

De handhaving en sanctionering van de uit dit besluit voortvloeiende rapporteringsverplichtingen sluiten aan bij de bestaande systematiek ten aanzien van de handhaving van het bestuursverslag. Alvorens de handhaving aan bod komt, voert de accountant een assurance-onderzoek uit over de duurzaamheidsrapportering. Ten aanzien van alle vennootschappen en rechtspersonen die een duurzaamheidsrapportering openbaar moeten maken in hun bestuursverslag kan iedere belanghebbende op basis van artikel 2:394, zevende lid, BW de nakoming van die verplichtingen vorderen. Ten aanzien van de dochtermaatschappijen en bijkantoren die een afzonderlijk verslag inzake duurzaamheid over hun uiteindelijke

[29] Dit standpunt had de Commissie al eerder geformuleerd in de 'Frequently asked questions on the implementation of the EU corporate sustainability reporting rules', p. 33, https://finance.ec.europa.eu/document/download/c4e40e92-8633-4bda-97cf-0af13e70bc3f_en?filename=240807-faqs-corporate-sustainability-reporting_en.pdf.

moedermaatschappijen uit een derde land openbaar moeten maken, voorziet artikel 15, vijfde lid in een identieke regeling door de van overeenkomstige toepassingsverklaring van artikel 2:394, zevende lid, BW. Daarnaast staat ook de procedure voor de ondernemingskamer van het gerechtshof Amsterdam open voor belanghebbenden ten behoeve van tekortkomingen in de rapporterings- en verslagleggingsverplichtingen als bedoeld in dit besluit; de artikelen 2:447 en 2:449-451 BW zijn hierop van toepassing. De rechter kan op basis daarvan de onderneming aanwijzingen geven over de inrichting van de duurzaamheidsrapportering en eventueel aan de desbetreffende dochtermaatschappijen of bijkantoren over de inrichting van het verslag inzake duurzaamheid betreffende hun uiteindelijke moedermaatschappij uit een derde land als die niet voldoet aan de eisen van dit besluit, voor zover dat in de macht van die dochtermaatschappij of het bijkantoor ligt.

Daarnaast heeft de Autoriteit Financiële Markten (AFM) op basis van de Wet toezicht financiële verslaggeving[30] bevoegdheden ten aanzien van de toepassing van de voorschriften voor het bestuursverslag en daarmee ook ten aanzien van de duurzaamheidsrapportering van beursondernemingen, zoals vragen om (openbare) verduidelijking van de toepassing van de voorschriften. De AFM kan in dat kader ook de voornoemde procedure bij de ondernemingskamer aanhangig maken. Als uiterste remedie is het niet openbaar maken van duurzaamheidsverslagen en andere bij de jaarrekening te voegen jaarlijkse verslagen en verklaringen strafbaar op basis van de Wet op de economische delicten. Het valt echter niet te verwachten dat die handhavingsvorm zal worden toegepast ten aanzien van de in het bestuursverslag opgenomen duurzaamheidsrapportering. Het gaat immers om bijzonder grote ondernemingen die het bestuursverslag, inclusief de duurzaamheidsrapportering, moeten opstellen, laten onderzoeken door de accountant en ter inzage leggen voor de

[30] De citeertitel van de Wet toezicht financiële verslaggeving wordt in de Implementatiewet gewijzigd in de Wet toezicht verslaggeving effectenuitgevende instellingen.

algemene vergadering van aandeelhouders (vgl. artikelen 2:101 en 2:210 BW). Het vervolgens niet openbaar maken ligt dan niet voor de hand.

3.2. Wijze van implementatie Omnibus I-richtlijnen

In dit besluit is de CSRD geïmplementeerd zoals deze luidt na de aanpassingen door de Wijzigingsrichtlijn uit het Omnibus I-pakket, dus de CSRD 2026. Die Wijzigingsrichtlijn kwam tot stand terwijl de implementatie van de CSRD 2022 in Nederland nog in volle gang was. Het was noodzakelijk die implementatie af te ronden en daarnaast tegelijkertijd de implementatie van de Stop-de-klok-richtlijn en de Wijzigingsrichtlijn met voorrang ter hand te nemen, gezien de korte implementatietermijnen van die twee richtlijnen van respectievelijk ruim acht maanden en twaalf maanden. De Stop-de-klokrichtlijn is geïmplementeerd door middel van een nota van wijziging bij het voorstel voor de implementatiewet[31] en door middel van een gewijzigde versie van het ontwerp voor het besluit, dat naar de Tweede en Eerste Kamer is gestuurd in het kader van de voorhangprocedure (hierna: de tweede versie)[32]. De Wijzigingsrichtlijn is eveneens geïmplementeerd door middel van een nota van wijziging bij het wetsvoorstel[33] en door een nieuwe versie van het besluit die eveneens naar de Tweede en Eerste Kamer is gestuurd in het kader van de voorhangprocedure. Deze aanpak biedt de mogelijkheid om de CSRD conform de Wijzigingsrichtlijn te implementeren.[34]

Het was aanvankelijk de bedoeling dat de implementatie in de nationale wetgeving van toepassing zou zijn vanaf boekjaar 2024. Daarbij zou gebruik gemaakt worden van de hierboven in paragraaf 2.4 genoemde optie in de Wijzigingsrichtlijn, die het mogelijk maakt voor de lidstaten om voor de boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2025 en uiterlijk op 31 december 2026 ondernemingen (en groepen van ondernemingen) uit te zonderen van de rapporteringsverplichting, die vallen (indien van toepassing op

[31] Kamerstukken II 2024/25, 36678, nr. 6.
[32] Kamerstukken I/II 26485, F / Nr. 455
[33] Derde nota van wijziging in Kamerstukken I/II 2026/27, 36678.
[34] Zie de brief hierover d.d. 3 december 2025, Kamerstukken II 2025/26, 36 678, nr. 10.

geconsolideerde basis) binnen de reikwijdte van de CSRD 2022 maar buiten de nieuwe reikwijdte van de CSRD 2026. Naast het onderhavige besluit zou er tevens een tijdelijk besluit opgesteld worden dat zou zien op de boekjaren 2024-2026. Daarin zouden de bepalingen worden geïmplementeerd van de CSRD 2022 die inhoudelijk afwijken van de CSRD 2026. Echter, na het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State op de voorgenomen derde nota van wijziging bij het voorstel voor de implementatiewet, waarmee de Wijzigingsrichtlijn verwerkt zou worden in dat voorstel, is afgezien van toepassing op de boekjaren 2024 tot en met 2026. Met die nota van wijziging zou ook een reparatieclausule aan het implementatiewetsvoorstel worden toegevoegd. Deze reparatieclausule werd nodig geacht, omdat de implementatiewetgeving voorzag in toepassing van de rapportageverplichtingen over afgesloten perioden in het verleden, namelijk boekjaren 2024, 2025 en mogelijk ook 2026. De clausule zou onduidelijkheden vanwege die terugwerkende kracht van de duurzaamheidsrapportageverplichting weg moeten nemen.[35] De Raad van State was kritisch over de terugwerkende kracht en over de reparatieclausule. Nu beide onderdelen die ook in dit implementatiebesluit en in het tijdelijke besluit voor de boekjaren 2024-2026 zouden worden opgenomen, op overwegende kritiek stuitten, is er ook in dit besluit van afgezien en is het tijdelijke besluit niet meer nodig. Hier zij verwezen naar het advies van de Raad van State en het nader rapport in de Kamerstukken van het wetsvoorstel.[36]

Tot slot zij hier opgemerkt dat de implementatie van de CSRD en van de twee richtlijnen tot wijziging van de CSRD in dit besluit voldoet aan het vaste beleid van een gebonden richtlijnimplementatie zonder nationale kop. Zoals hiervoor is gemeld, is van de opties in de richtlijnen gebruik gemaakt indien die leiden tot vermindering van de administratieve lasten.

3.3. Inhoud van het besluit

[35] Zie hierover de brief van 9 februari 2026, Kamerstukken II 2025/26, 36 678, nr. 11,
[36] Kamerstukken II 2026/27, 36 678.

In artikel 1 van dit besluit is een aantal definities opgenomen die voortvloeien uit de CSRD of die nodig zijn voor een goed begrip van het besluit. Artikel 2 bevat de verplichting tot het opstellen van de jaarlijks in het bestuursverslag op te nemen duurzaamheidsrapportering door vennootschappen en rechtspersonen met meer dan € 450 miljoen netto-omzet en gemiddeld meer dan duizend werknemers. Artikel 3 bevat de inhoudelijke eisen die aan de duurzaamheidsrapportering gesteld worden. In artikel 4 zijn de bijzonderheden opgenomen rond het opvragen van de informatie bij de ondernemingen in de waardeketen van de rapporterende onderneming. In artikel 4a is de informatie opgenomen die onder omstandigheden niet opgenomen hoeft te worden in de duurzaamheidsrapportering. Artikel 5 gaat in op de vrijstellingen van de duurzaamheidsrapportering binnen groepsverhoudingen. Artikel 6 gaat over de verplichting van een moedermaatschappij (ongeacht haar eigen omvang) van een groep waarvan op geconsolideerde basis de netto-omzet meer dan € 450 miljoen en het gemiddeld aantal werknemers meer dan duizend bedraagt om in haar bestuursverslag een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering op te nemen. Artikel 6a gaat over de consolidatievrijstelling en andere uitzonderingen op de consolidatieverplichting. Artikel 7 bevat de mogelijkheid voor een dochtermaatschappij waarvan de moedermaatschappij buiten de EU is gevestigd, om onder in het artikel beschreven omstandigheden over boekjaren die uiterlijk eindigen op 6 januari 2030 een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering op te stellen die alle EU-dochtermaatschappijen van de desbetreffende moedermaatschappij omvat die vallen onder het toepassingsbereik van de artikelen 19bis en 29bis CSRD. Artikel 8 betreft het assurance-onderzoek van de duurzaamheidsrapportering door de accountant. In de artikelen 9 tot en met 16 is voor bepaalde in Nederland gevestigde dochtermaatschappijen (die vennootschappen zijn) en bijkantoren, waarvan de uiteindelijke moedermaatschappij is gevestigd buiten de EU of EER, de verplichting neergelegd een separaat verslag over het hele concern van de moedermaatschappij openbaar te maken. Indien de dochtermaatschappij of het bijkantoor de benodigde

informatie niet ontvangt van de uiteindelijke moedermaatschappij, dan dient de dochtermaatschappij of het bijkantoor daarover een verklaring openbaar te maken. De artikelen 17 en 18 wijzigen andere algemene maatregelen van bestuur. Artikel 19 bevat de toepassing van de rapporteringsregels vanaf bepaalde boekjaren. Artikel 20 regelt het verval van de tijdelijke bepaling van artikel 7. Artikel 21 regelt de intrekking van het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie, dat in zijn geheel wordt vervangen door dit besluit. De laatste artikelen 22 en 23 zijn de slotbepalingen over de inwerkingtreding en de citeertitel.

3.4. Lidstaatopties

De CSRD kent een beperkt aantal opties voor de lidstaten. De optie uit artikel 30, eerste lid, over de openbaarmaking van het bestuursverslag met daarin de duurzaamheidsrapportering op de website van de onderneming, is overgenomen in de Implementatiewet. Voor een toelichting daarop wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij de Implementatiewet. Ook is in de Implementatiewet gebruik gemaakt van de optie waarmee aan ondernemingen de keuzemogelijkheid wordt gegeven om de opdracht voor het assurance-onderzoek van de duurzaamheidsrapportering te verstrekken aan een andere accountant of accountantsorganisatie dan de accountant of accountantsorganisatie die de jaarrekening onderzoekt (artikel 34, derde lid). Dit kan ook bijdragen aan vermindering van de werkdruk van accountants en aan het opbouwen van specialisme. Daarnaast biedt de CSRD de optie om in plaats van een accountant een geaccrediteerde onafhankelijke verlener van assurancediensten aan te wijzen om de duurzaamheidsrapportering te onderzoeken (artikel 34, vierde lid). Om de kwaliteit te borgen dienen deze dienstverleners aan vereisten te voldoen die gelijkwaardig zijn aan de vereisten die op basis van de Auditrichtlijn gelden voor accountantsorganisaties. Het vorige kabinet stond aanvankelijk positief tegenover die optie. Er zou mogelijk onvoldoende aanbod onder accountants zijn om aan de vraag naar duurzaamheidsassurance te kunnen voldoen. Om de besluitvorming te

onderbouwen heeft het vorige kabinet SEO Economisch Onderzoek, in samenwerking met Nyenrode Business University, opdracht gegeven onderzoek te doen of en hoe Nederland van de lidstaatoptie gebruik zou kunnen maken. Dit rapport, getiteld *Beleidsopties gebruik IASP-lidstaatoptie in de CSRD*, is in december 2025 opgeleverd. Daarop heeft het kabinet geconcludeerd dat er sinds de Wijzigingsrichtlijn geen noodzaak meer is tot invoering van de lidstaatoptie, zoals het rapport aantoont. De kosten en uitvoeringslasten die samenhangen met het invoeren van de IASP-lidstaatoptie, wegen voor het kabinet niet op tegen de verwachte baten, zoals meer capaciteit voor de duurzaamheidsassurance. Accountants kunnen de duurzaamheidsassurance goed uitvoeren en doen dit ook al. Op 13 mei 2026 is het rapport naar de Tweede Kamer gestuurd met het kabinetsstandpunt in de begeleidende brief.[37] Hier zij verwezen naar die brief voor nadere informatie over het rapport en het kabinetsstandpunt.

Hieronder wordt nader stilgestaan bij de opties die relevant zijn voor dit besluit.

Artikel 1, derde lid, laatste alinea, bevat de optie om specifieke organisaties uit te sluiten van het toepassingsbereik, namelijk centrale banken (in Nederland De Nederlandsche Bank, DNB), publieke ontwikkelingsbanken en kredietunies. Dit sluit aan op de uitzondering van het kapitaaleisenraamwerk die ook voor deze partijen geldt. Van deze lidstaatoptie is gebruik gemaakt, onder meer vanwege de niet-commerciële aard van deze partijen en de bijzondere positie van DNB als centrale bank.

Lidstaten kunnen op basis van artikel 19bis, negende lid, derde alinea, en artikel 29bis, achtste lid, derde alinea, taaleisen stellen aan het bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen en aan de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van moedermaatschappijen, indien een dochtermaatschappij zich beroept op de groepsvrijstelling en geen eigen of geconsolideerde duurzaamheidsrapportering openbaar maakt. Deze optie is overgenomen door aan te sluiten bij de taaleisen van artikel 2:394, eerste lid, BW. De in

[37] Kamerstukken II 2025/26, 36 678, nr. 12.

dat artikel aanvaarde talen voor de jaarverslaggeving zijn het Nederlands, Duits, Engels en Frans. Dit vergroot de toegankelijkheid van de duurzaamheidsinformatie. De betreffende moedermaatschappijen zijn grote, internationaal opererende ondernemingen. Van hen mag verwacht worden dat zij zorgen voor brede toegankelijkheid van hun bedrijfsinformatie.

Artikel 40bis, eerste lid, zevende alinea, geeft de optie aan lidstaten om bijkantoren en dochtermaatschappijen van in een derde land gevestigde uiteindelijke moedermaatschappijen te verplichten informatie te verstrekken over de netto-omzet die die moedermaatschappijen hebben behaald op hun grondgebied en in de EU of EER. Dit zou de handhaving van de verslagleggingsverplichting over dergelijke moedermaatschappijen moeten vereenvoudigen. Er is geen gebruik gemaakt van deze optie, omdat in artikel 16 van het besluit is voorzien in een andere manier om te weten te komen of de Nederlandse dochtermaatschappij een verslag inzake duurzaamheid openbaar moet maken. De accountant dient in zijn verklaring naar aanleiding van het onderzoek van de jaarrekening op te nemen of de desbetreffende dochtermaatschappij het voorgaande boekjaar verplicht was een verslag inzake duurzaamheid te publiceren en, zo ja, of het verslag openbaar is gemaakt. Die dochtermaatschappij is een vennootschap met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen. Hoewel dit bedrag slechts een van de drie criteria overschrijdt om een middelgrote of grote vennootschap te zijn, zijn vennootschappen met een dergelijke omzet doorgaans middelgroot of groot en dus verplicht om een accountantsonderzoek te laten uitvoeren. Dit sluit aan bij de wijze waarop dit geregeld is voor het verslag inzake de winstbelasting (artikel 12 van het Implementatiebesluit richtlijn openbaarmaking winstbelasting). Ook daarin staat een verplichting voor in Nederland gevestigde middelgrote en grote dochtermaatschappijen van buiten de EU of EER gevestigde uiteindelijke moedermaatschappijen om een geconsolideerd verslag inzake de winstbelasting over het hele concern van de moedermaatschappij openbaar te maken. De accountant moet in de verklaring over de controle van de jaarrekening van alle middelgrote en grote vennootschappen opnemen

of de vennootschap het voorgaande jaar verplicht was een verslag inzake de winstbelasting openbaar te maken en zo ja, of dat is gebeurd. Bij dat onderzoek kan hij tevens nagaan of diezelfde dochtermaatschappijen onder de verslagleggingsverplichting van het onderhavige besluit vallen. Zijn verklaring is betrouwbaar en de dochtermaatschappij is niet afhankelijk van de medewerking van de moedermaatschappij (of de andere dochtermaatschappijen in de EU of EER) om zo nodig de omzet in de EER te achterhalen.

Er is ook geen gebruik gemaakt van de lidstaatoptie uit artikel 40bis, vierde lid, om als lidstaat bij de Europese Commissie jaarlijks opgave te doen over de dochtermaatschappijen of bijkantoren die een verslag inzake duurzaamheid openbaar hebben gemaakt over het concern van hun uiteindelijke moedermaatschappij die in een derde land is gevestigd. De Commissie zal vervolgens op haar website de lijst van die ondernemingen uit derde landen bekendmaken. De inrichting van een daartoe strekkend proces zou te veel vertraging opleveren voor de implementatie van de CSRD, omdat een dergelijk proces nog niet bestaat.

Artikel 3, onderdeel 18, van de CSRD, betreffende artikel 28bis van de Auditrichtlijn, bevat een optie voor lidstaten om voor te schrijven dat de assuranceverklaring over de duurzaamheidsrapportering door de accountant kan worden opgenomen als afzonderlijk onderdeel van de accountantsverklaring. Deze bepaling gaat over de situatie waarin de wettelijke controle van de jaarrekeningen en de assurance van de duurzaamheidsrapportering door dezelfde accountant worden uitgevoerd. Van deze optie is gebruik gemaakt, omdat er in de praktijk mogelijk behoefte aan bestaat dat alle informatie omtrent de controle en het onderzoek door de accountant op één plek te vinden is en als zodanig herkenbaar is (zie artikel 8, vijfde lid, van het besluit).

Artikel 3, onderdeel 27, van de CSRD, betreffende artikel 39 van de Auditrichtlijn, bevat een optie over de rol van de auditcommissie ten aanzien van de duurzaamheidsrapportering. De lidstaten kunnen bepalen dat de taken die bij de auditcommissie liggen ten aanzien van de duurzaamheidsrapportering en de assurance

daarvan, worden uitgevoerd door het bestuur of de raad van commissarissen in zijn geheel of door een door een van beide ingesteld orgaan. Thans bestaat in de praktijk bij diverse organisaties die onder de reikwijdte vallen van het Besluit instelling auditcommissie naast de auditcommissie een commissie die zich bezighoudt met duurzaamheidsvraagstukken in de vennootschap. Een dergelijke commissie wordt bijvoorbeeld een sustainability commissie of corporate responsibility commissie genoemd (zie hierover nader de toelichting bij principe 1.5.1 van de Nederlandse Corporate Governance Code 2025[38]). Ter bestendiging van deze praktijk is in dit besluit geregeld dat indien een organisatie zo'n andere commissie heeft ingesteld, de in dit besluit aan de auditcommissie toegekende taken met betrekking tot duurzaamheidsrapportering en de assurance daarvan ook in hun geheel kunnen worden uitgevoerd door die andere commissie in plaats van door de auditcommissie (zie artikel 18 van het besluit).

De Wijzigingsrichtlijn heeft twee opties voor de lidstaten toegevoegd aan de CSRD. Ten eerste kunnen de lidstaten voor de boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2025 en uiterlijk op 31 december 2026 de ondernemingen uitzonderen van de rapporteringsverplichting die vallen binnen de reikwijdte van de CSRD 2022 maar buiten de nieuwe reikwijdte van de CSRD 2026 (artikel 5, tweede lid, vijfde alinea). Nu dit besluit van toepassing is vanaf boekjaar 2027, is deze optie niet relevant.

Ten tweede staat in de Wijzigingsrichtlijn een optie (artikel 33, eerste lid) die de lidstaten de mogelijkheid biedt om de collectieve verantwoordelijkheid van de leden van het bestuur en de eventuele raad van commissarissen voor het opstellen van het bestuursverslag in het voorgeschreven elektronische formaat en voor het elektronisch markeren van de duurzaamheidsrapportering, uit te sluiten. Deze optie is niet toegepast. Zij voegt weinig of niets toe aan lastenverlichting. Ook als de optie zou worden toegepast, blijft het bestuur het orgaan dat ervoor moet zorgen dat het

[38] Zie voor de Corporate Governance Code 2025: https://www.mccg.nl/documenten/2025/03/corporate-governance-code-2025.

bestuursverslag met daarin de rapportering volgens de voorschriften bij het handelsregister gedeponeerd moet worden (vgl. de artikelen 2:101, 2:210 en 2:394 BW en het Besluit elektronische deponering handelsregister). Daarvoor moet het in het voorgeschreven formaat en met markering worden opgesteld. Die versie moet ook door het bestuur aan de accountant worden voorgelegd omdat hij de naleving van de markeringsverplichtingen moet controleren (zie artikel 8, tweede lid, onderdeel e, onder ii van het besluit). Bovendien is de jaarrekening die beursvennootschappen in het zogenaamde ESEF-formaat moeten opstellen ook de opgemaakte jaarrekening die de accountant ondertekent en voor het opstellen daarvan is het bestuur eveneens verantwoordelijk. Bovendien bleek uit de implementatiewerkgroep in Brussel, waar de lidstaten vragen bespreken die zich voordoen naar aanleiding van de implementatie, dat deze optie vooral is bedoeld om duidelijk te maken dat de publicatie in digitaal formaat dient plaats te vinden en niet al het opstellen ervan. Zie ook de advisering hierover door de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) en de Commissie vennootschapsrecht zoals weergegeven in paragraaf 5.8 hieronder.

4. Gevolgen voor de regeldruk

4.1. Inleiding

Deze paragraaf gaat nader in op de regeldrukgevolgen waarmee de rapporterende ondernemingen in de EU geconfronteerd kunnen worden naar aanleiding van de CSRD 2026. Omdat de nadruk van de CSRD 2026 vooral ligt op de vereenvoudiging en lastenverlichting ten opzichte van de CSRD 2022, is er in bijlage II bij deze nota van toelichting een nadere uitwerking gevoegd van de lasten die voortvloeien uit de CSRD uit 2022 en wat de verschillen zijn met de lasten ten gevolge van de CSRD 2026, en de gevolgen daarvan voor Nederlandse ondernemingen. Zoals hierboven is uitgelegd in paragraaf 2.2 is de Wijzigingsrichtlijn vooral een reactie op het rapport van Mario Draghi over de toekomst van het Europese concurrentievermogen, waarin hij de CSRD 2022

noemde als een “major source of regulatory burden” en een reductie met 25% bepleit[39], welk pleidooi vervolgens door de lidstaten is overgenomen als oproep richting de Commissie. De regeldruk ten gevolge van de rapporteringsverplichting zoals die door de CSRD 2022 werd geïntroduceerd was hoog en die regeldruk is ten gevolge van de Wijzigingsrichtlijn substantieel verlaagd.

Zowel voor deze paragraaf als voor die bijlage is aangesloten bij een aantal studies en werkdocumenten van de Europese Commissie en van EFRAG die zijn opgesteld in het kader van de voorstellen voor de richtlijnen en de ESRS. Op de documenten die van belang zijn voor de lasten van de CSRD 2022 wordt in de bijlage nader ingegaan. Voor de onderhavige paragraaf zijn de volgende documenten van belang. Bij de wijzigingsvoorstellen in het Omnibus I-pakket heeft de Commissie een werkdocument gevoegd, waarin zij verantwoording aflegt over het proces van het voorbereiden en het opstellen van de wijzigingsvoorstellen, waarin zij ook ingaat op de kostenbesparingen ten gevolge van de voorstellen.[40] Zij heeft geen *Impact Assessment* opgesteld. De urgentie van het voorstel bood volgens de Commissie geen ruimte voor een effectbeoordeling, die altijd enige tijd in beslag neemt. Bovendien wees de Commissie erop dat het uitgebreide *Impact Assessment*[41] dat zij heeft opgesteld bij de CSRD 2022, heeft geholpen bij de keuzes die er in het Omnibus I-pakket zijn gemaakt. Daarnaast heeft de Commissie ter voorbereiding van het Omnibus I-pakket een zeer aanzienlijk aantal brieven en gedetailleerde analyses ontvangen van alle categorieën

[39] Deel B van het Draghi-rapport, pag. 318.

[40] Commission Staff Working Document Accompanying the documents Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directives 2006/43/EC, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 and (EU) 2024/1760 as regards certain corporate sustainability reporting and due diligence requirements Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directives (EU) 2022/2464 and (EU) 2024/1760 as regards the dates from which Member States are to apply certain corporate sustainability reporting and due diligence requirements and specifying further steps, van 26 februari 2025, SWD(2025) 80.

[41] Commission Staff Working Document Impact Assessment Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2013/34/EU, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Regulation (EU) No 537/2014, as regards corporate sustainability reporting, 21 april 2021, SWD(2021) 150 final.

belanghebbenden en heeft zij verschillende soorten bijeenkomsten gehouden met ondernemingen en andere belanghebbenden. Al die inzichten en de informatie die bij die eerdere beoordelingen in het kader van de CSRD 2022 zijn verzameld, hebben de Commissie geholpen het Omnibus I-pakket vorm te geven.

EFRAG heeft in december 2025 een kostenbatenanalyse gepubliceerd bij haar advies over de vereenvoudigde ESRS.[42] Dat onderzoek is vooral gebaseerd op gesprekken met en vragenlijsten voor rapporterende ondernemingen, assuranceverlenende accountants en gebruikers van de informatie, waaronder financiële instellingen, NGO's en maatschappelijke organisaties. Bij de presentatie op 3 juli 2026 van deze vereenvoudigde ESRS heeft de Commissie een werkdocument gepubliceerd waarin ze ook ingaat op de kostenbesparingen en zich daarbij baseert op de analyse van EFRAG.[43]

4.2. Beleidsalternatieven

De Europese Commissie heeft in het *Impact Assessment* bij de CSRD 2022 enkele beleidsalternatieven overwogen en onderzocht wat daarvan het effect zou zijn ten opzichte van de op dat moment van toepassing zijnde regelgeving, namelijk Richtlijn 2014/95/EU over de niet-financiële verklaring.[44] Zij heeft onderzocht of er verplichte of vrijwillige standaarden moesten worden opgesteld, of het oordeel van de accountant moest zijn gebaseerd op een assurance-opdracht met redelijke of beperkte mate van zekerheid, en of de doelgroep moest bestaan uit enkel alle grote

[42] Cost Benefit Analysis of the Draft Amended European Sustainability Reporting Standards, (draft amended ESRS), https://www.efrag.org/sites/default/files/media/document/2025-12/Cost-benefit%20Analysis%20on%20Draft%20Amended%20ESRS.pdf.

[43] Commission Staff Working Document Accompanying the documents Commission Delegated Regulation (EU).../... amending Delegated Regulation (EU) 2023/2772 as regards the simplification of certain sustainability reporting standards - Commission Delegated Regulation (EU) .../... supplementing Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council by establishing sustainability reporting standards for voluntary use by undertakings protected by the value chain cap, C(2026) 500 final, C(2026) 5010 final, C(2026) 5011 final.

[44] Zie p. 18 e.v. van het *Impact Assessment*.

beursvennootschappen, banken en verzekeraars (optie 1), uit optie 1 plus alle overige grote ondernemingen en grote in de EU genoteerde beursvennootschappen die niet in de EU zijn gevestigd (optie 2), opties 1 en 2 plus alle overige beursvennootschappen (behalve micro) (optie 3), of opties 1, 2 en 3 plus overige middelgrote ondernemingen (optie 4).

Uit het onderzoek van de Commissie bleek dat de optie van verplichte standaarden, een assurance-opdracht met beperkte mate van zekerheid en een verplichting voor alle grote ondernemingen en alle op EU-beurzen genoteerde ondernemingen de voorkeursoptie is in termen van evenwichtigheid, effectiviteit en lastendruk. Verplichte standaardisering heeft de grootste effectiviteit om de doelstelling van de CSRD te behalen. Bovendien zouden de ondernemingen zonder verplichte standaarden onderhevig zijn aan uiteenlopende verzoeken om het aanleveren van duurzaamheidsinformatie, waarbij iedere verzoeker zijn eigen eisen zou kunnen stellen. De assurance-opdracht met beperkte mate van zekerheid biedt, aldus de Commissie, vooralsnog voor de doelstelling van deze CSRD voldoende betrouwbaarheid. Volgens de Commissie is de praktijk nog onvoldoende ontwikkeld om redelijke zekerheid te bieden over de gerapporteerde duurzaamheidsinformatie. Wat betreft de reikwijdte van de rapporteringsverplichting bleek volgens de Commissie optie 3 de beste balans te bieden tussen lasten en effectiviteit.

4.3. Aantallen ondernemingen

Volgens de Commissie hebben de Omnibus I-wijzigingen het aantal rapporterende ondernemingen voor de CSRD ten opzichte van de CSRD 2022 verminderd met 85%.[45] Om te bepalen hoeveel ondernemingen er in Nederland onder het besluit vallen, leidde een telling op basis van cijfers over de daadwerkelijke omzet en aantal werknemers[46] tot circa 220 ondernemingen, waarvan circa 68 beursvennootschappen met Nederland als

[45]

[46] Op basis van https://www.ewmagazine.nl/dit-zijn-de-500-grootste-bedrijven-van-nederland/, uit november 2025.

land van herkomst in de zin van de Wft. Het in Nederland gevestigde aantal dochtermaatschappijen of bijkantoren met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen, die vanaf boekjaar 2028 een verslag inzake duurzaamheid moeten opstellen over, kort gezegd, hun uiteindelijke moedermaatschappij uit een derde land, is onbekend. Het gaat enkel om moedermaatschappijen die in de EER een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen hebben en dat aantal is onbekend. Bovendien kan een dergelijke dochtermaatschappij ook voldoen aan haar verplichtingen door het verstrekken van een link op haar website naar dit verslag zoals dat gepubliceerd wordt door een andere dochtermaatschappij in de EU of EER van dezelfde moedermaatschappij (artikel 15, derde en vierde lid, van het besluit). In dat geval zijn de administratieve lasten vrijwel nihil. Welke dochtermaatschappijen een beroep zullen doen op deze vrijstelling, is eveneens onbekend. Alleen in het geval de desbetreffende uiteindelijke moedermaatschappij geen dochtermaatschappij heeft die aan de verslagleggingsverplichting moet voldoen, ligt die plicht op het bijkantoor. Het aantal bijkantoren in Nederland dat aan deze criteria voldoet, is naar verwachting nihil of verwaarloosbaar.

4.4. Omvang van de regeldruk

De categorie beursvennootschappen, banken, verzekeraars en overige vennootschappen die met de rapporteringsverplichting te maken krijgen, is zeer divers samengesteld. De mate van complexiteit van de onderneming en haar waardeketen heeft gevolgen voor de omvang van de duurzaamheidsrapportering, evenals de plaatsen waar zij wereldwijd gevestigd is. Voor een onderneming in de dienstensector is de duurzaamheidsrapportering doorgaans minder ingrijpend dan voor een onderneming in de chemische industrie, een onderneming met een breed assortiment consumentenproducten of een onderneming die sterk afhankelijk is van bepaalde grondstoffen, zoals water of olie. Een groot deel van de doelgroep heeft al enige

ervaring met deze vorm van rapportering, voor zover zij al een niet-financiële verklaring op basis van Richtlijn 2014/95/EU moesten opstellen.

De gemiddelde regeldrukgevolgen van dit besluit voor de betrokken ondernemingen zijn daarom lastig in te schatten. De Europese Commissie heeft in haar *Impact Assessment* er met nadruk op gewezen dat het onderzoek naar de administratieve lasten en de accountantskosten wel de geschatte totale omvang van die kosten heeft opgeleverd, maar niet de gemiddelde kosten per onderneming, omdat die door te veel omstandigheden worden beïnvloed. Waar hierna dus gemiddelde kosten per onderneming worden genoemd, past daarbij terughoudendheid, omdat zij per soort onderneming in de praktijk grote verschillen kunnen vertonen.

Ook EFRAG concludeerde in haar eerste onderzoek uit 2022 en bevestigde dat in de aanbiedingsbrief bij het tweede onderzoek uit 2025, dat de kosten voor individuele ondernemingen grote verschillen vertonen en afhankelijk zijn van de omstandigheden van het geval en dat de baten van de standaarden nauwelijks te kwantificeren zijn en daarom voornamelijk in kwalitatieve termen zijn weergegeven. Haar conclusie luidde dat de kosten van de standaarden niet de baten zouden overstijgen, inclusief de baten voor de samenleving en het milieu.[47]

Noch de Europese Commissie, noch EFRAG heeft aandacht besteed aan de lasten van het openbaar maken van een verslag inzake duurzaamheid voor in de EU gevestigde grote of beursgenoteerde dochtermaatschappijen en grote bijkantoren, met een moedermaatschappij die niet onder het recht van een EU- of EER-lidstaat valt. Deze categorie ondernemingen is pas in de triloogfase aan het voorstel voor de CSRD 2022 toegevoegd, de laatste fase waarin wordt onderhandeld over de eindtekst tussen de Europese Commissie, het Europees Parlement en de lidstaten. Zij moeten de duurzaamheidsinformatie die noodzakelijk is om aan de verslagleggingsverplichting te voldoen, jaarlijks opvragen bij hun moedermaatschappij, zo nodig laten vertalen en dat

[47] EFRAG Cover Letter 2022, p. 1-3 en de aanbiedingsbrief van EFRAG aan de Europese Commissie bij de EFRAG Cost-benefit Analysis 2025, p. 2.

verslag openbaar maken. Dit geldt ook voor het assurance-oordeel over die duurzaamheidsinformatie. Wat betreft de vertaling mag verwacht worden dat in veel gevallen een van de relevante talen de handelstaal is waarin het doorgaans wereldwijd opererende concern haar stukken opstelt. Als de moedermaatschappij niet wil meewerken, moet de dochtermaatschappij zorgen voor een verklaring waarom de moedermaatschappij niet heeft meegewerkt en die openbaar maken. Naar verwachting zijn dit geen substantiële lasten.

De Wijzigingsrichtlijn leidt niet alleen tot minder ondernemingen die moeten rapporteren, maar ook tot inhoudelijke wijzigingen die leiden tot lastenvermindering bij ondernemingen die nog wel moeten rapporteren. Het terugdringen van het aantal verplichte datapunten in de ESRS met ca. 61% (en 71% als de vrijwillige datapunten worden meegeteld) leidt bijvoorbeeld tot minder lasten voor het rapporteren zelf en voor de accountantscontrole. Hetzelfde geldt voor de vermindering van de informatie die de rapporterende onderneming bij kleinere ondernemingen in de waardeketen kan opvragen. Bovendien heeft de substantiële vermindering van het aantal rapporterende ondernemingen ook tot gevolg dat een kleiner aantal ondernemingen zich in een waardeketen bevindt.

In het werkdocument heeft de Commissie geen gemiddelde kostenbesparing per rapporterende onderneming berekend. Volgens de inschatting bedraagt de kostenbesparing in totaal voor de ondernemingen in de EU die volgens het voorstel niet meer hoeven te rapporteren, ca. € 1,2 miljard per jaar, ca. € 2 miljard per jaar aan accountantskosten en eenmalig € 1,6 miljard aan invoeringskosten. Voor de ondernemingen in de EU die wel onder de CSRD-verplichtingen blijven vallen, bedragen de besparingen naar schatting ca. € 0,2 miljard per jaar voor de kosten van de rapportering en ca. € 0,3 miljard voor de accountantskosten. Ter vergelijking: de kosten onder de CSRD 2022 zouden volgens schattingen van EFRAG € 1,9 miljard aan jaarlijkse rapporteringskosten, tussen € 2,6 en € 3,9 miljard aan jaarlijkse accountantskosten en € 1,7 miljard aan eenmalige invoeringskosten bedragen. Het vrijwillig maken van de

taxonomierapportage voor de bedrijven en groepen die niet meer onder de criteria voor de rapportage vallen (die dezelfde zijn als voor de duurzaamheidsrapportering) leidt tot een jaarlijkse kostenbesparing van ca. € 0,8 miljard en een eenmalige kostenbesparing voor bedrijven die nog niet verplicht waren om hierover te rapporteren maar dat wel zouden worden, van € 0,9 miljard.

De totale jaarlijkse kostenbesparing van het voorstel voor de CSRD 2026 komt daarmee volgens de Commissie uit op naar schatting € 4,4 miljard voor de EU als geheel. Hierbij dient de belangrijke kanttekening geplaatst te worden dat deze besparingen zijn gebaseerd op de criteria voor rapporterende ondernemingen die in het voorstel voor het Omnibus I-pakket nog luidden: alle grote vennootschappen (incl. grote beursvennootschappen en grote banken en verzekeraars met een andere rechtsvorm) met meer dan duizend werknemers. Uiteindelijk zijn dit in de CSRD 2026 vijfduizend werknemers geworden en is bovendien het criterium voor de netto-omzet bepaald op meer dan € 450 miljoen. Voor de reguliere categorie grote vennootschappen ligt dit criterium op € 50 miljoen. Deze uiteindelijke criteria liggen substantieel hoger dan die uit het voorstel, zodat verwacht mag worden dat de kostenbesparingen voor de rapporterende ondernemingen nog hoger zullen blijken te zijn.

EFRAG heeft in december 2025 haar advies voor de vereenvoudiging van de ESRS gepresenteerd, vergezeld van een kostenbatenanalyse.[48] Die vereenvoudiging zou, berekend over vijf jaar, een gemiddelde lastenverlichting opleveren van 34% van de basiskosten. Die lastenverlichting vloeit enkel voort uit de vereenvoudiging van de ESRS, niet uit de wijzigingen van de CSRD. In de analyse heeft EFRAG ook op basis van gesprekken met ondernemingen, die inmiddels voor het eerste jaar ervaring hadden met de duurzaamheidsrapportering, de lasten van de CSRD 2022 en de oorspronkelijke set ESRS uit 2023 ingeschat. Dit levert een realistischer, want op de praktijk gebaseerde,

[48] Cost-benefit Analysis of the Draft Amended European Sustainability Reporting Standards (draft Amended ESRS), uitgevoerd door Prometeia en Syntesia in opdracht van EFRAG, https://www.efrag.org/sites/default/files/media/document/2025-12/Cost-benefit%20Analysis%20on%20Draft%20Amended%20ESRS.pdf.

inschatting op dan de inschattingen in de effectenanalyse van de Commissie bij de presentatie van het voorstel voor de CSRD in 2021 (toen de standaarden nog ontworpen moesten worden) en de kostenbatenanalyse van EFRAG bij die ESRS uit 2023. Die kostenbatenanalyse van EFRAG uit december 2025 zal daarom ook hier worden gebruikt om de regeldrukkosten van Nederlandse rapporterende ondernemingen ingevolge de CSRD 2026 te kunnen inschatten. Ook de Commissie heeft zich erop gebaseerd voor de berekening van de kostenreductie door de Commissie in haar werkdocument van 3 juli 2026 bij de presentatie van de vereenvoudigde ESRS (zie par. 4.1).

Voor de kosten verdeelt EFRAG de ondernemingen in twee categorieën: ondernemingen met tussen de duizend en tienduizend werknemers en ondernemingen met meer dan tienduizend werknemers. Hieronder volgen in de tabel de structurele, jaarlijkse kosten per onderneming op basis van de vereenvoudigde ESRS voor ondernemingen die vanaf 2027 voor het eerst rapporteren. Bij deze cijfers zijn ook de eenmalige invoeringskosten meegenomen die zich enkel in het eerste jaar van rapportering voordoen:

Vereenvoudigde ESRS vanaf 2027 – Invoeringskosten plus jaarlijkse kosten per onderneming		
Aantal werknemers	Tussen 1.000 en 10.000	Meer dan 10.000
Interne kosten opstellen rapportering	€ 98.000	€ 453.000
Externe kosten advies	€ 17.000	€ 70.000
Accountantskosten	€ 63.000	€ 400.000
Interne kosten begeleiding accountantsonderzoek	€ 4.000	€ 47.000
IT-kosten	€ 8.000	€ 105.000
Totaal	€ 190.000	€ 1.075.000

Voor enkel de jaarlijks terugkerende kosten per onderneming ziet de tabel er als volgt uit:

Vereenvoudigde ESRS vanaf 2027 – Jaarlijkse kosten per onderneming		
Aantal werknemers	Tussen 1.000 en 10.000	Meer dan 10.000
Interne kosten opstellen rapportering	€ 39.000	€ 159.000
Externe kosten advies	€ 8.000	€ 35.000
Accountantskosten	€ 63.000	€ 400.000
Interne kosten begeleiding accountantsonderzoek	€ 4.000	€ 47.000
Totaal	€ 114.000	€ 641.000

Voor de berekening van de totale lasten voor de Nederlandse rapporterende ondernemingen wordt uitgegaan van in totaal 220 rapporteringsplichtige ondernemingen (zie hierboven in paragraaf 4.3), waarvan er ca. 158 minder en 62 meer dan 10.000 werknemers hebben.[49] Vermenigvuldigd met de bovenstaande structurele kosten per onderneming zou dat uitkomen op de volgende jaarlijks terugkerende lasten, gebaseerd op de vereenvoudigde ESRS voor ondernemingen die vanaf 2027 moeten rapporteren:

Totale jaarlijkse kosten vanaf 2027 Nederlandse ondernemingen		
Aantal werknemers	Tussen 1.000 en 10.000 (158 ondernemingen)	Meer dan 10.000 (62 ondernemingen)
Interne kosten opstellen rapportering	€ 6.162.000	€ 9.858.000
Externe kosten advies	€ 1.264.000	€ 2.170.000
Accountantskosten	€ 9.954.000	€ 24.800.000

[49] Op basis van de beschikbare informatie (https://www.ewmagazine.nl/dit-zijn-de-500-grootste-bedrijven-van-nederland/) was van 25 beursvennootschappen met Nederland als herkomst het aantal werknemers onbekend. Daarvan zijn er 13 meegeteld bij de ondernemingen met meer dan 10.00 en de overige 12 bij de ondernemingen met minder dan 10.000 werknemers.

Intern gebruik

Interne kosten begeleiding accountantsonderzoek	€ 632.000	€ 2.914.000
Totaal	€ 18.012.000	€ 39.742.000
Eindtotaal	€ 57.754.000	

De eenmalige invoeringskosten voor de ondernemingen die vanaf boekjaar 2027 gaan rapporteren, kunnen worden ingeschat door van de bedragen in de eerste tabel de jaarlijks terugkerende kosten uit de tweede tabel af te trekken. De invoeringskosten bestaan enkel voor de posten voor het opstellen van de rapportering en het externe advies dat daarvoor wordt ingewonnen. En ook de IT-kosten zijn eenmalig. De invoeringskosten voor de accountantsassurance worden er niet toe gerekend.

Eenmalige invoeringskosten per onderneming vereenvoudigde ESRS voor boekjaar 2027		
Aantal werknemers	Tussen 1.000 en 10.000	Meer dan 10.000
Interne kosten opstellen rapportering	€ 59.000	€ 294.000
Externe kosten advies	€ 9.000	€ 35.000
IT-kosten	€ 8.000	€ 105.000
Totaal	€ 76.000	€ 434.000

Vermenigvuldigd met het aantal ondernemingen in beide categorieën levert dat voor boekjaar 2027 eenmalig een totaalbedrag aan invoeringskosten op van € 12 miljoen voor de ondernemingen in de eerste categorie en € 27 miljoen voor die in de tweede categorie.

4.5. Lasten voor de waardeketen

Naast de ondernemingen die rechtstreeks geraakt worden door de rapporteringsverplichtingen, is er ook een groep ondernemingen die te maken krijgt met een verzoek tot het aanleveren van duurzaamheidsinformatie aan de

rapporterende ondernemingen. Die laatsten moeten immers ook over hun waardeketen rapporteren (artikel 3, zesde lid, van het besluit). Voor zover het in de waardeketen om ondernemingen gaat die ook zelf een rapporteringsverplichting hebben, kunnen zij daaruit putten. Voor de overige ondernemingen heeft de Europese Commissie in haar *Impact Assessment* opgemerkt dat het niet mogelijk is gebleken de kosten van dit indirecte effect te kwantificeren en vast te stellen hoeveel MKB-ondernemingen in de waardeketen van de rapporterende ondernemingen vallen.[50] EFRAG heeft wel onderzoek gedaan naar dit 'trickle down'-effect van de CSRD 2022 voor het MKB (zie nader hierover bijlage II bij deze toelichting).[51]

Bij wijze van invoeringstoets voor het MKB heeft het Ministerie van Economische Zaken begin 2025 een onderzoek laten doen naar de indirecte effecten van de CSRD 2022 op MKB-ondernemingen die zich in de waardeketen bevinden van rapporterende ondernemingen en de mogelijke obstakels die zij ervaren bij het beantwoorden van dataverzoeken van die rapporterende ondernemingen op basis van de CSRD 2022.[52] Uit dat onderzoek blijkt dat 24% van de respondenten duurzaamheidsgerelateerde dataverzoeken ontvangt. Die zijn overigens niet allemaal het gevolg van CSRD, maar ook van andere duurzaamheidsinitiatieven en wetgeving die er in veel sectoren zijn. Een meerderheid (60%) van de respondenten geeft aan goed of uitstekend aan de dataverzoeken te kunnen voldoen. Desalniettemin zijn er ook bedrijven die wel moeilijkheden ervaren bij het voldoen aan dataverzoeken, zoals verhoogde werkdruk, negatieve effecten op klantrelaties en zorgen over het delen van bedrijfsgevoelige informatie. Dit komt onder meer door een gebrek aan kennis en expertise, beperkte middelen en capaciteit en de complexiteit van de regelgeving.

[50] Zie p. 83 van het Impact Assessment.
[51] EFRAG Cost-benefit Analysis, hoofdstuk 4.
[52] Duurzaamheidsinformatie: De effecten van de CSRD op het mkb - Onderzoeksverslag voor het Ministerie van Economische Zaken door de Haagse Hogeschool, februari 2025, zie https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/02/28/duurzaamheidsinformatie-de-effecten-van-de-csrd-op-het-mkb.

De Wijzigingsrichtlijn heeft de lasten voor de ondernemingen in de waardeketen substantieel verminderd en zal ook een oplossing bieden voor een belangrijk deel van de hiervoor geschetste problemen. Ten eerste heeft de afname van het aantal rapporterende ondernemingen tot gevolg dat de ondernemingen in de waardeketen van die ondernemingen ook niet meer bevraagd worden. Ten tweede leidt de afname van de rapporteringsverplichtingen door de vereenvoudiging van de ESRS ook tot een afname van de informatie die over de waardeketen verstrekt moet worden. Ten derde is in de Wijzigingsrichtlijn opgenomen dat de rapporterende onderneming, als dat passend is, ook schattingen mag opnemen van de informatie uit de waardeketen. Volgens EFRAG en de Commissie leveren de maatregelen in de Wijzigingsrichtlijn een besparing op van 44% voor de ondernemingen in de waardeketen.[53] Die besparing volgt enkel uit de CSRD 2026 zelf en de vereenvoudigde ESRS. Daarnaast zijn er nog besparingen voortgevloeid uit de door de Commissie opgestelde vrijwillige standaarden (zie paragraaf 2.5 hierboven). Die beperken de informatie die door de ondernemingen in de waardeketen verstrekt moet worden aan de rapporterende ondernemingen. De besparingen die daaruit voortvloeien zijn echter niet door EFRAG of de Commissie berekend.[54]

[53] Werkdocument Commissie SWD(2026)500, p. 12 en EFRAG Cost-benefit Analysis p. 37, tabel 9.
[54] EFRAG heeft een kostenbatenanalyse opgesteld bij haar advies over de vrijwillige standaard (VS), maar die analyse is opgesteld voordat de Commissie haar voorstel voor de Wijzigingsrichtlijn had gedaan, waarin de VS het waardeketenplafond zou worden voor het opvragen van informatie door de rapporterende ondernemingen. De analyse kijkt daarom breder naar vrijwillige rapportering door niet-CSRD-plichtige ondernemingen en naar alle mogelijk vormen van het opvragen van duurzaamheidsinformatie, zoals door financiële instellingen. Zie EFRAG Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs (VSME), EFRAG's Cover Letter on the cost-benefit analysis for the Voluntary Standard for non-listed SMEs (VSME) (17 december 2024), Cost-benefit analysis fort the Voluntary Sustainability Reporting Standard for non-listed SMEs (VSME) prepared by Syntesia Prometeia (20 november 2024), https://www.efrag.org/system/files/sites/webpublishing/Project%20Documents/2309261112573240/EFRAG%27s%20Cover%20Letter%20and%20Cost%20Benefit%20Analysis%20on%20VSME.pdf .

5. Advies en consultatie

5.1. Inleiding – Verloop van de consultatie

Van 20 november tot en met 18 december 2023 heeft internetconsultatie plaatsgevonden over het ontwerpbesluit zoals dat was opgesteld naar aanleiding van de CSRD 2022. Daarnaast is dat ontwerpbesluit besproken met de Commissie vennootschapsrecht en met de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ). Over de wijzigingen die in het ontwerpbesluit zijn opgenomen naar aanleiding van de Stop-de-klokrichtlijn en de Wijzigingsrichtlijn is niet geconsulteerd. De eerstgenoemde richtlijn betrof niet meer dan de bindende bepaling om de toepassing van de CSRD voor bepaalde ondernemingen met twee jaar uit te stellen. Voor de Wijzigingsrichtlijn ontbrak de tijd voor een consultatie binnen het jaar dat voor de implementatie van de Wijzigingsrichtlijn staat en artikel 1:8, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht biedt een vrijstelling van het houden van een consultatie over een besluit dat uitsluitend strekt ter uitvoering van een richtlijn. Ook in het belang van het bedrijfsleven dat duidelijkheid wenst over de wettelijke verplichting tot rapportering, diende het ontwerpbesluit waarin de Wijzigingsrichtlijn is verwerkt, met voorrang in het kader van de voorhangprocedure naar de Staten-Generaal te worden gestuurd, in het besef dat die voorhang ook door belanghebbenden gebruikt kan worden om hun commentaar kenbaar te maken, zoals ook de eerdere momenten van voorhang van dit besluit hebben laten zien. Wel is het ontwerpbesluit zoals dat is aangepast aan de Wijzigingsrichtlijn, voorgelegd aan de RJ, waarin diverse organisaties zijn vertegenwoordigd, zoals de NBA, VNO-NCW MKB Nederland en de brede groep gebruikers van verslaggeving, zoals wetenschappers, investeerders en werknemers. Verder is het gewijzigde ontwerpbesluit voorgelegd aan de Commissie vennootschapsrecht. In beide gremia is het ontwerpbesluit besproken in een vergadering. Tot slot is het aangepaste besluit afgestemd met de AFM en voorgelegd aan het Adviescollege toetsing regeldruk [PM]. In paragraaf 5.8 hieronder zijn de uitkomsten van die besprekingen en de adviesaanvraag besproken.

Voor zover dat nog steeds relevant is voor het besluit zoals het na de Wijzigingsrichtlijn luidt, zijn hieronder in de paragrafen 5.2 tot en met 5.7 de reacties uit de consultatie en advisering over het oorspronkelijke ontwerpbesluit weergegeven met de reactie van de regering. Voor een volledige weergave daarvan zij verwezen naar paragraaf 5 in het algemeen deel van de nota van toelichting zoals dat luidde in de eerste en tweede versie van het ontwerpbesluit die in het kader van de voorhangprocedure naar de Eerste en Tweede Kamer zijn gestuurd.[55] Waar artikelen of onderdelen daarvan inmiddels zijn vernummerd of verletterd, zijn die nummers en letters ook hieronder aangepast.

Op de internetconsultatie bij de implementatie van de CSRD 2022 in het besluit hebben 25 organisaties gereageerd. Er zijn reacties ontvangen van (in alfabetische volgorde): de AFM) accountantskantoren Baker Tilly, BDO, Deloitte, EY, Grant Thornton, KPMG en PwC, advocatenkantoren De Brauw Blackstone Westbroek en Houthoff, de brancheverenigingen van zorgorganisaties (ActiZ), de Dutch Fund and Asset Management Association (DUFAS), Eumedion, de European Investors-VEB (VEB), de FNV, de Gecombineerde Commissie Vennootschapsrecht van de NOvA en de KNB (GCV), de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), het MVO Platform, de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ), de Pensioenfederatie, SBI Formaat, Techniek Nederland, de Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen (VEUO), de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN), VNO-NCW en MKB-Nederland. Ook het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) en de RJ[56] hebben advies uitgebracht over het ontwerpbesluit. Tot slot is naar aanleiding van de voorhangprocedure voor het ontwerpbesluit tweemaal commentaar ontvangen van de RJ.[57]

[55] Kamerstukken II/I 2023/24, 26485, B/nr. 437 en F/455.
[56] Zie voor de reactie van de Raad voor de Jaarverslaggeving: https://www.rjnet.nl/nieuws-en-agenda/nieuwsarchief/2023/december/reactie-consultatie-implementatiebesluit-richtlijn-duurzaamheidsrapportering/.
[57] Zie https://www.rjnet.nl/nieuws-en-agenda/nieuwsarchief/2024/augustus/rj-reactie-op-voorstel-implementatiebesluit-richtlijn-duurzaamheidsrapportering/ en https://www.rjnet.nl/siteassets/nieuws/2026/reactie-rj-aangepast-ontwerp-implementatiebesluit-richtlijn-duurzaamheidsverslaggeving-web.pdf.

5.2. Algemene opmerkingen

In algemene zin blijkt uit de internetconsultatie steun voor het ontwerpbesluit. Het belang en de noodzaak van duurzaamheidsrapportering en de positieve effecten hiervan worden door de meeste respondenten expliciet onderschreven (onder meer door Baker Tilly, Deloitte, DUFAS, EY, de FNV, Houthoff, KPMG, MVO Platform, NBA, de Pensioenfederatie, PwC, Techniek Nederland en de VEB). De reacties in de internetconsultatie bevatten verschillende opmerkingen tot verbetering van de regeling en de toelichting. De hoofdelementen van de regeling zijn gelijk gebleven, omdat die voortvloeien uit de verplichtingen van de richtlijn. Wel is de technische uitwerking daarvan naar aanleiding van de suggesties aangescherpt, aangevuld of verduidelijkt. In deze paragraaf worden de belangrijkste algemene en inhoudelijke opmerkingen uit de internetconsultatie besproken, meer technisch commentaar is rechtstreeks in het besluit en in de artikelsgewijze toelichting verwerkt. Aangezien diverse reacties dezelfde onderwerpen betroffen, is de bespreking in deze paragraaf per onderwerp en verder artikelsgewijs geordend.

Het commentaar dat uitsluitend of voornamelijk betrekking heeft op het voorstel voor de Implementatiewet, is in dat wetsvoorstel en in de bijbehorende memorie van toelichting meegenomen, waarnaar hier zij verwezen. In die memorie van toelichting is ook aandacht voor het toezicht van de AFM op accountantsorganisaties, dat ook gaat zien op het verrichten van assurance-onderzoeken van de duurzaamheidsrapportering door accountantsorganisaties. Voor het besluit is relevant om hier het pleidooi te vermelden van de AFM, Eumedion, Baker Tilly, BDO, Grant Thornton, de NBA, de VEUO en VNO-NCW en MKB-Nederland (en weersproken door de VEB) dat er gebruik gemaakt zou moeten worden van de optie om een andere accountant of accountantsorganisatie aan te wijzen dan de accountant of de organisatie die de jaarrekening controleert of, zoals door sommigen van hen bepleit, om een onafhankelijke verlener van assurancediensten te benoemen voor het onderzoek van de

duurzaamheidsrapportering. Zoals ook blijkt uit dit besluit, is ervoor gekozen dat een andere accountant of accountantsorganisatie het assurance-onderzoek van de duurzaamheidsrapportering kan uitvoeren dan de accountant of accountantsorganisatie die de jaarrekening onderzoekt. In overeenstemming met de suggesties van de Commissie vennootschapsrecht is de afzonderlijke benoeming van de accountant voor het onderzoek van de duurzaamheidsrapportering in voornoemd wetsvoorstel in het BW opgenomen.

Daarnaast is in voornoemd wetsvoorstel een wijziging opgenomen van de Wet op de ondernemingsraden, waarmee het recht van ondernemingsraden om geïnformeerd te worden over de duurzaamheidsrapportering is verwerkt naar aanleiding van opmerkingen van FNV, KPMG, MVO Platform, de RJ en SBI Formaat.

Verder zijn opmerkingen van Baker Tilly, KPMG, de GCV, de RJ en VNO-NCW en MKB-Nederland over de toepasselijkheid van Titel 9 van Boek 2 BW op bijkantoren die een andere rechtsvorm hebben dan die waarop die titel betrekking heeft, verwerkt in het voorstel voor de Implementatiewet. In die wet is titel 9 van Boek 2 BW van toepassing verklaard op bijkantoren, voor zover dat bij of krachtens die titel is bepaald. De RJ en de NBA hebben opgemerkt dat ook dochtermaatschappijen waarvan de moedermaatschappij niet onder het recht van een lidstaat valt in artikel 2:360 BW genoemd zouden moeten worden. Het besluit richt zich in navolging van de CSRD echter niet rechtstreeks tot die moedermaatschappijen, enkel tot hun reeds onder titel 9 vallende dochtermaatschappijen, zodat die toevoeging aan artikel 2:360 niet nodig is.

Ook vraagt de RJ of artikel 2:360 BW (en daarmee Titel 9 Boek 2 BW) alle banken en verzekeraars omvat die onder dit besluit vallen. Dat is het geval. Onder artikel 2:360 BW vallen, ongeacht hun rechtsvorm, banken als bedoeld in artikel 2:415 BW. Doordat in artikel 2:415 BW wordt terugverwezen naar de definitie van bank in artikel 1:1 van de Wft is artikel 2:415 BW, en aldus ook artikel 2:360 BW, gelijk aan de definitie van kredietinstelling als beschreven in artikel 1, derde lid, CSRD en gehanteerd in het besluit.

Voor alle verzekeraars ongeacht rechtsvorm geldt dat zij op grond van artikel 2:428, eerste lid, BW onder Titel 9 Boek 2 BW vallen.

Diverse organisaties (AFM, Baker Tilly, Eumedion, Deloitte, GCV, Grant Thornton, KPMG, NBA, RJ en VEB) hebben hun zorgen geuit over de onderlinge afstemming van het wetsvoorstel en de algemene maatregel van bestuur en over de vraag of de implementatie volledig is. Sommige organisaties bepleiten een volledige regeling in een wetsvoorstel. Daaraan is bij de verwerking van de consultatiereacties op zowel het besluit als het wetsvoorstel extra aandacht besteed. Daarnaast zij hier opgemerkt dat deze wijze van implementatie mede een gevolg is van de opzet van de CSRD, die grofweg een deel over de rapporteringsverplichtingen bevat naast een deel over de assurance van die rapportering. Als beide onderwerpen in één wetsvoorstel zouden zijn opgenomen, zou er onderscheid blijven bestaan vanwege verschillen tussen systematiek en terminologie van de verschillende betrokken wetten. Ook indien de tekst van dit besluit geïmplementeerd zou zijn in het Burgerlijk Wetboek zelf, dan zou die implementatie niet anders hebben geluid dan zij nu luidt. Het uitvoeren van onderdelen van de CSRD in een algemene maatregel van bestuur, doet niets af aan het belang van die onderdelen, ook niet aan het belang van de duurzaamheidsrapportering ten opzichte van de financiële jaarverslaggeving. De kracht van die verplichting en het vereiste van naleving ervan verschillen niet tussen beide instrumenten. De meeste elementen waarvoor Eumedion bepleit om ze in de wet te regelen, zijn inmiddels ook opgenomen in het voorstel voor de Implementatiewet, met uitzondering van de vaststelling van de duurzaamheidsrapportering door de algemene vergadering, die hieronder in paragraaf 5.5 aan bod komt.

Het ATR vraagt inzichtelijk te maken in welke mate de verplichte duurzaamheidsrapporteringen worden geacht bij te dragen aan het verwezenlijken van de doeleinden van het duurzaamheidsbeleid. Het kabinet vindt het, evenals het ATR, van belang dat genomen maatregelen een bijdrage leveren aan de beoogde doelstellingen. Naast het *Impact Assessment* van de Europese Commissie, zoals besproken in paragraaf

4, wijst het kabinet hiervoor op meerdere onderzoeken en SER-adviezen die hebben uitgewezen dat voor effectieve gedragsverandering verplichtende maatregelen, waaronder rapportering, een essentieel onderdeel zijn van een beleidsmix op maatschappelijk verantwoord ondernemen, die bijdraagt aan de *Sustainable Development Goals* en daarmee aan duurzame ontwikkeling wereldwijd, zoals uiteengezet in een brief aan de Tweede Kamer van de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van 16 oktober 2020.[58]

Eumedion vraagt waarom het besluit de inhoudelijke eisen uitschrijft die aan de duurzaamheidsrapportering worden gesteld. Reden hiervoor is dat de inhoudelijke eisen waar de duurzaamheidsrapportering aan moet voldoen, zijn opgenomen in artikel 19bis en daarom door de lidstaten geïmplementeerd moeten worden. Artikel 3 van dit besluit geeft hier uitvoering aan. Artikel 3, achtste lid, verplicht de vennootschappen en rechtspersonen de duurzaamheidsrapportering op te stellen overeenkomstig de standaarden die de Commissie vaststelt op grond van artikel 29ter.

BDO stelt voor in het besluit te verankeren dat het MKB gerechtigd is om een redelijke vergoeding (ten hoogste de kostprijs) te vragen voor het verstrekken van duurzaamheidsinformatie aan de rapporterende ondernemingen. De CSRD biedt hiervoor geen aanknopingspunt en er is ook overigens geen reden om dit in het besluit op te nemen, zeker gezien de aanpassingen op het punt van het opvragen van informatie bij ondernemingen in de waardeketen, die de Wijzigingsrichtlijn heeft doorgevoerd. Die leveren een belangrijke lastenverlichting op voor de waardeketen.

De NBA adviseert te bezien of nadere voorlichting of bewustwording omtrent de nieuwe rapporteringsverplichtingen noodzakelijk is. Ook het ATR adviseert om het bedrijfsleven zoveel mogelijk te faciliteren bij het vervullen van hun rapportageverplichtingen en Grant Thornton vraagt om nationaal beleid rond de

[58] Kamerstukken II 2020/21, 26485, nr. 337. Zie onder meer https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviezen/2020/imvo-duurzame-ketenimpact.pdf en https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnotas/2020/10/16/van-voorlichten-tot-verplichten-een-nieuwe-impuls-voor-internationaal-maatschappelijk-verantwoord-ondernemerschap.

implementatie. Het kabinet realiseert zich, net als voornoemde organisaties, dat adequate ondersteuning van het bedrijfsleven van belang is. Op dit terrein vinden reeds verschillende initiatieven plaats. Zo heeft EFRAG een QenA-platform en een Knowledge Hub geopend waarop vragen gesteld kunnen worden over de toepassing van de ESRS.[59] Ook de SER heeft reeds samen met de Raad voor de Jaarverslaggeving en het ministerie van Economische Zaken webinars over de CSRD georganiseerd en een QenA op haar website geplaatst.[60] MVO Nederland heeft met steun van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een *community of practice* opgezet, waarbij ondernemingen worden voorbereid op duurzaamheidsrapportering.[61] VNO-NCW/MKB-Nederland heeft, in samenwerking met SER en de NBA, een pilot uitgevoerd gericht op het bevorderen van branchegerichte samenwerking en hierbij is ook een communicatiepakket gepubliceerd voor branche- en ondernemersverenigingen.[62] Tot slot heeft het ministerie van Economische Zaken de dienstverlening van het MVO-Steunpunt uitgebreid met ondersteuning van het bedrijfsleven bij de duurzaamheidsrapportering. Het kabinet geeft hiermee voorlichting over die rapporteringen. Dit doet het kabinet ook via de websites van de Kamer van Koophandel (KvK) en het Ondernemersplein en met de reeds ontwikkelde communicatieproducten en specifieke guidance bij de ESRS (zoals de ESRS Navigator). In de Wijzigingsrichtlijn is ook voor de Europese Commissie nog een opdracht toegevoegd ter ondersteuning van het bedrijfsleven bij de uitvoering van de CSRD. De Commissie zal een digitaal portaal inrichten ter ondersteuning van ondernemingen bij de duurzaamheidsrapportering (zie nader paragraaf 2.3).

Naar aanleiding van het commentaar van het MVO Platform zijn in paragraaf 2.1 van deze toelichting verwijzingen naar de OESO-richtlijnen en de OESO Due Diligence-Handreiking opgenomen. Waar deze documenten binnen de kaders van het besluit en

[59] Zie voor het QenA-platform https://www.efrag.org/lab7 en https://knowledgehub.efrag.org/eng.
[60] Zie voor de QenA https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/thema/imvo/csrd-en-esrs.pdf.
[61] Zie over de Community of practice https://www.mvonederland.nl/evenementen/community-of-practice-aan-de-slag-met-csrd-2-2024.
[62] Zie voor dit communicatiepakket: https://www.ondernemen.nl/informatie-voor-branches/csrd-richtlijn.

de ESRS blijven, kunnen ondernemingen hieraan wellicht nadere handvatten ontlenen bij het opstellen van de rapportering, zoals ten aanzien van de betrokkenheid van stakeholders van de vennootschap en het rapporteren van concurrentievertrouwelijke informatie, waarvoor het MVO Platform aandacht vraagt. Aan het verzoek van het MVO Platform om het belang van betekenisvolle stakeholderbetrokkenheid te benoemen is bij deze voldaan; het is een onderwerp dat verder in de ESRS wordt uitgewerkt (zie bijv. ESRS 2, nr. 21-22). De overige aanbevelingen van het MVO Platform om de effectiviteit van de duurzaamheidsrapportering te vergroten, gaan de implementatie van de CSRD te buiten. Dat geldt ook voor de aanbeveling om toezicht te organiseren voor alle bedrijven die onder het besluit vallen. Dat toezicht is er alleen voor beursvennootschappen door de AFM.

5.3. Toepassingsbereik

In diverse reacties in de consultatie is bepleit het toepassingsbereik van het besluit uit te breiden naar coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen en commerciële stichtingen en verenigingen of in ieder geval de keuze om dat niet te doen, nader toe te lichten (Deloitte, EY, Grant Thornton, Houthoff, KPMG, MVO Platform, PwC, RJ en SBI Formaat). Reden om het besluit niet op deze rechtsvormen van toepassing te verklaren, is dat zij niet onder de verplichtingen van de CSRD vallen (artikel 19bis, eerste lid). Een dergelijke toepassing zou verder gaan dan de CSRD voorschrijft en een nationale kop op de implementatie is onwenselijk. Ook als deze rechtsvormen aan het hoofd staan van een groep die aan de criteria voldoet, of op grond van sectorspecifieke wetgeving moeten rapporteren als een grote onderneming (onder de eisen van de CSRD 2022), zijn zij niet verplicht tot het opstellen van een (geconsolideerde) duurzaamheidsrapportering, zoals BDO verduidelijkt wil zien. De enige uitzondering in dit besluit betreft verzekeraars en banken. Zij vallen conform de CSRD ongeacht hun rechtsvorm onder het besluit als zij aan de criteria van omzet en aantal werknemers voldoen. Een coöperatieve bank of verzekeraar met meer dan € 450 miljoen netto-omzet

en gemiddeld meer dan duizend werknemers, valt dus wel onder de verplichting om een duurzaamheidsrapportering op te stellen.

In het commentaar dat naar aanleiding van de eerste voorhangprocedure voor het ontwerpbesluit is ontvangen van de RJ, wordt opgemerkt dat het mogelijk zou moeten zijn dat een Nederlandse moedermaatschappij met een rechtsvorm die wel binnen de reikwijdte van Titel 9 van Boek 2 BW, maar buiten de reikwijdte van de verplichting tot het opstellen van een duurzaamheidsrapportering valt, vrijwillig een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering op kan stellen, waarbij haar groepsmaatschappijen vervolgens zijn vrijgesteld van het opstellen van een eigen duurzaamheidsrapportering. Dit voorstel van de RJ is opgevolgd door de definitie van moedermaatschappij in artikel 1 van het besluit te verruimen. Een moedermaatschappij is aldus gedefinieerd als “een vennootschap of *rechtspersoon* die aan het hoofd staat van een groep als bedoeld in artikel 24b van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek [cursivering toegevoegd]”. Door het gebruik van het neutrale woord “rechtspersoon” is verduidelijkt dat ook Nederlandse rechtspersonen genoemd in Titel 9 van Boek 2 BW als coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen, commerciële verenigingen en commerciële stichtingen onder de reikwijdte van deze definitie vallen (evenals overigens rechtspersonen uit andere lidstaten of uit derde landen), zodat hun groepsmaatschappijen gebruik kunnen maken van de vrijstellingen in de artikelen 5 en 6, vijfde lid, van het besluit. Zoals de RJ opmerkt, zou het opmerkelijk zijn als de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van een moedermaatschappij uit een derde land, ongeacht haar rechtsvorm, wel wordt erkend, maar die van een Nederlandse rechtspersoon, zoals de coöperatie of onderlinge waarborgmaatschappij, niet. Dit leidt niet alleen tot rechtsongelijkheid, maar ook tot een administratieve lastenverzwaring. Als elke groepsmaatschappij die onder de verplichtingen van het besluit valt, een afzonderlijke duurzaamheidsrapportering moet opstellen, terwijl het duurzaamheidsbeleid waarover moet worden gerapporteerd, vooral voor de hele groep wordt bepaald vanuit de moedermaatschappij, geeft een geconsolideerde rapportering een beter beeld van de hele groep en bespaart het de

groepsmaatschappijen de lasten van het zelf opstellen van een duurzaamheidsrapportering.

Door het gebruik van het woord “rechtspersoon” in de definitie van moedermaatschappij is eveneens verduidelijkt dat als een moedermaatschappij een rechtspersoon is die niet valt onder het recht van een lidstaat van de EU of EER en ook niet onder de voorwaarden van artikel 9 van het besluit valt, vrijwillig een duurzaamheidsrapportering heeft opgesteld die voldoet aan de ESRS of gelijkwaardig verklaarde standaarden en aan de overige eisen van de CSRD, zoals een accountantsverklaring, haar dochtermaatschappijen in de EU of EER dan eveneens een beroep kunnen doen op de vrijstellingen in de artikelen 5 en 6, vijfde lid, van het besluit.

BDO schetst een casus over een commanditaire vennootschap (CV) die niet onder Titel 9 Boek 2 BW valt en die enig aandeelhouder is van twee grote BV’s. BDO vraagt of de twee BV’s een beroep zouden mogen doen op de vrijstelling van artikel 5 van het besluit als de CV vrijwillig een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering zou opstellen. Dat is niet het geval. Uitsluitend rechtspersonen en vennootschappen kunnen de (consoliderende) moedermaatschappijen zijn in de zin van dit besluit (vgl. artikel 1). CV’s en vennootschappen onder firma (VOF’s) met – kort gezegd – niet uitsluitend buitenlandse kapitaalvennootschappen als voor het geheel aansprakelijke vennoten, kunnen geen consoliderende moedermaatschappij zijn. Dit is voor de duurzaamheidsrapportering niet anders dan nu geldt voor de jaarrekening. Titel 9 van Boek 2 BW is immers ook niet van toepassing op dergelijke CV’s en VOF’s (zie artikel 2:360 BW). Het zijn ook geen rechtspersonen. De in het voorbeeld van BDO genoemde BV’s kunnen dan ook geen gebruik maken van de vrijstelling van artikel 5.

De RJ heeft gewezen op artikel 2:407, eerste lid, onderdeel c, BW op basis waarvan participatie- en investeringsondernemingen de waarde van hun participaties en investeringen veelal niet opnemen in de geconsolideerde jaarrekening, omdat deze slechts worden gehouden om ze te vervreemden. De RJ stelt voor om deze aanpak ook in de duurzaamheidsrapportering te volgen. De Wijzigingsrichtlijn heeft

participatieondernemingen uitgesloten van de consolidatieverplichting en voor zover er dan nog investeringsmaatschappijen overblijven die niet onder de definitie van participatieondernemingen vallen en waarvoor de RJ-opmerking geldt, is dit voorstel opgevolgd doordat in artikel 6, tweede lid, artikel 2:407 BW van overeenkomstige toepassing is verklaard (zie nader de artikelsgewijze toelichting bij artikel 6).

ActiZ, de NVZ en de VGN bepleiten een uitzondering op de toepassing van het besluit op ziekenhuizen en zorgorganisaties die als BV onder de verplichtingen vallen, omdat het besluit onevenredige gevolgen zou hebben voor deze kleine groep betrokkenen. De CSRD biedt echter geen aanknopingspunt om bepaalde sectoren uit te sluiten van het toepassingsbereik.

Naar aanleiding van de consultatiereacties van DUFAS, Eumedion, EY en de Pensioenfederatie en de FAQ van de Europese Commissie[63] is in de toelichting verduidelijkt dat de rapportageverplichting van een beheerder van een beleggingsinstelling of een instelling voor collectieve beleggingen in effecten (icbe) betrekking heeft op de activiteiten van de beheerder. De verplichting geldt op het niveau van de entiteit, en niet op het niveau van het product. De beheerder dient te rapporteren over de invloed die duurzaamheidskwesties hebben op de beheerder en de invloed van de activiteiten van de beheerder zelf op mens en milieu (zoals de duurzaamheidsimpact van het beleggingsbeleid van de beheerder).

5.4. Terminologie

Naar aanleiding van diverse reacties in de consultatie zijn enkele begrippen in artikel 1 van het besluit aangepast en is het gebruik van enkele andere termen gewijzigd. Commentaar van de AFM, Baker Tilly, de GCV, KPMG, de NBA en de RJ heeft geleid tot herziening van de definitie van netto-omzet en tot uitbreiding van de artikelsgewijze toelichting bij die definitie. Naar aanleiding van een opmerking van EY en de RJ over het

[63] Zie ‘Frequently asked questions on the implementation of the EU corporate sustainability reporting rules’, p. 21, https://finance.ec.europa.eu/document/download/c4e40e92-8633-4bda-97cf-0af13e70bc3f_en?filename=240807-faqs-corporate-sustainability-reporting_en.pdf.

ontbreken van een definitie van het begrip ‘grootste omzet’ in artikel 7, tweede lid, is dit begrip gewijzigd in ‘grootste netto-omzet’ en de toelichting bij dit artikel aangevuld. Ook de begrippen consolidatiekring en moedermaatschappij zijn ten aanzien van de duurzaamheidsrapportering herzien (Commissie vennootschapsrecht, Baker Tilly, BDO, Deloitte, EY, GCV, KPMG, PwC, RJ en VNO-NCW en MKB-Nederland). Verder is afgezien van het gebruik van de term ‘geconsolideerd bestuursverslag’ (EY, GCV en RJ; vgl. de gewijzigde toelichting bij artikel 5). Naar aanleiding van de opmerking van de RJ dat voor het verslag over het concern van een buiten de EU of EER gevestigde moedermaatschappij in navolging van de CSRD beter de term ‘duurzaamheidsverslag’ gebruikt kan worden, is in de toelichting bij artikel 9 de naamskeuze nader toegelicht.

Wel is een omschrijving van de waardeketen in paragraaf 1 van de toelichting aangepast (AFM, Baker Tilly, BDO, MVO Platform, NBA en RJ). Volgens het MVO Platform moet het begrip waardeketen nader worden uitgelegd in het besluit, namelijk zoals de ESRS dit definieert. De ESRS zijn echter rechtstreeks van toepassing verklaard door de Gedelegeerde Verordening (EU) 2026/1563 en worden daarom in dit besluit niet herhaald. Verder is naar aanleiding van het commentaar van het MVO Platform de toelichting bij artikel 3, zesde lid, over de waardeketen uitgebreid. Verder vraagt BDO hoe de definitie van de waardeketen in de CSRD zich verhoudt tot die in CSDDD. Uit de definitie van dat begrip in artikel 3, eerste lid, onderdeel g, van de CSDDD vloeit voort dat de gepaste zorgvuldigheidsverplichtingen uit die richtlijn, betrekking hebben op upstream activiteiten (de toeleveringsketen) en een gedeelte van de downstream activiteiten (activiteiten in relatie tot distributie, transport en opslag van producten) omvat. De CSRD (en de ESRS) daarentegen verplichten tot rapportage over de gehele waardeketen, zowel upstream als downstream.

5.5. Vennootschapsrechtelijke aspecten

Anders dan de VEUO vinden DUFAS, Eumedion en het MVO Platform het wenselijk dat de algemene vergadering de duurzaamheidsrapportering vaststelt, zoals ook gebeurt

met de jaarrekening. Hoewel het terecht is dat deze organisaties hiermee het belang van de duurzaamheidsrapportering willen onderstrepen, is dit voorstel niet overgenomen. Het gaat de implementatie van de CSRD te buiten en zou leiden tot een nationale kop, hetgeen onwenselijk is bij de omzetting van EU-regelgeving. Ook is het van belang dat de vaststelling door de algemene vergadering niet zonder meer worden toegepast op de duurzaamheidsrapportering. De jaarrekening is een ander soort document, waarvan de vaststelling door de algemene vergadering samenhangt met daarop gebaseerde beslissingen, zoals het bestemmen van de in de jaarrekening vastgestelde winst. Het vergt een zorgvuldiger afweging of de vaststelling van de duurzaamheidsrapportering door de algemene vergadering past binnen de zorgvuldige verdeling van de bevoegdheden over de verschillende organen van de vennootschap, dan dit implementatietraject toelaat. Bovendien biedt het algemene agenderingsrecht van aandeelhouders ook een mogelijkheid om het duurzaamheidsbeleid in de algemene vergadering ter sprake te brengen.

Verder wordt gesteld door Eumedion en de RJ dat artikel 37, derde lid, tweede alinea, van de door de CSRD gewijzigde Auditrichtlijn, betreffende het agenderingsrecht van aandeelhouders ten onrechte niet zou zijn geïmplementeerd. Deze bepaling behoeft echter geen nadere implementatie omdat op grond van huidige artikelen 2:114a en 2:224a BW een of meer aandeelhouders die drie procent (voor de NV) respectievelijk één procent (voor de BV) van het aandelenkapitaal vertegenwoordigen, gerechtigd zijn om onderwerpen te agenderen. Deze koppeling van de bepaling van artikel 37, derde lid, tweede alinea, met de nationale drempel van het ‘algemene’ agenderingsrecht voor aandeelhouders volgt ook expliciet uit overweging 75 van de preambule van de CSRD 2022.

5.6. Administratieve lasten

Het ATR adviseert om in aanvulling op de regeldrukonderzoeken van de Europese Commissie en EFRAG, zoals besproken in paragraaf 4, nog nadere onderzoeken te

verrichten naar de effecten van het besluit op het MKB (zoals een MKB-toets). Aan dit advies is opvolging gegeven. Het ministerie van Economische Zaken heeft nadere onderzoeken uitgevoerd, waaronder een MKB-toets ten aanzien van de vereenvoudigde standaarden die uit hoofde van de CSRD 2022 op vrijwillige basis door niet-beursgenoteerde kleine en middelgrote ondernemingen konden worden gebruikt. Over deze standaarden is in de eerste helft van 2024 geconsulteerd door EFRAG. De resultaten van de MKB-toets zijn in die consultatie ingebracht. Het ATR voert verder aan dat in paragraaf 4 weliswaar de kosten voor het bedrijfsleven in dit besluit zijn weergegeven, maar dat een inschatting voor de specifiek Nederlandse situatie ontbreekt. In paragraaf 4.4 van het algemeen deel van de nota van toelichting en in paragraaf 3 van Bijlage II bij deze toelichting is een aantal tabellen opgenomen met een nadere inschatting van de kosten voor het Nederlandse bedrijfsleven.

Een invoeringstoets, één jaar na inwerkingtreding, die het ATR adviseert, en de evaluatie na enkele jaren die KPMG vastgelegd wil zien, zal door de Europese Commissie worden uitgevoerd in de vorm van de driejaarlijkse evaluatie die is voorgeschreven in de CSRD. Verder zij hier verwezen naar het onderzoek dat het ministerie van Economische Zaken bij wijze van invoeringstoets begin 2025 heeft laten doen (op basis van de inzichten uit de MKB-toets en op basis van de CSRD 2022) naar de indirecte effecten van de rapporteringsverplichtingen op MKB-ondernemingen die zich in de waardeketen bevinden van rapportageplichtige ondernemingen en de mogelijke obstakels die zij ervaren bij het beantwoorden van dataverzoeken voortkomend uit die verplichtingen (zie hierover nader in paragraaf 4.5; zie ook par. 4 van bijlage II bij deze toelichting).[64]

Baker Tilly, de NBA en de RJ verzoeken om in het besluit op te nemen of in de nota van toelichting uitdrukkelijker aan te raden dat rapporteringsplichtige ondernemingen bij het ophalen van informatie bij MKB-bedrijven in hun waardeketen de ESRS voor

[64] Duurzaamheidsinformatie: De effecten van de CSRD op het mkb - Onderzoeksverslag voor het Ministerie van Economische Zaken door de Haagse Hogeschool, februari 2025, zie https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/02/28/duurzaamheidsinformatie-de-effecten-van-de-csrd-op-het-mkb.

beursgenoteerde MKB-bedrijven volgen. De door de Commissie op te stellen vrijwillige standaarden, zoals die in de CSRD 2026 zijn voorzien, zijn uitdrukkelijk bedoeld om de ondernemingen in de waardeketen met niet meer dan duizend werknemers te beschermen tegen een bredere uitvraag dan de informatie in die standaarden. Deze bescherming is opgenomen in artikel 4, eerste lid, van het besluit.

VNO-NCW en MKB-Nederland vragen de begrippen van materialiteit of waardeketen in het besluit zo bedrijfsvriendelijk en flexibel mogelijk uit te leggen en MKB-ondernemingen te ondersteunen bij de naleving ervan. Zoals zij zelf terecht stellen, is dit alleen mogelijk indien en voor zover de CSRD en de ESRS daarvoor ruimte bieden. De ESRS zijn rechtstreeks van toepassing in de lidstaten van de EU. Wel zijn er zoals hiervoor geschetst door het kabinet algemene maatregelen genomen om het bedrijfsleven in den brede te helpen bij het uitvoeren van deze nieuwe rapporteringsverplichting. Verder heeft EFRAG, die de concept-ESRS heeft opgesteld, een platform geopend waarop algemene, technische vragen gesteld kunnen worden over de toepassing van de ESRS.[65]

Ten slotte wordt hier naar aanleiding van de opmerkingen van Techniek Nederland op het punt van de sectorinitiatieven het volgende opgemerkt. Het ontplooien van sectorinitiatieven om de bedrijven in de desbetreffende sector te ondersteunen bij het aanleveren van de duurzaamheidsinformatie, zoals in de waardeketen, wordt door het kabinet verwelkomd. Techniek Nederland vermeldt hiermee al bezig te zijn voor technische dienstverleners, installatiebedrijven en de (elektro)technische detailhandel. Zij bereidt ook sectoranalyses voor ten behoeve van de dubbele materialiteitsanalyse en stakeholderanalyse. Ook kunnen bij bepaalde sectoren de negatieve effecten van de onderneming op duurzaamheidskwesties voor alle ondernemingen worden geïnventariseerd, omdat de gevolgen van de activiteiten in alle ondernemingen in die sector voor een belangrijk deel dezelfde zullen zijn. Dergelijke initiatieven zijn zeer welkom en kunnen zowel ondernemingen als accountants helpen om de

[65] https://www.efrag.org/lab7

rapportageverplichting zo efficiënt mogelijk aan te pakken. Deze sectorale samenwerking speelt ook in het kader van de CSDDD een grote rol.[66] En aangezien er een relatie is tussen de CSRD enerzijds en de CSDDD en de OESO-richtlijnen anderzijds, kan gebruikmaking van de sectorale infrastructuur die al bestaat in het kader van ondersteuning bij de implementatie van de OESO-richtlijnen, bij de duurzaamheidsrapportering behulpzaam zijn. Dit kan voor individuele bedrijven in de waardeketenlastenverlichting opleveren. Voor standaardisering van de uitvraag van informatie in de waardeketen door de overheid, zoals Techniek Nederland voorstelt, is geen plaats binnen het kader van de CSRD en naast de regels van de ESRS.

5.7. Overig artikelsgewijs commentaar

Artikel 3, vierde lid, over het proces dat is uitgevoerd om de informatie in de duurzaamheidsrapportering in kaart te brengen, is in overeenstemming met het commentaar van Baker Tilly, EY en de RJ aangevuld met een verwijzing naar het tweede lid, zodat het beter in lijn is met de tekst van de CSRD.

In de toelichting bij artikel 4, zesde lid, is naar aanleiding van commentaar van de RJ verduidelijkt dat deze vrijstelling de tijdelijke regeling onverlet laat over rapportering over de waardeketen uit de ESRS.

Naar aanleiding van commentaar van de RJ in het kader van de eerste voorhangprocedure is in artikel 5, tweede lid, onderdeel c, een verwijzing toegevoegd naar het assurance-oordeel zoals uitgebracht door een onafhankelijke verlener van assurancediensten uit een andere lidstaat van de EU of EER, omdat in die andere lidstaat waar de moedermaatschappij is gevestigd, een dergelijke verlener bevoegd kan zijn om een assurance-oordeel te geven.

Commentaar van KPMG en de RJ heeft geleid tot aanpassing van artikel 5, derde lid, onderdeel a, waar het gaat om de wijze waarop het verslag van een niet onder het recht

[66] Zie par. 2a, 3a en 3b van het BNC-fiche over dat voorstel, Kamerstukken II 2021/22, 22 112, nr. 3393.

van een lidstaat vallende moedermaatschappij moet worden gedeponeerd. Verder hebben opmerkingen van Houthoff en KPMG geleid tot verduidelijking van de omvang van de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van een moedermaatschappij uit een derde land.

EY is van mening dat nadere eisen gesteld zouden moeten worden aan de personen of kantoren die het assurance-oordeel hebben afgegeven over de niet in de EU of EER gevestigde moedermaatschappij, zoals genoemd in artikel 5, derde lid, onderdeel a. De CSRD en de Nederlandse wetgeving stellen die eisen niet, omdat de desbetreffende accountants zich dienen te houden aan de wetgeving van het land waar zij zijn gevestigd.

De tekst van artikel 6, eerste, tweede en vijfde lid, en de bijbehorende toelichting zijn aangepast naar aanleiding van commentaar van EY, KPMG, PWC, de RJ en VNO-NCW en MKB-Nederland over de onduidelijkheid voor tussenholdings waarop de vrijstelling van artikel 2:408 BW van toepassing is. Tevens is naar aanleiding hiervan artikel 2:408 BW in het voorstel voor de Implementatiewet aangepast.

Op verzoek van Baker Tilly, PwC en de RJ is in de toelichting bij artikel 6, vierde lid, een verwijzing opgenomen naar de ESRS, om te verduidelijken hoe bij een groepsmaatschappij afwijkende materiële onderwerpen in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moeder moeten worden meegenomen.

Opmerkingen van De Brauw Blackstone Westbroek, KPMG, PwC en de RJ hebben geleid tot een verduidelijking in artikel 6a, eerste lid, dat het opstellen van een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering leidt tot vrijstelling van de moedermaatschappij voor het opstellen van een enkelvoudige rapportering.

Naar aanleiding van een vraag van KPMG en PwC over de omvang van de artificiële consolidatie van artikel 7, eerste lid, is de toelichting op dat artikellid aangevuld. Naar aanleiding van een vraag van KPMG kan worden opgemerkt dat de openbaarmaking van de artificieel geconsolideerde rapportering uit artikel 7 van toepassing is indien de dochtermaatschappij die deze consolidatie heeft opgesteld, onder het Nederlandse

recht valt. Commentaar van EY, KPMG en de RJ heeft geleid tot beperking van de overgangsbepaling voor de artificiële consolidatie op EU-niveau in artikel 7, eerste lid, tot boekjaren die eindigen op 6 januari 2030. Daarnaast is naar aanleiding van hun commentaar in het vierde lid van artikel 7 de wijze van openbaarmaking verduidelijkt, een verduidelijking die ook in artikel 5, derde lid, is doorgevoerd.

In reactie op het commentaar van de AFM, Deloitte, Eumedion, EY, KPMG, de NBA, PwC en de RJ is in de artikelsgewijze toelichting bij artikel 8 opgenomen dat vennootschappen en rechtspersonen op vrijwillige basis een assurance-opdracht met een redelijke mate van zekerheid kunnen verstrekken.

Naar aanleiding van de reactie van de AFM, Deloitte, EY, KPMG en de NBA is in artikel 8, tweede lid, onderdeel e, expliciet opgenomen op welke aspecten het assurance-oordeel dient te zien.

In overeenstemming met het commentaar van de AFM, Baker Tilly, Deloitte, EY, Grant Thornton, KPMG, de NBA en PwC is de verplichting tot het opnemen van de assuranceverklaring als een afzonderlijk onderdeel in de accountantsverklaring omgezet naar een optionele bepaling (artikel 8, vijfde lid, en paragraaf 3.4 van deze toelichting).

In hoofdstuk 3, dat betrekking heeft op uiteindelijke moedermaatschappijen en op zichzelf staande vennootschappen uit derde landen, is op enkele plaatsen verduidelijkt dat het desbetreffende hoofdstuk beperkt is tot deze twee categorieën, zoals verzocht door de NBA.

De vraag van KPMG of alle dochtermaatschappijen in Nederland van een buiten de EU of EER gevestigde moedermaatschappij, die onder de verplichting van artikel 9 vallen, een verslag inzake duurzaamheid over de groep van hun buiten de EU of EER gevestigde moedermaatschappij openbaar moeten maken, wordt ontkennend beantwoord. Naar aanleiding van de FAQ van de Europese Commissie van augustus 2024[67] is in artikel 15, derde lid, opgenomen dat één dergelijke dochtermaatschappij in

[67] Zie 'Frequently asked questions on the implementation of the EU corporate sustainability reporting rules', p. 35, https://finance.ec.europa.eu/document/download/c4e40e92-8633-4bda-97cf-0af13e70bc3f_en?filename=240807-faqs-corporate-sustainability-reporting_en.pdf.

de lidstaat hoeft te voldoen aan haar verplichtingen tot het openbaar en toegankelijk maken van het verslag inzake duurzaamheid. Zij kan dit doen door het verstrekken van een link op haar website naar dit verslag zoals dat gepubliceerd is door een andere grote of beursgenoteerde dochtermaatschappij in de EU of EER van dezelfde moedermaatschappij. Voor bijkantoren geldt een vergelijkbare bepaling (zie artikel 15, vierde lid). Op deze wijze kunnen dubbele publicaties van hetzelfde verslag inzake duurzaamheid in lidstaten van de EU of EER worden voorkomen.

Naar aanleiding van commentaar van Houthoff op de artikelsgewijze toelichting bij artikel 9, is die toelichting aangevuld ten aanzien van de dubbele materialiteit en is uitleg gegeven over het verschil tussen een verslag op basis van de standaarden van artikel 29ter en een verslag op basis die van artikel 40ter.

In de toelichting bij artikel 17 is in reactie op een opmerking van de RJ uitgelegd waarom ‘handicap’ niet is toegevoegd aan de verklaring inzake corporate governance.

Naar aanleiding van opmerkingen van de GCV is de nota van toelichting bij de wijziging van het Besluit instelling auditcommissie in artikel 18 aangepast en is verduidelijkt dat een dergelijke commissie geen orgaan van de vennootschap in formele zin is. De terminologie in artikel 18 en het Besluit instelling auditcommissie is niet aangepast, omdat de term “orgaan” in dat besluit ook voorheen al gebruikelijk was voor de auditcommissie.

5.8. Consultatie over implementatie Wijzigingsrichtlijn

Zoals hierboven in paragraaf 5.1 is uiteengezet, zijn de wijzigingen in dit besluit naar aanleiding van de Wijzigingsrichtlijn besproken in een vergadering van de RJ en een vergadering van de Commissie vennootschapsrecht. In beide gremia bleek dat hernieuwde lezing van het besluit ook leidde tot commentaar op bepalingen die ook al in vorige versies van het ontwerpbesluit stonden. Het commentaar n.a.v. de implementatie van de Wijzigingsrichtlijn had vooral betrekking op verheldering van het besluit en de toelichting is naar aanleiding daarvan op een aantal punten aangevuld.

Ook zijn diverse inhoudelijke en tekstuele verbetersuggesties overgenomen. Het besluit is tevens voorgelegd aan het ATR voor advies. Vanwege de beperkte implementatietermijn is dit gebeurd gelijktijdig met de voorhangprocedure bij beide Kamers. Tot slot is het besluit afgestemd met de AFM, wat niet tot aanpassingen heeft geleid.

In de vergaderingen met de RJ en met de Commissie vennootschapsrecht is uitgesproken dat het niet wenselijk is als voor de toepassing van de criteria aan de hand waarvan wordt bepaald of de rapporteringsverplichting van toepassing is, wordt afgeweken van de methode die gebruikelijk is in het jaarrekeningenrecht. Daar wordt bij de toepassing van de criteria steeds gekeken naar twee opeenvolgende balansdata. Als in plaats daarvan per boekjaar wordt gekeken, kan dit tot gevolg hebben dat het ene jaar wel, het andere jaar niet en het daaropvolgende jaar weer wel een duurzaamheidsrapportering moet worden opgesteld door een onderneming die rond de criteria van netto-omzet en aantal werknemers fluctueert. Beide vergaderingen zijn van mening dat de toepassing van de criteria aan de hand van twee opeenvolgende boekjaren een dempend effect op de rapporteringsverplichtingen uitgaat in de situatie waarin een onderneming in de loop van het boekjaar een onverwachte groei doormaakt. Naar aanleiding van dit commentaar is dit onderwerp aan de orde gesteld in een implementatiewerkgroep in Brussel, waar de lidstaten vragen bespreken die zich voordoen naar aanleiding van de implementatie. Daar is besproken dat de lidstaten flexibel zijn op dit punt, waarbij is verwezen naar overweging 7 van de preambule van de Wijzigingsrichtlijn. Daarop is besloten om bij de criteria voor de rapporteringsverplichting uit te gaan van de gebruikelijke twee opeenvolgende balansdata. Zie ook de toelichting bij artikel 2.

Eveneens is in beide vergaderingen besproken of de optie in de Wijzigingsrichtlijn toegepast zou moeten worden om het bestuur vrij te stellen van de verantwoordelijkheid voor de juiste toepassing van de voorschriften over het elektronische formaat en de *tagging* van de duurzaamheidsrapportering. Beide

vergaderingen waren van mening dat die vrijstelling in de Nederlandse context geen toegevoegde waarde heeft. Uiteindelijk blijft het bestuur verantwoordelijk dat de informatie op juiste wijze naar buiten wordt gebracht. Bovendien doet het ontbreken van verantwoordelijkheid niet af aan eventuele aansprakelijkheid van het bestuur in geval van schade ten gevolge van een onjuist of ontbrekend elektronisch formaat of *tagging*, aldus de Commissie vennootschapsrecht. Zie hierover nader paragraaf 3.4 hierboven.

Naar aanleiding van opmerkingen van de RJ is in het besluit en de nota van toelichting ten algemene de term en het gebruik van de term 'dochtermaatschappij' aangepast. De definitie die daarvan in eerdere versies van het ontwerpbesluit was opgenomen, was een andere dan die in artikel 2:24a BW. Twee verschillende betekenissen voor een in het ondernemingsrecht gebruikelijk term is volgens de RJ een ongewenste situatie. Het wekt verwarring over de kring van ondernemingen die meegenomen moet worden in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering. Die is breder dan enkel de dochtermaatschappijen van de rapporterende onderneming. In het jaarrekeningenrecht wordt doorgaans gesproken van 'groepsmaatschappijen' of 'tot een groep behorende vennootschap of rechtspersoon'. Uitgangspunt bij de implementatie is dat de consolidatiekring bij de duurzaamheidsrapportering dezelfde is als bij de jaarrekening. Daarop is in het besluit en de nota van toelichting het gebruik van de term dochtermaatschappij in dit verband waar nodig vervangen door groepsmaatschappij of een andere passende omschrijving. De term dochtermaatschappij blijft zo gereserveerd voor de dochtermaatschappij in de zin van artikel 2:24a BW.

6. Voorhangprocedure parlement

Het ontwerpbesluit is op 12 juni 2024 aangeboden aan de Tweede Kamer en de Eerste Kamer in het kader van de voorhangprocedure.[68] De vragen die naar aanleiding daarvan

[68] Kamerstukken I/II 2023/24, 26 485, B/nr. 437.

zijn gesteld in een schriftelijk overleg van de Tweede Kamer, zijn beantwoord in een schriftelijk overleg van 20 december 2024.[69] De vragen van de Eerste Kamer zijn beantwoord in een schriftelijk overleg van 8 januari 2025.[70] De Eerste Kamer heeft nadere vragen gesteld, die zijn beantwoord in een schriftelijk overleg van 18 september 2025.[71]

Het ontwerpbesluit is vervolgens aangepast ter implementatie van de Stop-de-Klok-richtlijn. Van die gelegenheid is gebruik gemaakt om tevens enkele andere aanpassingen door te voeren. Deze vloeien voort uit commentaar dat tijdens de voorhangprocedure is ontvangen van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ). Verder heeft de Europese Commissie in augustus 2024 een FAQ gepubliceerd waarin zij nadere technische toelichting geeft op een aantal bepalingen uit de CSRD. Beide stukken hebben geleid tot enkele verhelderingen en redactionele en technische wijzigingen in het ontwerpbesluit en de nota van toelichting. Het gewijzigde ontwerpbesluit is op 12 september 2025 naar de beide Kamers gestuurd.[72] De Eerste Kamer heeft vragen gesteld op 15 oktober 2025, die zijn beantwoord nadat de eindtekst van de Wijzigingsrichtlijn bekend was en bekend was hoe deze geïmplementeerd zou worden in het ontwerpbesluit. Dit gewijzigde ontwerpbesluit is op … [PM] naar beide Kamers gestuurd. In die versie is tevens het commentaar verwerkt dat op 15 januari 2026 is ontvangen van de RJ[73] wat heeft geleid tot een technische verduidelijking van de artikelsgewijze toelichting bij artikel 5, derde lid, onder a, van het besluit.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

[69] Kamerstukken II 2024/25, 26 485, nr. 447.
[70] Kamerstukken I 2024/25, 26 485, C.
[71] Kamerstukken I 2025/26, 26 485, E.
[72] Kamerstukken II/I 2023/24, 26485, B/nr. 437 en F/455.
[73] Zie https://www.rjnet.nl/siteassets/nieuws/2026/reactie-rj-aangepast-ontwerp-implementatiebesluit-richtlijn-duurzaamheidsverslaggeving-web.pdf.

De artikelnummers in de onderstaande artikelsgewijze toelichting verwijzen naar het besluit, tenzij anders is aangegeven. Zie voor de aanduiding van de artikelen uit de CSRD de uitleg aan het slot van paragraaf 1 van het algemeen deel van de toelichting.

Artikel 1

In artikel 1 zijn enkele definities opgenomen. De duurzaamheidsrapportering moet worden opgenomen in het bestuursverslag dat op zijn beurt onderdeel uitmaakt van de jaarlijkse verslaglegging in het kader van het jaarrekeningenrecht in Titel 9 Boek 2 BW. Dit besluit staat in die ondernemingsrechtelijke context en de termen die gebruikt zijn, moeten dan ook in beginsel worden begrepen zoals zij in het jaarrekeningenrecht c.q. het ondernemingsrecht worden gebruikt. De definities in artikel 1 hebben betrekking op termen die in dit besluit relevant zijn. Daarnaast is een verkorte citeerwijze opgenomen van de Richtlijn 2013/34/EU (de Jaarrekeningrichtlijn) die enkele keren in het besluit voorkomt.

In deze toelichting zal eerst worden ingegaan op de definities die te maken hebben met de duurzaamheidsrapportering, vervolgens op enkele ondernemingsrechtelijke definities en ten slotte op de definities die zien op de verslaglegging over uiteindelijke moedermaatschappijen en op zichzelf staande vennootschappen uit derde landen.

Ten eerste geeft het eerste lid van artikel 1 definities van de begrippen ‘duurzaamheidsrapportering’ en ‘duurzaamheidskwesties’. Hiermee zijn de definities zoals opgenomen in de onderdelen 17 en 18 van artikel 2 CSRD 2022 geïmplementeerd. Bij duurzaamheidsrapportering gaat het om verslaglegging van informatie met betrekking tot duurzaamheidskwesties. Het begrip duurzaamheidskwesties omvat onder andere duurzaamheidsfactoren. Voor die laatste wordt verwezen naar de definitie ervan in de SFDR. Ingevolge die verordening moeten financiële ondernemingen die beleggingsproducten aanbieden, adviseren over beleggingsproducten of individuele vermogens beheren, transparant zijn richting beleggers over de duurzaamheid van de

Intern gebruik

financiële producten. Om beleggers daarover te kunnen informeren, dienen deze financiële ondernemingen te beschikken over duurzaamheidsinformatie van de ondernemingen waarin zij investeren. De informatieverstrekking op basis van de CSRD dient daarom afgestemd te zijn op de informatieverstrekking op basis van de SFDR. Er is overlap tussen de begrippen die in beide instrumenten worden gehanteerd. De definitie van duurzaamheidskwesties in artikel 2 CSRD spreekt over de “ecologische, sociale en mensenrechten, en governancefactoren”. De duurzaamheidsfactoren zijn in artikel 2 van de SFDR omschreven als: “ecologische, sociale en werkgelegenheidszaken, eerbiediging van de mensenrechten, en bestrijding van corruptie en van omkoping”.

Ten tweede bevat het eerste lid van artikel 1 enkele ondernemingsrechtelijke definities. Dit betreft de begrippen ‘vennootschap’, ‘moedermaatschappij’ en ‘participatieonderneming’. In dit besluit is gekozen voor de benaming ‘vennootschap’ als verzamelbegrip, omdat de CSRD betrekking heeft op NV’s en BV’s en op commanditaire vennootschappen (CV) en vennootschappen onder firma (VOF) waarvan alle vennoten die volledig jegens schuldeisers aansprakelijk zijn, NV’s of BV’s of kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht zijn. Deze entiteiten worden in de CSRD als ‘onderneming’ aangeduid. In het BW wordt gesproken over rechtspersonen, maar het bereik van die kring is op basis van artikel 2:360 BW ruimer dan de kring van rechtspersonen die onder de CSRD valt, omdat in het BW ook bepaalde verenigingen en stichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW vallen. De term vennootschap in dit besluit dekt zowel de NV’s en BV’s als de commanditaire vennootschappen en de vennootschappen onder firma waarop de CSRD betrekking heeft. Stichtingen en verenigingen vallen buiten het bereik van deze richtlijn (zie artikel 19bis, eerste lid, CSRD). Uitzondering hierop zijn banken en verzekeraars (in dit besluit steeds aangeduid als een organisatie van openbaar belang als bedoeld in artikel 2:398, zevende lid, onderdelen b en c, BW). Voor hen geldt de CSRD *ongeacht* hun rechtsvorm (zie artikel 1, derde lid, CSRD). Een ander begrip van organisaties van openbaar belang dan bedoeld in artikel 2:398, zevende lid, BW is hier niet van toepassing. Pensioenfondsen bijvoorbeeld worden in de

Wet toezicht accountantsorganisaties als ‘organisaties van openbaar belang’ gekwalificeerd, maar niet ingevolge artikel 2:398 BW en vallen daarom niet onder dit besluit indien zij geen vennootschap zijn in de zin van artikel 2, eerste lid.

Een moedermaatschappij wordt gedefinieerd als een vennootschap of een rechtspersoon die aan het hoofd staat van een groep als bedoeld in artikel 2:24b BW. Dat betekent dat niet alleen NV’s en BV’s, maar ook coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen, commerciële verenigingen en commerciële stichtingen onder de reikwijdte van deze definitie vallen, evenals rechtspersonen uit andere lidstaten of uit derde landen.

De term participatieonderneming komt enkele malen voor in het besluit en daarom is een definitie opgenomen in het eerste lid. De definitie sluit aan bij die in artikel 1, onderdeel 15, van de Jaarrekeningrichtlijn. De term participatieonderneming heeft in dit kader van duurzaamheidsverslaggeving dan ook geen andere betekenis dan ze al heeft in het jaarrekeningenrecht (zie ook artikel 2:398 zesde lid BW).

Ten derde bevat het eerste lid van artikel 1 enkele definities die betrekking hebben op de verplichting voor een in de EU of EER gevestigde dochtermaatschappij of bijkantoor om een verslag met betrekking tot duurzaamheid op te stellen van het hele concern waarvan de uiteindelijke moedermaatschappij of op zichzelf staande vennootschap buiten de EU of de EER is gevestigd, zoals volgt uit de artikelen 9 tot en met 16. Deze verplichting heeft betrekking op een aantal categorieën van vennootschappen die nader gedefinieerd moeten worden omdat zij in het BW als zodanig niet bekend zijn. Dit betreft de definities voor ‘bijkantoor’, ‘uiteindelijke moedermaatschappij’ en ‘op zichzelf staande vennootschap’. Dochtermaatschappijen en bijkantoren met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen, waarvan de zogenaamde uiteindelijke moedermaatschappij (de topholding) buiten de EU of EER is gevestigd en een netto-omzet in de EER heeft van meer dan € 450 miljoen, moeten een (duurzaamheids)verslag publiceren met betrekking tot de hele groep van die uiteindelijke moedermaatschappij (zie hierover nader de artikelen 9 tot en met 16). Ten

Intern gebruik

behoeve van deze verplichting is in artikel 1 voor het begrip bijkantoor aangesloten bij de definitie in artikel 1, eerste lid bis, van de Jaarrekeningrichtlijn en artikel 1 van het Implementatiebesluit openbaarmaking winstbelasting. Zo'n bijkantoor heeft geen rechtspersoonlijkheid en is een in Nederland duurzaam aanwezig onderdeel van een rechtspersoon die niet onder het recht van een lidstaat van de EU of de EER valt. Deze buitenlandse rechtspersoon moet een rechtsvorm hebben die vergelijkbaar is met een NV of een BV. De uiteindelijke moedermaatschappij (de CSRD gebruikt de term uiteindelijke moederonderneming) is de moedermaatschappij die de geconsolideerde jaarrekening opstelt van de grootste groep, zij is de "hoogste" moedermaatschappij in de groepstructuur, de entiteit die zelf geen entiteit meer boven zich heeft die zeggenschap over haar heeft. Daarmee onderscheidt zij zich van tussenholdings. Deze definitie sluit aan bij de definitie uit artikel 40bis, eerste lid, eerste alinea, CSRD, bij de artikelen 2:405 en 406 BW en bij het Implementatiebesluit Richtlijn openbaarmaking winstbelasting. Een op zichzelf staande vennootschap is in overeenstemming met artikel 40bis, eerste lid, derde alinea, CSRD gedefinieerd als een vennootschap die geen deel uitmaakt van een groep als bedoeld in artikel 2:24b BW.

In het tweede lid is een specifieke definitie van netto-omzet opgenomen, die voortvloeit uit de artikelen uit de Jaarrekeningrichtlijn voor banken en die voor verzekeraars (resp. Richtlijn 86/635/EEG en Richtlijn 91/674/EEG) waarnaar wordt verwezen in de definitie in artikel 2, onderdeel 5, CSRD. Het gaat om een definitie voor de netto-omzet die nodig is om de omvang te berekenen van banken en verzekeraars en van ondernemingen uit derde landen die te maken krijgen met de duurzaamheidsrapportering door hun dochtermaatschappij in de EU of EER. Voor banken en verzekeraars was de term netto-omzet in Titel 9 Boek 2 BW tot nu toe niet relevant als een van de criteria om te bepalen of een bank of verzekeraar klein, middelgroot of groot is, omdat de daarbij behorende vrijstellingen niet op hen van toepassing zijn (zie artikel 2:398, zevende lid, BW). Het begrip netto-omzet komt dan ook in de afdelingen 14 en 15 van Titel 9 Boek 2 BW niet voor en ook niet in het Besluit

Modellen Jaarrekening, voor zover het de banken en verzekeraars betreft. Nu echter de verplichting tot rapportering afhankelijk is van onder meer de netto-omzet, wordt de term netto-omzet ook voor hen relevant. Daarom is de definitie van netto-omzet voor banken en verzekeringmaatschappijen uitdrukkelijk beperkt tot dit besluit en tot het bepalen van de omvang ten behoeve van de duurzaamheidsrapportering.

Daarnaast heeft het besluit ook betrekking op niet in de EU of de EER gevestigde uiteindelijke moedermaatschappijen en op zichzelf staande vennootschappen. Daarom kunnen er vele stelsels voor financiële verslaglegging van toepassing zijn aan de hand waarvan de netto-omzet van de desbetreffende rechtspersoon bepaald moet worden om te kunnen vaststellen of haar dochtermaatschappij of bijkantoor in Nederland onder de rapporteringsverplichtingen valt. Voor al die overige rechtspersonen uit derde landen worden met de netto-omzet de inkomsten bedoeld zoals die worden vastgesteld volgens het stelsel voor financiële verslaglegging op basis waarvan in het desbetreffende land de jaarrekeningen van de rechtspersoon worden opgesteld (zo volgt uit artikel 2, vijfde onderdeel, CSRD). Dat kunnen ook de internationale jaarrekeningstandaarden IFRS zijn.

In de consultatie is door de Raad voor de Jaarverslaggeving naar voren gebracht dat de term “inkomsten” hier een onjuiste vertaling zou zijn van het Engelse begrip *revenue* en dat de vertaling “netto-omzet” zou moeten luiden. In de Engelse tekst van de Jaarrekeningrichtlijn wordt de term *revenue* verder alleen gebruikt in het kader van het verslag inzake de winstbelasting (artikel 48bis e.v. van de Jaarrekeningrichtlijn) en is daar ook vertaald als “inkomsten”. Die vertaling is ook gebruikt in Nederland in het Implementatiebesluit Richtlijn openbaarmaking winstbelasting. Ook daar gaat het om een verwijzing naar de inkomsten van ondernemingen uit derde landen. Daarom ligt in de rede om deze vertaling aan te houden.

Artikel 2

Artikel 2 implementeert de artikelen 1, derde en vierde lid, en 19bis, eerste lid, CSRD. Het eerste lid bepaalt welke vennootschappen en rechtspersonen jaarlijks een duurzaamheidsrapportering moeten opstellen. Dit betreffen op grond van onderdeel a allereerst vennootschappen met een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen en gemiddeld meer dan duizend werknemers. Dit kunnen ook vennootschappen zijn waarvan effecten zijn toegelaten tot de handel op een gereglementeerde markt als bedoeld in artikel 1:1 Wft. Zij moeten de duurzaamheidsrapportering (in het bestuursverslag) dan ook algemeen verkrijgbaar stellen conform artikel 5:25c Wft. Op grond van artikel 5:25c, vijfde jo derde lid, Wft moeten uitgevende instellingen uit derde landen met Nederland als lidstaat van herkomst aan de hand van dit implementatiebesluit bepalen of zij een duurzaamheidsrapportering als onderdeel van de jaarlijkse verslaggeving algemeen verkrijgbaar moeten stellen. Onderdeel b van het eerste lid regelt dat ongeacht hun rechtsvorm ook banken en verzekeraars die op de balansdatum over het boekjaar meer dan € 450 miljoen netto-omzet hebben en gemiddeld van meer dan duizend werknemers, onder het bereik van de rapportageverplichting vallen. In dit onderdeel is aangesloten bij de definitie van een organisatie van openbaar belang als bedoeld in artikel 2:398, zevende lid, onderdelen b en c, BW.

Voor het bepalen of aan die criteria is voldaan, wordt zoals gebruikelijk (zie de artikelen 2:395a tot en met 2:397 BW) gekeken naar twee opeenvolgende balansdata. Pas wanneer de onderneming op de balansdata van twee opeenvolgende boekjaren heeft voldaan aan beide criteria, is de rapporteringsverplichting in dat tweede jaar van toepassing. En vervolgens vervalt de rapporteringsverplichting pas weer in het tweede daaropvolgende boekjaar waarin de onderneming niet meer aan die criteria voldoet. Hoewel dit niet letterlijk is opgenomen in de artikelen 19a en 29a, volgt dit uit overweging 7 van de preambule bij de Wijzigingsrichtlijn, waarin bij de criteria is vermeld “zoals gedefinieerd in de nationale maatregelen tot omzetting van Richtlijn 2013/34/EU” (zie ook hierboven in paragraaf 5.8).

In artikel 2 en in een aantal andere artikelen in het besluit wordt verwezen naar het gemiddeld aantal werknemers. Dit is hetzelfde criterium dat in de artikelen 2:382 en 2:395a tot en met 2:397 BW voorkomt en daarbij is er geen methode voorgeschreven hoe het aantal werknemers moet worden geteld (het aantal fte's of het aantal personen dat in dienst is). De onderneming kan dus aansluiten bij de wijze die zij hanteert in de jaarrekening.

Conform artikel 1, vierde lid, CSRD zijn beleggingsinstellingen en icbe's als bedoeld in artikel 1:1 Wft uitgezonderd van de duurzaamheidsrapporteringsverplichting. Een beheerder van een beleggingsinstelling of icbe dient wel te voldoen aan de duurzaamheidsrapporteringsverplichting indien hij een rechtspersoon is en voldoet aan de voorwaarden van artikel 2, eerste lid. De verplichting geldt op het niveau van de entiteit, niet op het niveau van het product, en betreft de activiteiten van de beheerder. Dit betekent dat een beheerder dient te rapporteren over welke invloed duurzaamheidskwesties hebben op de beheerder en de invloed van de activiteiten van de beheerder zelf op mens en milieu (zoals de duurzaamheidsimpact van het beleggingsbeleid van de beheerder).[74] Ook DNB en nationale ontwikkelingsbanken vallen niet onder de reikwijdte van dit besluit (artikel 2, tweede lid, onderdeel b). Tot slot heeft de Wijzigingsrichtlijn de European Financial Stability Facility (EFSF) die is opgericht door de EFSF Framework Agreement toegevoegd aan de uitzonderingen (artikel 1, vierde lid, CSRD). Het EFSF is een crisisinstrument dat is opgericht tijdens de eurozonecrisis.

Artikel 3

Artikel 3 implementeert de inhoudelijke eisen die de CSRD in artikel 19bis aan de duurzaamheidsrapportering stelt en gaat in op doel en strekking van de

[74] Vgl. ook ESRS 1, *application requirement* 17 voor paragraaf 37, p. 12, en *application requirement* 37 voor paragraaf 62-63, p. 19 van Uitvoeringsverordening 2026/1563.

duurzaamheidsrapportering. De toelichting hieronder is beknopt, omdat de Europese Commissie duurzaamheidsstandaarden (de ESRS) heeft opgesteld die uitgebreid ingaan op de rapporteringseisen en waarin is gespecificeerd welke informatie verstrekt moet worden. Artikel 3, achtste lid, verplicht de vennootschappen en rechtspersonen de duurzaamheidsrapportering op te stellen overeenkomstig die standaarden die de Commissie vaststelt op grond van artikel 29ter CSRD. De ESRS zijn opgenomen in Uitvoeringsverordening (EU) 2026/1563, die rechtstreeks toepasselijk is in elke lidstaat. Zij worden om die reden niet geïmplementeerd in nationale wetgeving.

Eerste lid

Ingevolge het eerste lid moet de duurzaamheidsrapportering worden opgenomen in het bestuursverslag en wel in een als zodanig kenbaar onderdeel daarvan. Het is niet toegestaan de duurzaamheidsrapportering als een separaat verslag te presenteren. Opname in het bestuursverslag maakt duidelijk dat deze informatie in nauw verband moet worden gezien met de overige informatie in de jaarrekening en het bestuursverslag.

Tweede lid

De vennootschap of rechtspersoon moet volgens het tweede lid de duurzaamheidsrapportering opstellen vanuit het perspectief van de dubbele materialiteit (artikel 19bis, eerste lid, eerste alinea, CSRD). Dit betekent dat zij enerzijds moet rapporteren over de effecten die haar activiteiten hebben op duurzaamheidskwesties en anderzijds over de invloed die duurzaamheidskwesties hebben op haar.

Deze dubbele materialiteit vormt de basis van de duurzaamheidsrapportering. Dit is een ander begrip dan het materialiteitsbegrip dat wordt gehanteerd bij financiële verslaggeving en dat betrekking heeft op de vraag of informatie materieel is. Daarvan is sprake als het weglaten of het onjuist weergeven ervan de economische beslissingen die

gebruikers op basis van de jaarrekening nemen, zou kunnen beïnvloeden. Dat begrip blijft ook bij de duurzaamheidsrapportering een rol spelen, omdat de duurzaamheidsrapportering informatie dient te verstrekken die materieel van belang is om de gebruikers (vanuit het dubbele materialiteitsperspectief) inzicht te verschaffen in de onderwerpen waarover gerapporteerd wordt. Zowel het materiële belang als het dubbele materialiteitsperspectief is nader uitgewerkt in een van de ESRS.[75]

Derde tot en met vijfde lid

Het derde tot en met vijfde lid van artikel 3 implementeert artikel 19bis, tweede lid, CSRD dat de hoofdlijnen geeft van de inhoud van de duurzaamheidsrapportering. De duurzaamheidsrapportering omvat diverse onderwerpen, die allemaal in het kader van de duurzaamheidskwesties beschreven moeten worden. De informatie moet verder betrekking hebben op de korte, middellange en lange termijn, naargelang het geval (vijfde lid). De duurzaamheidsrapportering bevat de volgende informatie over de vennootschap of rechtspersoon:

a) een korte beschrijving van het businessmodel en de strategie, met inbegrip van onder meer de plannen van de vennootschap of rechtspersoon om ervoor te zorgen dat het bedrijfsmodel en de strategie verenigbaar zijn met de overgang naar een duurzame economie;

b) een beschrijving van de tijdsgebonden doelen met betrekking tot duurzaamheidskwesties;

c) een beschrijving van de rol van het bestuur en de raad van commissarissen[76] bij de duurzaamheidskwesties, van hun deskundigheid en vaardigheden op dat terrein of van de toegang die zij hebben tot die deskundigheid en vaardigheden;

[75] Zie ESRS 1, 3. Dubbele materialiteit als grondslag voor duurzaamheidsrapportage.

[76] De richtlijn hanteert het begrip “de bestuurs-, leidinggevende en toezichthoudende organen”. In Nederland wordt onder dit begrip verstaan: het monistische bestuursmodel (bij een monistisch bestuursmodel zitten uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders in het bestuursorgaan: er is geen apart toezichthoudend orgaan) en het dualistische bestuursmodel (toezicht in de vorm van een apart toezichthoudend orgaan, d.w.z. een raad van commissarissen).

d) een beschrijving van het beleid met betrekking tot duurzaamheidskwesties;

e) informatie over het bestaan van stimuleringsregelingen in verband met duurzaamheidskwesties die aan het bestuur en de raad van commissarissen worden aangeboden (de standaarden voor de duurzaamheidsrapportering die door de Europese Commissie zijn opgesteld spreken over “de integratie van duurzaamheidsprestaties in beloningsregelingen”[77]), zoals informatie over het aandeel variabele beloning dat afhankelijk is van duurzaamheidsdoelen of -impacts;

f, onder 1°) een beschrijving van het due-diligenceproces dat wordt toegepast ten aanzien van duurzaamheidskwesties in overeenstemming met de vereisten van het Europees recht; hier worden de vereisten bedoeld uit de CSDDD, dat hierboven in paragraaf 2.1 is beschreven;

f, onder 2°) een beschrijving van de belangrijkste daadwerkelijke of potentiële negatieve effecten die verband houden met de eigen activiteiten en die van de waardeketen;

f, onder 3°) een beschrijving van de maatregelen die zijn genomen ten aanzien van daadwerkelijke of potentiële negatieve effecten, en het resultaat van dergelijke maatregelen;

g) een beschrijving van de voornaamste risico’s met betrekking tot duurzaamheidskwesties; en

h) indicatoren die voor de bedoelde rapportage relevant zijn.

De vennootschap of rechtspersoon beschrijft tot slot het proces dat is uitgevoerd om de informatie in kaart te brengen, die overeenkomstig de vereiste dubbele materialiteitsanalyse in de duurzaamheidsrapportering is opgenomen (vierde lid). Al deze onderwerpen zijn nader uitgewerkt in de ESRS.

In het derde lid, onderdeel a, derde subonderdeel, is afgeweken van de Nederlandse vertaling van de CSRD. In artikel 19bis, tweede lid, onderdeel a, subonderdeel iii, CSRD is sprake van “de blootstelling van de onderneming aan

[77] ESRS 2, Rapportage-eis GOV-2 – Integratie van duurzaamheidsprestaties in beloningsregelingen.

steenkool-, olie- en gasgerelateerde activiteiten". Naar aanleiding van de consultatiereactie van de AFM, is steenkool vervangen door kolen, omdat dit in meer lijn is met de terminologie in het Engels (*coal*), Frans (*charbon*) en Duits (*Kohle*). Die termen omvatten namelijk ook bruinkool.

Zesde lid

De duurzaamheidsrapportering moet overeenkomstig het zesde lid, in voorkomend geval, informatie bevatten over de eigen activiteiten en over de waardeketen van de vennootschap of rechtspersoon, met inbegrip van haar producten en diensten, haar zakelijke betrekkingen en haar toeleveringsketen (artikel 19bis, derde lid, eerste alinea, CSRD). Het begrip waardeketen wordt nader uitgewerkt in de ESRS.[78] In artikel 4 zijn de bepalingen opgenomen die in acht genomen moeten worden in het kader van het verzamelen van de informatie uit de waardeketen. Zie hieronder de toelichting bij dat artikel over de omvang van de waardeketen.

Zevende lid

Uit het zevende lid, dat artikel 19bis, derde lid, zevende alinea, CSRD implementeert, volgt dat de informatie in de duurzaamheidsrapportering in voorkomend geval moet verwijzen naar het bestuursverslag en de jaarrekening en eventueel aanvullende uitleg moet geven. Deze bepaling sluit aan op artikel 2:391, vierde lid, BW waaruit volgt dat de informatie die op grond van artikel 2:391, eerste lid, BW in het bestuursverslag moet staan, verwijzingen naar en aanvullende uitleg over posten in de jaarrekening dient te bevatten, indien dit noodzakelijk is voor het verschaffen van een getrouw beeld in het bestuursverslag. De bedoeling hiervan is de samenhang tussen de duurzaamheidsrapportering en de overige informatie in de jaarverslaggeving te bevorderen (zie overweging 35 van de preambule CSRD 2022). Waar bijvoorbeeld een

[78] Zie voor de definitie van waardeketen nader Bijlage II bij de standaarden in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2026/1563.

bijzondere voorziening is getroffen in de jaarrekening vanwege bepaalde duurzaamheidsverplichtingen, dient daarnaar te worden verwezen in de duurzaamheidsrapportering. En als in het bestuursverslag wordt bericht over een belangrijke ontwikkeling gedurende het boekjaar die ook gevolgen heeft voor de duurzaamheid van de onderneming, dan dient de duurzaamheidsrapportering ook daarnaar te verwijzen.

Achtste lid

In het achtste lid is het vierde lid van artikel 19bis CSRD geïmplementeerd. Hierin is bepaald dat de informatie met betrekking tot duurzaamheidskwesties moet worden gerapporteerd overeenkomstig de ESRS (zie paragraaf 2.5 van het algemeen deel van de toelichting).

Negende lid

In het negende lid is artikel 19bis, achtste lid, CSRD geïmplementeerd. Een vennootschap of rechtspersoon die een duurzaamheidsrapportering heeft opgesteld, heeft daarmee ook voldaan aan de verplichting van artikel 2:391, eerste lid, derde zin, BW. Daarin is voorgeschreven dat in het bestuursverslag zowel financiële als niet-financiële prestatie-indicatoren, met inbegrip van milieu- en personeelsaangelegenheden, moeten worden opgenomen als dat noodzakelijk is voor een goed begrip van de ontwikkeling, de resultaten en de positie van de rechtspersoon of groepsmaatschappijen. Het negende lid, zou volgens de consultatiereacties van EY en de RJ niet dienen te voorzien in een vrijstelling voor de financiële prestatie-indicatoren, omdat het besluit alleen een analyse van de niet-financiële prestatie-indicatoren voorschrijft. Zoals de RJ echter ook opmerkt, is het negende lid op de huidige manier wel in overeenstemming met artikel 19bis, achtste lid, CSRD. Daarom blijft het lid ongewijzigd.

Artikel 4

Intern gebruik

Artikel 4 implementeert artikel 19bis, derde lid, tweede tot en met zesde alinea CSRD. Het voorziet in een bescherming van de ondernemingen in de waardeketen met niet meer dan duizend werknemers tegen een uitvraag van te veel informatie door de rapporterende ondernemingen en het bevat een tijdelijke voorziening voor de eerste drie jaar waarin over duurzaamheid wordt gerapporteerd. De informatie die rapporterende ondernemingen in hun duurzaamheidsrapportering aan de orde moeten stellen (zoals opgesomd in het derde lid van artikel 3) moet ook gaan over de waardeketen van de onderneming. Om te voorkomen dat de rapporterende ondernemingen de ondernemingen in de waardeketen disproportionele informatieverzoeken doen en de duurzaamheidsrapportering een groot “tricke down”-effect zou hebben op ondernemingen die geen rapporteringsverplichting hebben, is er in de Wijzigingsrichtlijn een aantal beschermingsmaatregelen opgenomen. Die zien op ondernemingen in de waardeketen met niet meer dan duizend werknemers. Dat criterium wordt beoordeeld op basis van het jaar dat voorafgaat aan het boekjaar waarover gerapporteerd wordt, omdat ander pas tegen het eind van het boekjaar duidelijk zou worden dat de beschermingsmaatregelen van toepassing zijn op de onderneming in de waardeketen. Het is mede daarom niet nodig om hier het beginsel van de twee opeenvolgende boekjaren toe te passen, zoals in artikel 2, eerste lid, is toegepast. Het aantal werknemers is het enige criterium. Verder geldt het criterium op basis van de individuele onderneming, dus noch de werknemers bij de hele groep van de uiteindelijke moedermaatschappij van de onderneming in de waardeketen, noch de werknemers bij eventuele dochtermaatschappijen van die onderneming worden meegerekend.

De onderneming in de waardeketen die niet meer dan duizend werknemers heeft, heeft volgens het eerste lid het recht om te weigeren om meer informatie te verstrekken aan de rapporterende onderneming ten behoeve van haar duurzaamheidsrapportering

dan staat in de standaarden voor vrijwillig gebruik die de Commissie op basis van artikel 29quaterbis CSRD opstelt (zie hierboven paragraaf 2.5 van het algemeen deel van de toelichting). Om ervoor te zorgen dat de onderneming zich ervan bewust is dat zij dat recht heeft en waarop dat recht betrekking heeft, is in het derde lid opgenomen dat de rapporterende onderneming die direct of indirect meer informatie opvraagt, dat moet laten weten aan de desbetreffende ondernemingen. De verwijzing naar indirect opgevraagde informatie heeft betrekking op informatie die via databanken, intermediairs of andere derden is opgevraagd. Zij moet aangeven welke informatie buiten de standaard valt en dat die ondernemingen het recht hebben die informatie te weigeren. Het opvragen van meer informatie is dus niet expliciet uitgesloten. Wel is uitgesloten dat de rapporterende onderneming contractueel of in andere afspraken met de desbetreffende ondernemingen in de waardeketen die gaan over het voldoen aan de vereisten inzake de duurzaamheidsrapportering, meer informatie vraagt dan in de vrijwillige standaarden staat. Een dergelijk contractueel beding is nietig. Die nietigheid heeft zoals gebruikelijk geen gevolgen voor de overige contractuele bepalingen (zie artikel 19bis, derde lid, vierde alinea, onderdeel b, CSRD).

De rapporterende onderneming die zich houdt aan deze voorschriften, wordt geacht daarmee te hebben voldaan aan haar verplichtingen om te rapporteren over de waardeketen zoals bedoeld in artikel 3, zesde lid, aldus het vierde lid van artikel 4. Ook de accountant die de duurzaamheidsrapportering onderzoekt, moet er rekening mee houden dat de informatie over de waardeketen in bovenstaande zin is beperkt (artikel 8, derde lid).

Om te voorkomen dat de rapporterende onderneming zelf moet onderzoeken welke ondernemingen in de waardeketen onder de beschermingsmaatregelen vallen, is in het vijfde lid opgenomen dat zij mag afgaan op de informatie van die ondernemingen. Als de onderneming in de waardeketen verklaart dat zij niet meer dan duizend werknemers had in het voorgaande boekjaar, dan mag de rapporterende onderneming daarop vertrouwen en hoeft zij die informatie niet te verifiëren. Alleen als

de rapporterende onderneming weet of redelijkerwijs geacht kan worden te weten dat die verklaring kennelijk onjuist is, dan mag zij er niet op afgaan en zal zij zo nodig nadere stappen moeten ondernemen om te achterhalen of de verklaring van de onderneming in de waardeketen juist is.

In het zesde lid is een overgangstermijn opgenomen voor de eerste drie boekjaren waarin de onderneming over de waardeketen moet rapporteren. Als in die drie jaar niet alle informatie over de waardeketen van de vennootschap of rechtspersoon beschikbaar is om te kunnen voldoen aan de rapporteringsverplichting, moet zij hierover uitleg geven. Zij moet uitleggen welke inspanningen zijn geleverd om die informatie te verkrijgen en toelichten waarom die informatie niet kon worden verkregen en welke plannen de vennootschap of rechtspersoon heeft om die informatie in de toekomst wel te verkrijgen. Deze drie jaar bieden de rapporterende onderneming de tijd om de informatiestroom vanuit de waardeketen op te bouwen. Na afloop van die drie jaar moet de onderneming de waardeketen volledig meenemen in de duurzaamheidsrapportering (zevende lid). Zij gebruikt daarvoor de informatie die zij direct heeft verkregen uit de keten en zij mag schattingen van de informatie over de waardeketen opnemen als dat passend is.

Vanzelfsprekend gaan deze beschermingsmaatregelen enkel over de informatieverstrekking door ondernemingen in de waardeketen in het kader van de duurzaamheidsrapportering zoals die voortvloeit uit de implementatiewetgeving (zowel de implementatiewet als de implementatiebesluiten). Artikel 4 heeft dus bijvoorbeeld geen gevolgen voor de verplichtingen van het proces inzake passende zorgvuldigheid jegens de keten, die volgen uit wetgeving ter implementatie van CSDDD. Uit het artikel mag ook geen verplichting worden afgeleid voor ondernemingen in de keten om duurzaamheidsrapportering te verstrekken aan de rapporterende ondernemingen (zie artikel 19bis, derde lid, vijfde alinea, onderdeel b, CSRD).

Artikel 4a

In artikel 4a zijn de informatieonderdelen opgenomen die door de rapporterende ondernemingen onder omstandigheden achterwege gelaten mogen worden in de duurzaamheidsrapportering. Het implementeert artikel 19bis, derde lid, achtste alinea CSRD. Het gaat om vier categorieën informatie. Ten eerste de informatie die in uitzonderlijke gevallen weggelaten mag worden als de openbaarmaking ervan zou leiden tot ernstige schade aan de commerciële positie van de onderneming (onderdeel a). In de CSRD 2022 was deze uitzondering enkel van toepassing op ophanden zijnde ontwikkelingen of zaken waarover wordt onderhandeld. Dat zouden ook onder de huidige tekst van artikel 19bis omstandigheden kunnen zijn die leiden tot toepassing van de uitzondering. In de preambule van de Wijzigingsrichtlijn (overweging 14) is vermeld dat de omstandigheid dat ondernemingen die niet in de EU zijn gevestigd, bepaalde informatie niet hoeven te rapporteren, geen omstandigheid is die gezien kan worden als een geval van ernstige schade aan de commerciële positie. De uitzondering mag enkel worden toegepast onder voorwaarden. Het weglaten van de informatie mag niet in de weg staan aan een getrouw en evenwichtig begrip van de ontwikkeling, de resultaten en de positie van de vennootschap of rechtspersoon alsmede van de voornaamste risico's of effecten. Weglaten mag alleen als de informatie niet op een andere zodanige manier openbaar gemaakt kan worden dat er geen ernstige schade optreedt. Daarbij kan gedacht worden aan het op geaggregeerde wijze weergeven, dus samengevoegd of verwerkt met andere informatie, zodat de details van de afzonderlijke onderdelen niet meer kenbaar zijn en er geen schade meer ontstaat. De rapporterende onderneming moet ook bekendmaken dat zij informatie heeft weggelaten met een beroep op de uitzondering en ten slotte moet zij iedere balansdatum opnieuw beoordelen of de informatie nog steeds mag worden weggelaten.

Ten tweede kan de informatie die als bedrijfsgeheim kwalificeert in de zin van de EU-richtlijn 2016/943[79] achterwege worden gelaten. Volgens artikel 19bis, derde lid, achtste alinea, CSRD vallen daaronder informatie die overeenstemt met intellectueel kapitaal, intellectueel eigendom, kennis, technologische informatie of de resultaten van innovatie, mits zij voldoen aan de criteria van de genoemde EU-richtlijn. Hiervoor gelden de voorwaarden dat de rapporterende onderneming transparant moet zijn over de toepassing van de vrijstelling en dat zij ieder jaar opnieuw moet beoordelen of de informatie nog steeds mag worden weggelaten.

Ten derde mag onder dezelfde twee voorwaarden zogenaamde gerubriceerde informatie achterwege worden gelaten (onderdeel c). Die term is gedefinieerd in artikel 2, onderdeel 7, van Verordening (EU) 2023/2418 (EDRIRPA).[80] Volgens die definitie is dit informatie waarvan de openbaarmaking zonder machtiging de belangen van de Unie of van een of meer van haar lidstaten in meerdere of mindere mate kan schaden en die een EU-rubricering of een overeenkomstige rubricering draagt die strookt met de Overeenkomst tussen de lidstaten van de Europese Unie, in het kader van de Raad bijeen, betreffende de bescherming van in het belang van de Europese Unie uitgewisselde gerubriceerde informatie.[81] Het gaat om informatie die in Nederland is gekwalificeerd als “Stg. Zeer geheim”, “Stg. Geheim”, “Stg. Confidentieel” en “Dep. Vertrouwelijk”, waarbij Stg. staat voor staatsgeheim en Dep. voor departementaal. Het gaat dus om informatie die afkomstig is van de overheid (de EU- of de nationale overheid, inclusief of door haar ingestelde agentschappen, organen of instanties) en die door haar als zodanig is gerubriceerd.

[79] Richtlijn (EU) 2016/943 van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2016 betreffende de bescherming van niet-openbaar gemaakte knowhow en bedrijfsinformatie (bedrijfsgeheimen) tegen het onrechtmatig verkrijgen, gebruiken en openbaar maken daarvan (PB 2016, L 157)
[80] Verordening (EU) 2023/2418 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot vaststelling van een instrument voor de versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen (EDIRPA)
[81] PbEU 2011, C 202, p. 13 e.v.

Tot slot is andere informatie vrijgesteld die op grond van andere wettelijke verplichtingen of bindende EU-voorschriften beschermd moet worden tegen ongeautoriseerde toegang of openbaarmaking, of die beschermd moet worden om de privacy of veiligheid van een natuurlijke persoon of de veiligheid van een rechtspersoon te waarborgen. Ook hiervoor gelden de twee voorwaarden dat de onderneming transparant moet zijn over de toepassing van deze vrijstelling en jaarlijks moet overwegen of de informatie nog steeds achterwege mag worden gelaten. In de preambule van de Wijzigingsrichtlijn (overweging 14) wordt erop gewezen dat dit in het bijzonder van belang is in de huidige geopolitieke context en dat deze uitzondering met name voor de defensie-industrie tot terughoudendheid dient te leiden.

Artikel 5

Artikel 5 implementeert de artikelen 19bis, negende lid, en 29bis, achtste lid, CSRD en regelt de vrijstelling voor groepsmaatschappijen van de verplichting een eigen duurzaamheidsrapportering op te stellen indien hun duurzaamheidsinformatie is meegenomen in het geconsolideerde bestuursverslag of de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij. Ook voor het opstellen van een eigen jaarrekening bestaat een soortgelijke vrijstelling (artikel 2:403 BW).

Het Nederlandse systeem kent geen apart geconsolideerd bestuursverslag. Het bestuursverslag van de moedermaatschappij ziet ook op de groepsmaatschappijen waarvan de financiële gegevens in haar jaarrekening zijn opgenomen (artikel 2:391, eerste lid, BW). In artikel 6, eerste lid, is bepaald dat de desbetreffende moedermaatschappij van een groep in het bestuursverslag de duurzaamheidsinformatie van de gehele groep opneemt. Een dergelijke duurzaamheidsrapportering wordt in artikel 5 en elders in het besluit aangeduid als geconsolideerde duurzaamheidsrapportering. Verder wordt daar waar in de CSRD de term geconsolideerd bestuursverslag wordt gebruikt, in dit besluit gesproken van een

bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen (zie ook artikel 6, eerste lid).

Artikel 19bis, tiende lid, en artikel 29bis, negende lid, CSRD zijn niet geïmplementeerd. Zij zijn aangepast in de Wijzigingsrichtlijn en de overgebleven tekst stelt dat de uitzondering van het voorgaande lid (de groepsvrijstelling) ook van toepassing is op organisaties van openbaar belang waarop de twee artikelen van toepassing zijn. In de CSRD 2022 was er op dit uitgangspunt een uitzondering opgenomen voor beursvennootschappen. Juist die uitzondering moest geïmplementeerd worden, maar nu die is vervallen, geldt de vrijstelling van artikel 5 voor alle ondernemingen, ongeacht of ze organisatie van openbaar belang zijn.

Eerste, tweede en derde lid

Het eerste lid bepaalt ter implementatie van de aanhef van artikel 19bis, negende lid, CSRD dat een groepsmaatschappij (en haar eventuele groepsmaatschappijen) kan zijn vrijgesteld van de rapportageverplichtingen over duurzaamheid zoals opgenomen in dit besluit. De formulering van de aanhef van het eerste lid sluit aan bij de aanhef van artikel 2:403, eerste lid, BW, om tot uitdrukking te brengen dat de ondernemingen die van de vrijstelling gebruik kunnen maken, dezelfde zijn als in groepsvrijstelling in het kader van de jaarrekening. Voor de toepassing van deze uitzondering is op grond van onderdeel a van het eerste lid vereist dat de in Nederland gevestigde moedermaatschappij de duurzaamheidsinformatie van deze groepsmaatschappij (en haar eventuele groepsmaatschappijen) heeft verwerkt in haar bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen die voldoet aan de eisen van dit besluit. Als de moedermaatschappij valt onder het recht van een lidstaat van de EU of de EER (hier is een andere lidstaat dan Nederland bedoeld), dan moet de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering in dit verslag zijn opgesteld overeenkomstig de desbetreffende nationale wetgeving waarin de artikelen 29 en 29bis van de Jaarrekeningrichtlijn zijn geïmplementeerd en dus overeenkomstig de regels die

daarin staan over de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering. Deze formulering sluit aan bij de regeling van de vrijstelling in artikel 2:403, eerste lid, onderdeel c, BW. In het geval van een dochtermaatschappij met een moedermaatschappij die niet onder het recht valt van een lidstaat van de EU of de EER, moet deze dochtermaatschappij (en haar eventuele groepsmaatschappijen) zijn opgenomen in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij, als zij van de vrijstelling gebruik wil maken. Het kan immers zijn dat een dergelijke moedermaatschappij geen bestuursverslag hoeft op te stellen (zie onderdeel c). Voor dit geval is in onderdeel c verder expliciet bepaald dat de duurzaamheidsrapportering moet zijn opgesteld overeenkomstig de ESRS van artikel 29ter CSRD, of overeenkomstig standaarden die op grond van een uitvoeringshandeling van de Commissie gelijkwaardig worden geacht. Op het moment van schrijven heeft de Commissie nog geen (internationale) standaarden of standaarden uit derde landen aangewezen die als gelijkwaardig aan de Europese standaarden kunnen worden beschouwd.

Als over het concern van de moedermaatschappij uit het derde land een verslag inzake duurzaamheid is opgesteld en openbaar gemaakt conform de standaarden van artikel 40ter CSRD die de Commissie speciaal voor het verslag inzake duurzaamheid zal opstellen, dan kunnen haar in de EU of EER gevestigde dochtermaatschappijen geen beroep doen op de vrijstelling. Dat is alleen mogelijk als er een verslag inzake duurzaamheid volgens de eisen van de ESRS van artikel 29ter CSRD of door de Commissie gelijkwaardig verklaarde standaarden is opgesteld, omdat in dat geval het verslag inzake duurzaamheid aangemerkt kan worden als een duurzaamheidsrapportering. Als een moedermaatschappij die niet valt onder het recht van een lidstaat van de EU of EER en ook niet onder de voorwaarden van artikel 9 valt, vrijwillig een duurzaamheidsrapportering heeft opgesteld die voor de hele groep voldoet aan de ESRS of gelijkwaardig verklaarde standaarden en daarbij een accountantsverklaring is gevoegd, dan kunnen haar Nederlandse dochtermaatschappijen eveneens een beroep doen op de vrijstelling (vgl. artikel 19bis,

negende lid, CSRD). Ook indien een Nederlandse moedermaatschappij die een rechtsvorm heeft die wel binnen de reikwijdte van Titel 9 van Boek 2 BW valt, maar buiten de reikwijdte van de verplichting tot het opstellen van een duurzaamheidsrapportering (zoals een moedermaatschappij die een coöperatie is en geen bank of verzekeraar), vrijwillig een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering opstelt volgens de eisen van dit besluit, kunnen haar groepsmaatschappijen een beroep doen op de vrijstelling.

Het tweede en derde lid bepalen ter implementatie van de onderdelen a, b en c van artikelen 19bis, negende lid, en 29bis, achtste lid, CSRD dat de vrijstelling verder alleen van toepassing is wanneer het bestuursverslag van de groepsmaatschappij bepaalde informatie bevat over haar moedermaatschappij. Het gaat daarbij op grond van het tweede lid, kort gezegd, om de naam en zetel van de moedermaatschappij, de weblink naar het bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen respectievelijk de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering, de weblink naar het assurance-oordeel bij de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering en de mededeling dat de groepsmaatschappij is vrijgesteld. Deze vereisten dragen ertoe bij dat de geconsolideerde duurzaamheidsinformatie eenvoudig te vinden is voor gebruikers (zie overweging 25 van de preambule van de CSRD 2022). In het tweede lid, onderdeel c, is ook verwezen naar een onafhankelijke verlener van assurancediensten, omdat in de EU-lidstaat waar de moedermaatschappij is gevestigd, een dergelijke verlener bevoegd kan zijn om een assurance-oordeel te geven.

In de consultatiereactie heeft KPMG opgeworpen dat het niet mogelijk kan zijn om een weblink op te nemen naar het specifieke bestuursverslag waarin de duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij is opgenomen, omdat het onderdeel is van een breder document met alle jaarverslaggeving. Dan zal volstaan kunnen worden met een weblink naar het bredere XHTML-document, waarvan het bestuursverslag onderdeel uitmaakt. KPMG en de RJ vragen of de vrijgestelde groepsmaatschappij pas haar bestuursverslag met weblinks naar het verslag van de

moedermaatschappij kan opstellen, als de moeder dat verslag beschikbaar heeft gesteld op haar website. Wanneer de weblink dermate laat beschikbaar komt dat de groepsmaatschappij haar eigen termijn voor het openbaar maken van de rapportering dreigt te overschrijden, zou zij kunnen volstaan met een weblink naar de pagina van de moedermaatschappij waarop de weblinks staan naar de afzonderlijke documenten van de jaarverslagen.[82] Zodra het relevante boekjaar wordt toegevoegd, is de duurzaamheidsrapportering op die wijze te vinden.

Vennootschappen en rechtspersonen die op basis van artikel 5 zijn vrijgesteld van de verplichting een duurzaamheidsrapportering op te nemen in het bestuursverslag, kunnen gebruik blijven maken van de mogelijkheid om hun bestuursverslag niet bij het handelsregister openbaar te maken, maar er een afschrift van te verstrekken aan geïnteresseerden tegen administratiekosten (zie artikel 2:394, vierde lid, tweede zin BW). Tevens hoeven deze vrijgestelde dochtermaatschappijen het bestuursverslag niet op de eigen website openbaar te maken zoals is voorgeschreven in artikel 2:394, vierde lid, derde tot en met vijfde zin, BW. Zij vallen immers niet onder dat artikel omdat ze geen rechtspersoon zijn die een duurzaamheidsrapportering openbaar moet maken.

Als de moedermaatschappij niet onder het recht van een lidstaat van de EU of de EER valt, dan moet volgens het derde lid tevens aan een tweetal aanvullende vereisten worden voldaan als een groepsmaatschappij een beroep wil doen op de vrijstelling om een eigen duurzaamheidsrapportering op te stellen. Ten eerste moet de groepsmaatschappij de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij met het bijbehorende assurance-oordeel deponeren bij het handelsregister binnen zes maanden na de balansdatum of binnen een maand na een geoorloofde latere openbaarmaking. Die geoorloofde latere openbaarmaking verwijst naar de termijn die geldt voor de moedermaatschappij volgens het recht van het land waar zij is gevestigd. Het boekjaar van de moedermaatschappij kan een andere

[82] Zie 'Frequently asked questions on the implementation of the EU corporate sustainability reporting rules', p. 24, https://finance.ec.europa.eu/document/download/c4e40e92-8633-4bda-97cf-0af13e70bc3f_en?filename=240807-faqs-corporate-sustainability-reporting_en.pdf.

balansdatum hebben dan dat van de groepsmaatschappij in Nederland. De bepaling sluit aan bij artikel 7, vierde lid en bij de soortgelijke eis van artikel 403, eerste lid, onderdeel g, en artikel 2:408, eerste lid, onderdeel b, BW. In het geval de stukken van de moedermaatschappij nog niet openbaar zijn gemaakt, kan de groepsmaatschappij die aanspraak maakt op de vrijstelling in haar bestuursverslag verwijzen naar een algemene weblink waar de relevante documenten in de toekomst beschikbaar zullen zijn.[83]

Ten tweede moet in het bestuursverslag van de vrijgestelde vennootschap of rechtspersoon of in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij ook worden gerapporteerd op basis van de Taxonomieverordening (deze verordening bevat een classificatiesysteem om te bepalen of activiteiten en activa ecologisch duurzaam zijn).[84] Dat betekent dat in een van de twee verslagen op basis van artikel 8 van de Taxonomieverordening aan de hand van de in dat artikel genoemde KPI's (*Key Performance Indicators*) moet worden gerapporteerd welk deel van de omzet, kapitaaluitgaven en operationele uitgaven van de groepsmaatschappij (en haar groepsmaatschappijen) ecologisch duurzaam zijn. Overigens zij hier opgemerkt naar aanleiding van een vraag hierover van de RJ naar aanleiding van de eerste voorhangprocedure, dat indien die rapportering plaatsvindt in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij, daarin ook de hier bedoelde informatie uit hoofde van artikel 8 van de Taxonomieverordening geconsolideerd wordt. De informatie over de activiteiten van de vrijgestelde vennootschap of rechtspersoon die is opgenomen in het bestuursverslag van die vennootschap of rechtspersoon omvat per definitie ook de informatie over de groepsmaatschappijen van die vennootschap of rechtspersoon, omdat een bestuursverslag in de Nederlandse context altijd geconsolideerd is als er een groep is (zie artikel 2:391, eerste lid, BW).

[83] Zie ibidem, p. 24.
[84] Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 (PbEU 2020. L198).

Het vrijstellingsregime op grond van dit artikel moet overigens niet worden verward met het huidige vrijstellingsregime voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening en bestuursverslag (bijvoorbeeld op basis van artikel 2:408 BW). Het is bijvoorbeeld niet zo dat een vennootschap of rechtspersoon die is vrijgesteld van het opstellen van een bestuursverslag, daarmee ook automatisch is vrijgesteld van het opstellen van een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering, om het enkele feit dat het duurzaamheidsrapportering onderdeel is van het bestuursverslag.[85]

Vierde lid

Het vierde lid maakt gebruik van de lidstaatoptie uit de derde alinea van de artikelen 19bis, negende lid, en 29bis, achtste lid, CSRD. Deze optie houdt in dat de lidstaat onder wiens nationaal recht de vrijgestelde onderneming valt, kan eisen dat het bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen, respectievelijk de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij, wordt gepubliceerd in een taal die door die lidstaat aanvaard wordt, en dat dus zo nodig moet worden voorzien in een vertaling naar die taal. Onder het huidige Nederlandse recht volgt reeds uit de artikelen 2:394, eerste en vierde lid, 2:403, eerste lid, onderdelen d en e, en 2:408, eerste lid, onderdeel d, BW dat het bestuursverslag, voor zover het niet is gesteld of vertaald in het Nederlands, moet zijn gesteld of vertaald in het Frans, Duits of Engels. Het ligt voor de hand dat er aan de duurzaamheidsrapportering dezelfde taaleisen worden gesteld als aan het bestuursverslag (zie ook paragraaf 3.4). Indien het bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen of de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering een niet-gewaarmerkte vertaling is, moet de vertaling een verklaring bevatten in die zin.

[85] Zie overweging 26 van de preambule van de CSRD 2022, artikel 23, vierde lid, onderdeel b, en achtste lid, onderdeel b, onder i en iii van de richtlijn en hierna de artikelsgewijze toelichting bij artikel 6, vijfde lid.

Vijfde lid

Het vijfde lid implementeert de vierde alinea van de artikelen 19bis, negende lid en 29bis, achtste lid, CSRD en gaat over een vrijstelling van het vermelden van de informatie die ingevolge het tweede lid moet worden opgenomen in het bestuursverslag van de vennootschap of rechtspersoon die is vrijgesteld van het opstellen van een duurzaamheidsrapportering. Het kan immers zijn dat die groepsmaatschappij geen bestuursverslag opstelt omdat zij daarvan is vrijgesteld op basis van artikel 2:403, derde lid, BW, omdat haar gegevens zijn opgenomen in het bestuursverslag van haar moedermaatschappij (artikel 2:391, eerste lid, BW). In dat geval hoeft zij niet de informatie van het tweede lid te verstrekken. Overigens vloeit uit artikel 2:403, eerste lid, onderdelen e en g, BW voort dat bij gebruik van de vrijstelling op grond van artikel 2:403 het bestuursverslag van de moedermaatschappij gedeponeerd moet worden bij het handelsregister.

Zesde tot en met achtste lid

Het zesde lid dient ter implementatie van artikel 29bis, vierde lid, tweede alinea, CSRD en bepaalt dat de moedermaatschappij in haar geconsolideerde duurzaamheidsrapportering moet vermelden welke in de consolidatie opgenomen vennootschappen en rechtspersonen zijn vrijgesteld van de enkelvoudige of geconsolideerde duurzaamheidsrapportering op grond van het eerste lid.

Het zevende en achtste lid dienen ter implementatie van de vijfde en zesde alinea van de artikelen 19bis, negende lid, en 29bis, achtste lid, CSRD. Het zevende lid regelt dat banken die blijvend zijn aangesloten bij een centrale kredietinstelling, als bedoeld in artikel 3:111 Wft, worden beschouwd als dochtermaatschappijen van deze centrale kredietinstellingen. Hetzelfde geldt op grond van het achtste lid voor bepaalde verzekeraars die deel uitmaken van een groep waarop op groepsniveau toezicht wordt uitgeoefend. Deze verzekeraars worden ook beschouwd als dochtermaatschappijen van de moedermaatschappij van die groep.

Artikel 6

Artikel 6 regelt de verplichting voor vennootschappen en rechtspersonen die aan het hoofd staan van een groep met een bepaalde minimumomvang om een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering over de groep op te stellen en op te nemen in haar bestuursverslag. Het artikel dient ter implementatie van artikel 29bis, eerste tot en met derde lid, vierde lid, eerste alinea, vijfde en zevende lid, CSRD.

Eerste lid

Het eerste lid implementeert artikel 29bis, eerste lid, CSRD. Het bepaalt dat een moedermaatschappij van een groep in het bestuursverslag een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering moet opnemen als die groep op geconsolideerde basis voldoet aan dezelfde criteria als in artikel 2, namelijk meer dan € 450 miljoen netto-omzet en gemiddeld meer dan duizend werknemers. De moedermaatschappij is een NV of een BV of een vennootschap als bedoeld in artikel 2:360, tweede lid, BW of ze is een rechtspersoon (niet zijnde een NV of BV) die een bank of verzekeraar is. Verder is vooral aangesloten bij de formulering van het equivalente artikel 2:408 BW voor de jaarrekening. Evenals in artikel 2, eerste lid, is ook hier aangesloten bij het gebruikelijke beginsel dat voor het bepalen of aan die criteria is voldaan, wordt gekeken naar twee opeenvolgende boekjaren. Zie nader de toelichting hierboven bij artikel 2.

Tweede lid

Het tweede lid implementeert artikel 29bis, tweede lid, derde lid (alleen met uitzondering van de zevende alinea) en vijfde lid, CSRD en gaat over de inhoud van de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering. De vereisten voor de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering zijn gelijk aan die voor de enkelvoudige duurzaamheidsrapportering in artikel 2, tweede lid, artikel 3, eerste tot en met achtste

lid, en in de artikelen 4 en 4a. Die vereisten betreffen de vrijgestelde instellingen, de plaats van de duurzaamheidsrapportering in het bestuursverslag, het beginsel van de dubbele materialiteit, de inhoud en de totstandkoming van die rapportering, de informatie over de waardeketen, de toepasbaarheid van de standaarden, de mogelijkheid om informatie achterwege te laten. Het enige verschil daarin is dat artikel 3 zich richt tot de rechtspersoon en vennootschap en artikel 6 zich richt tot de groep. Waar in artikel 3 sprake is van informatie over 'de onderneming', moet daarvoor in de plaats 'de groep' gelezen worden. De vereisten die aanvullend gelden voor de duurzaamheidsrapportering over de groep of zich niet goed lenen voor van overeenkomstige toepassing verklaring, zijn uitgewerkt in het derde, vierde en zesde lid van artikel 6.

Verder zijn de artikelen 2:406, eerste en tweede lid, en 2:407 BW van overeenkomstige toepassing verklaard op de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering. De voorwaarden voor de consolidatieplicht voor de jaarrekening en de vrijstelling van deze consolidatieplicht zijn geregeld in deze artikelen, waarmee (samen met artikel 2:408 BW) de reeds geldende artikelen 22 en 23 van de Jaarrekeningrichtlijn zijn geïmplementeerd. Omdat die artikelen ook van toepassing zijn op het bestuursverslag, moeten de artikelen 2:406 en 2:407 BW tevens van overeenkomstige toepassing worden verklaard op de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering die moet worden opgenomen in een bestuursverslag. Aldus wordt bewerkstelligd dat de vennootschappen en rechtspersonen die meegenomen moeten worden in de consolidatie voor de jaarrekening op grond van de artikelen 2:406 en 2:407 BW dezelfde zijn als de vennootschappen en rechtspersonen die meegenomen moeten worden in de consolidatie voor de duurzaamheidsrapportering.

Derde lid

Het derde lid implementeert artikel 29bis, derde lid, zevende alinea, CSRD. Deze bepaling komt overeen met wat artikel 3, zevende lid, regelt voor de enkelvoudige

duurzaamheidsrapportering. Het derde lid bepaalt dat de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering, in voorkomend geval, verwijzingen maakt naar en aanvullende uitleg geeft over andere informatie die in het bestuursverslag en in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen. Zie verder de toelichting bij artikel 3, zevende lid. Een geval waarin dit niet van toepassing is, is wanneer de moedermaatschappij gebruik maakt van de vrijstelling voor tussenhoudstermaatschappijen van artikel 2:408 BW en geen geconsolideerde jaarrekening en bestuursverslag opstelt (zie de toelichting bij het vijfde lid).

Vierde lid

Het vierde lid implementeert de eerste alinea van artikel 29bis, vierde lid, CSRD. In de duurzaamheidsrapportering in het bestuursverslag moet aandacht worden besteed aan een of meer individuele groepsmaatschappij(en) indien er aanzienlijke verschillen bestaan tussen de groep en die groepsmaatschappijen op het gebied van de effecten op duurzaamheidskwesties en op het terrein van de risico's in verband met duurzaamheidskwesties. Volgens overweging 26 van de preambule van de CSRD 2022 is hiervan sprake als de verschillen tussen de situatie van de groep en die van de individuele groepsmaatschappijen, of tussen de situatie van individuele groepsmaatschappijen in verschillende gebieden onderling, bijzonder groot zijn en het ontbreken van aanvullende informatie over de afzonderlijke groepsmaatschappij, de gebruiker van de informatie ertoe zou brengen een wezenlijk andere conclusie te trekken over die risico's voor of effecten van de groepsmaatschappij.

Vijfde lid

Het vijfde lid implementeert artikel 29bis, achtste lid CSRD. In artikel 2:408 BW wordt onder het huidige recht voorzien in een vrijstelling voor tussenhoudstermaatschappijen om een geconsolideerde jaarrekening op te stellen. Dit artikel is niet van overeenkomstige toepassing op de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering. Dit

volgt uit artikel 23, vierde lid, onderdeel b, en achtste lid, onderdeel b, onderdelen i en iii CSRD. De CSRD kent een regeling met andere voorwaarden voor de vrijstelling van geconsolideerde duurzaamheidsrapportering voor tussenhoudstermaatschappijen in artikel 29bis, achtste lid. Dit kan met zich meebrengen dat een onderneming die is vrijgesteld van het opstellen van een bestuursverslag op grond van artikel 2:408 BW, niet is vrijgesteld van het opstellen van een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering. In dat geval wordt deze geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij (de tussenholding) voor de toepassing van dit besluit geacht een geconsolideerd bestuursverslag te zijn (dat wil zeggen een bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen), aldus het vijfde lid. Zo wordt geregeld dat bepalingen uit dit besluit die zien op het bestuursverslag ook gelden als er alleen een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering wordt opgesteld door de moedermaatschappij.

Zesde lid

Het zesde lid implementeert artikel 29bis, zevende lid, CSRD. Een moedermaatschappij die de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering heeft opgenomen in haar bestuursverslag, heeft daarmee ook voldaan aan de verplichting van artikel 2:391, eerste lid, derde zin, BW. In dat lid is voorgeschreven dat in het bestuursverslag ook niet-financiële prestatie-indicatoren, met inbegrip van milieu- en personeelsaangelegenheden, moeten worden opgenomen als dat noodzakelijk is voor een goed begrip van de ontwikkeling, de resultaten en de positie van de rechtspersoon of groepsmaatschappij. Artikel 2:391, eerste lid, BW is immers ook van toepassing op het bestuursverslag. Verder bepaalt het zesde lid dat een moedermaatschappij die een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering heeft opgenomen in haar bestuursverslag is vrijgesteld van de verplichting van artikel 2 om een enkelvoudige duurzaamheidsrapportering op te stellen. Die laatste vrijstelling is ook van toepassing als zij gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om de duurzaamheidsinformatie van

groepsmaatschappijen die lopende het boekjaar de groep hebben verlaten of erbij zijn gekomen, achterwege te laten (artikel 6a, tweede lid), mits zij wel aan de voorwaarde van artikel 6a, derde lid, heeft voldaan. Volgens die voorwaarde moet elke belangwekkende gebeurtenis worden vermeld die de groepsmaatschappij heeft beïnvloed en die invloed heeft gehad op de effecten, risico's of mogelijkheden met betrekking tot duurzaamheidskwesties van de groep.

Artikel 6a

Het eerste lid gaat over de vrijstelling voor tussenholdings en implementeert artikel 29bis, achtste lid, CSRD. Het sluit aan bij de formulering van artikel 2:408 BW dat een gelijksoortige vrijstelling regelt voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening door tussenholdings. De voorwaarden voor de vrijstelling van groepsmaatschappijen in artikel 5 zijn van overeenkomstige toepassing op de vrijstelling voor tussenholdings. De vrijstelling is ook mogelijk als de duurzaamheidsinformatie van de tussenholding is meegenomen in een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van een moedermaatschappij die in een derde land is gevestigd, mits die rapportering is opgesteld volgens de ESRS of gelijkwaardige standaarden. De vrijstelling is eveneens mogelijk in het geval de duurzaamheidsinformatie van de tussenholding is meegenomen in een vrijwillig opgestelde geconsolideerde duurzaamheidsrapportering door een Nederlandse moedermaatschappij die een rechtsvorm heeft die wel binnen de reikwijdte van Titel 9 van Boek 2 BW valt, maar buiten de reikwijdte van de verplichting tot het opstellen van een duurzaamheidsrapportering (zoals een moedermaatschappij die een coöperatie is en geen bank of verzekeraar is).

In tegenstelling tot de vrijstelling voor tussenholdings uit artikel 2:408 BW (zie het vierde lid), is de onderhavige vrijstelling voor de duurzaamheidsrapportering ook van toepassing op beursvennootschappen, banken en verzekeraars, zoals artikel 29bis, negende lid, CSRD volledigheidshalve voorschrijft. Aangezien artikel 2:408 niet ziet op de

duurzaamheidsrapportering en artikel 6a duidelijk is over de reikwijdte van de vrijstelling, is het niet nodig geacht om artikel 29bis, negende lid, CSRD in het besluit op te nemen.

Het tweede lid implementeert artikel 29bis, vierde lid bis, CSRD. De moedermaatschappij mag bij de consolidatie duurzaamheidsinformatie van ondernemingen die gedurende het boekjaar bij de groep zijn gekomen ten gevolge van een fusie of overname of die de groep hebben verlaten, buiten de consolidatie laten. Het verzamelen van de noodzakelijke duurzaamheidsinformatie bij dergelijke toegetreden ondernemingen zou onevenredig veel tijd en moeite kunnen kosten en meer tijd en moeite naarmate de onderneming later in het jaar is toegetreden en er minder tijd resteert om de informatie te verzamelen. Die groepsmaatschappijen zullen doorgaans niet zelf al een verplichting hebben om een duurzaamheidsrapportering op te stellen. Ook bij vertrekkende groepsmaatschappijen kan het lastig zijn om bijvoorbeeld halverwege het jaar tijdig voor het vertrek alsnog alle duurzaamheidsinformatie te verzamelen over het deel van het jaar waarop zij nog in de groep zaten. Alleen als zich ten aanzien van die toegetreden of vertrokken onderneming belangwekkende gebeurtenissen hebben voorgedaan die van invloed zijn geweest op de effecten, risico's of kansen van de groep met betrekking tot duurzaamheidskwesties tijdens het boekjaar, dan moet de moedermaatschappij die vermelden (derde lid). Als de groepsmaatschappij bijvoorbeeld zwaar vervuilende activiteiten ontwikkelde die met haar vertrek zijn afgestoten, dan moet de moedermaatschappij dat vermelden. Deze bepaling geldt enkel voor de duurzaamheidsrapportering; zij heeft bijvoorbeeld geen gevolgen voor de geconsolideerde jaarrekening, waarin de groepsmaatschappij meegenomen moet worden voor zo lang als zij deel uitmaakte van de groep.

Het vierde lid implementeert artikel 29bis, zevende lid bis, CSRD dat participatieondernemingen vrijstelt van het consolideren van de duurzaamheidsinformatie van hun participaties. De definitie van participatieonderneming in artikel 1 van dit besluit en in artikel 2, onderdeel 15, van de

Jaarrekeningrichtlijn luidt dat het gaat om ondernemingen die uitsluitend ten doel hebben het verkrijgen van deelnemingen in andere ondernemingen en het beheer en de exploitatie van deze deelnemingen, zonder zich rechtstreeks of onrechtstreeks in te laten met de bedrijfsvoering van de betrokken ondernemingen, onverminderd de rechten van de participatieonderneming in haar hoedanigheid van aandeelhoudster. Artikel 29bis voegt aan de vrijstelling nog de voorwaarde toe dat de bedrijfsmodellen en activiteiten van de dochterondernemingen van de participatieonderneming onafhankelijk zijn van elkaar. Doordat dergelijke participatieondernemingen zich niet bemoeien met de bedrijfsvoering van hun dochtermaatschappijen, is consolidatie van de duurzaamheidsinformatie niet op haar plaats. De participatieonderneming kan immers daarvoor geen gezamenlijk beleid uitzetten, zoals bij concerns waar de moedermaatschappij zeggenschap heeft over haar dochtermaatschappijen.

Artikel 7

Artikel 7 implementeert de tijdelijke regeling uit artikel 48decies CSRD. Over boekjaren die uiterlijk eindigen op 6 januari 2030 kan een in Nederland gevestigde dochtermaatschappij die zelf een (geconsolideerde) duurzaamheidsrapportering moet opstellen en waarvan de moedermaatschappij buiten de EU of EER is gevestigd, een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering opstellen waarin alle in de EU of EER gevestigde dochtermaatschappijen van die moedermaatschappij worden meegenomen die onder het bereik van de artikelen 19bis en 29bis CSRD vallen. De rapporterende dochtermaatschappij betrekt deze ‘zustermaatschappijen’ in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering. Deze vorm van consolidatie wordt ook wel aangeduid als artificiële of kunstmatige consolidatie. In deze consolidatie wordt dezelfde consolidatiekring meegenomen die behoort bij de dochtermaatschappijen als bedoeld in de artikelen 2:406 en 2:407 BW, ook de onderdelen ervan die niet in de EU zijn gevestigd of die qua omvang buiten de reikwijdte van het besluit vallen. Dit volgt uit de

zinsnede “overeenkomstig de vereisten van de artikelen 6 en 6a” in het eerste lid. Uit diezelfde zinsnede volgt dat de 'zustermaatschappijen’ van de dochtermaatschappij die de artificiële consolidatie opstelt, die in de EU of EER zijn gevestigd en die qua omvang buiten de reikwijdte van het besluit vallen, niet worden meegenomen in de artificiële consolidatie. Van de ‘zustervennootschappen’ die zelf onder de reikwijdte van het besluit vallen, worden ook hun dochters meegenomen in de artificiële consolidatie.

Door een dergelijke artificiële consolidatie zijn de andere in de EU of EER gevestigde dochtermaatschappijen die daarin zijn opgenomen, vrijgesteld van de eigen verplichting om een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering op te stellen. Dit volgt uit het vijfde lid, waarin staat dat voor de toepassing van de vrijstelling op grond van artikel 5, rapportering overeenkomstig artikel 7 wordt beschouwd als een rapportering door een moedermaatschappij op groepsniveau, met betrekking tot de in de consolidatie opgenomen dochtermaatschappijen.

De Nederlandse dochtermaatschappij die deze duurzaamheidsrapportering opstelt, moet een van de dochtermaatschappijen zijn die in ten minste een van de voorgaande vijf boekjaren de grootste netto-omzet van de groep in de EER heeft behaald, in voorkomend geval op geconsolideerde basis (tweede lid). De term ‘omzet’ uit de CSRD is vervangen door ‘netto-omzet’. Bij het bepalen van de omvang van ondernemingen wordt immers altijd uitgegaan van de netto-omzet (zie de artikelen 2:395a tot en met 2:397 BW) en ook in de CSRD zelf is verder overal sprake van netto-omzet. Het gaat hier om de grootste dochtermaatschappij van het in de EU gevestigde deel van de groep, die deze taak op zich kan nemen. Indien er meer dan één dochtermaatschappij is die aan de voorwaarden voor deze partiële consolidatie voldoet, dan zal een van hen de duurzaamheidsrapportering moeten opstellen. Deze geconsolideerde duurzaamheidsrapportering moet voldoen aan de eisen die ook gelden voor de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering die is opgesteld door een moedermaatschappij die is gevestigd buiten de EU of EER. Dat betekent dat die wordt opgesteld in overeenstemming met artikel 5, eerste lid, onderdeel c en de ESRS van

artikel 29ter CSRD of op een wijze die gelijkwaardig is verklaard door de Europese Commissie in een (op het moment van schrijven van deze toelichting nog op te stellen) uitvoeringshandeling inzake de gelijkwaardigheid van duurzaamheidsrapporteringsstandaarden, op basis van artikel 23, vierde lid, derde alinea van de Transparantierichtlijn 2004/109/EG.

Deze geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is een optionele, aanvullende rapportering en komt niet in de plaats van het verslag inzake duurzaamheid over het hele wereldwijde concern van de buiten de EU of EER gevestigde moedermaatschappij, dat in het derde hoofdstuk van dit besluit is geregeld. Voordeel van deze optie is dat het tot de einddatum van de regeling vrijstelling biedt aan de EU-dochtermaatschappijen van de verplichting om een eigen duurzaamheidsrapportering op te stellen.

De duurzaamheidsrapportering wordt gedeponeerd bij het handelsregister binnen zes maanden na de balansdatum of binnen een maand na een geoorloofde latere openbaarmaking (vierde lid). Deze bepaling is in lijn met artikel 5, derde lid, onderdeel a en de soortgelijke eis uit de artikelen 2:403, eerste lid, onderdeel g en 2:408, eerste lid, onderdeel e BW.

Ingevolge het derde lid kan in deze geconsolideerde duurzaamheidsrapportering worden gerapporteerd op basis van de Taxonomieverordening. Als een onderneming van deze optie gebruik maakt, betekent dat, kort gezegd, dat in de rapportering aan de hand van de in artikel 8 van de Taxonomieverordening genoemde KPI's (*Key Performance Indicators*) wordt gerapporteerd over de activiteiten van alle dochtermaatschappijen die zijn opgenomen in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering. Deze rapportering wordt geacht te voldoen aan de voorwaarden van artikel 5, derde lid, onderdeel b.

Artikel 48decies CSRD stelt dat de lidstaten tot 6 januari 2030 het opstellen van een dergelijk geconsolideerde duurzaamheidsrapportering moeten toestaan. In een door de Europese Commissie georganiseerd implementatieoverleg is door de Commissie en de lidstaten besproken dat de zinsnede 'tot 6 januari 2030' overeenkomt met het boekjaar dat uiterlijk eindigt op 6 januari 2030. Omdat de rapportering wordt afgerond en

openbaar wordt gemaakt in het jaar na afloop van het boekjaar, is in artikel 20 geregeld dat deze tijdelijke bepaling komt te vervallen met ingang van 7 januari 2031. Dat doet niets af aan de toepasselijkheid op ten laatste het boekjaar dat uiterlijk eindigt op 6 januari 2030.

Artikel 8

Artikel 8 betreft het assurance-onderzoek waaraan de accountant de duurzaamheidsrapportering moet onderwerpen en de assuranceverklaring die hij hierover moet opstellen. Het artikel implementeert de wijzigingen door de invoering van het nieuwe artikel 28bis in de Auditrichtlijn[86] en de wijziging van artikel 34, eerste lid, onderdeel a bis, van de Jaarrekeningrichtlijn.

Artikel 8, eerste lid, bepaalt dat de accountant aan wie door de rechtspersoon daartoe opdracht is verleend ingevolge artikel 2:393a BW, onderzoek dient te doen naar de duurzaamheidsrapportering. Het gaat hier om dezelfde categorieën als zijn genoemd in de artikelen 393 en 393a, eerste lid BW, dus de registeraccountant, de accountant-administratieconsulent, de wettelijke auditor en de accountantsorganisatie. Daarbij is in artikel 2:393a BW gebruikgemaakt van de lidstaatoptie om de vennootschap of rechtspersoon de gelegenheid te bieden voor het onderzoek van de duurzaamheidsinformatie een andere accountant of accountantsorganisatie aan te wijzen dan de accountant of de organisatie die de jaarrekening controleert. Door de neutrale formulering dat de opdracht wordt verleend aan ‘een accountant’, kan dit zowel de jaarrekeningaccountant als een andere accountant zijn. Deze optie wordt nader toegelicht in de memorie van toelichting bij het voorstel voor de Implementatiewet (paragraaf 3.1.2). De accountant brengt van zijn onderzoek verslag uit aan de raad van

[86] Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 84/253/EEG van de Raad (PbEU 2006, L 157).

commissarissen en aan het bestuur, aldus de laatste zin van het eerste lid die verwijst naar artikel 2:393, vierde lid, BW.

De accountant geeft zijn oordeel (het assurance-oordeel) over de overeenstemming van de duurzaamheidsrapportering met de bij of krachtens de wet gestelde voorschriften op basis van een assurance-opdracht met een *beperkte mate* van zekerheid (*limited assurance*; tweede lid, zie hiervoor in paragraaf 2.3 een nadere uitleg over de betekenis hiervan). De Europese Commissie heeft onderkend dat door het ontbreken van een gemeenschappelijk overeengekomen standaard voor de assurance van duurzaamheidsrapportering, die redelijke mate van zekerheid nog niet verlangd kan worden. In de CSRD 2022 stond nog een bepaling dat de Commissie uiterlijk op 1 oktober 2028 gedelegeerde regelgeving zou opstellen met daarin assurancestandaarden voor een redelijke mate van zekerheid, die vervolgens op een nader te bepalen moment zou worden ingevoerd. Daarvan is afgezien in de Wijzigingsrichtlijn, de desbetreffende bepalingen zijn geschrapt. Overigens is het mogelijk dat een vennootschap of rechtspersoon vrijwillig met de accountant afspreekt dat deze laatste een assurance-oordeel zal geven op basis van een assurance-opdracht met een redelijke mate van zekerheid. In dat geval wordt geacht te zijn voldaan aan de verplichting van artikel 8, tweede lid, onderdeel e, om een assurance-oordeel op basis van een assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid te verkrijgen (vgl. overweging 60 van de preambule van de CSRD 2022).

Uiterlijk op 1 juli 2027 zal de Europese Commissie standaarden opstellen, op basis waarvan accountants het onderzoek van de duurzaamheidsrapportering dienen uit te voeren (artikel 26bis van de gewijzigde Auditrichtlijn). Dit zijn standaarden ten behoeve van een assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid. Zij gaan over de procedure die de accountant dient te volgen om tot zijn assurance-oordeel te komen. Ter implementatie daarvan wordt door middel van een wijziging van artikel 25 Wta in het voorstel voor de Implementatiewet geregeld dat de accountant moet voldoen aan de assurancestandaarden zodra die door de Commissie zijn vastgesteld. In afwachting

van die assurancestandaarden van de Commissie kunnen lidstaten nationale assurancestandaarden toepassen. Dit maakt het mogelijk om de nationale standaarden van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants toe te passen zolang er geen EU-controlestandaarden zijn goedgekeurd.[87] De normen op basis waarvan de accountant dit assurance-onderzoek moet uitvoeren staan in Standaard 3810N van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). De NBA zal ook voorbeeldteksten voor assurance-oordelen ontwikkelen in overeenstemming met het wettelijk kader.

Verder geldt op grond van artikel 2:393, derde lid, BW dat de accountant bij een controleopdracht tot onderzoek van de jaarrekening onderzoekt of het bestuursverslag met de jaarrekening verenigbaar is en of het verslag – in het licht van tijdens de controle van de jaarrekening verkregen kennis en begrip – materiële onjuistheden bevat. Dit onderzoek strekt zich ook uit over de duurzaamheidsrapportering in het bestuursverslag. Ook moet de accountant onderzoeken of de informatie in het bestuursverslag overeenkomstig Titel 9 van Boek 2 BW is opgesteld. De duurzaamheidsrapportering is uitgezonderd van dat onderzoek, omdat de accountant over dat deel van het bestuursverslag een assurance-oordeel opstelt.[88]

Het tweede lid van artikel 8 regelt verder ter implementatie van artikel 28bis, tweede lid, van de Auditrichtlijn wat de accountant in zijn assuranceverklaring over de duurzaamheidsrapportering op moet nemen. Hij moet daarin onder andere zijn assurance-oordeel geven over de overeenstemming van de duurzaamheidsrapportering met de bij of krachtens de wet gestelde voorschriften (onderdeel e). Hierbij moet onder meer worden gedacht aan de volgende voorschriften:

[87] Herziene standaard 3810N Assurance-opdrachten inzake duurzaamheidsverslaggeving, https://www.nba.nl/siteassets/wet--en-regelgeving/standaarden/3810n/herzienestandaard-3810n.pdf.
[88] Vgl. de voorgestelde wijziging van artikel 2:393, derde en vijfde lid, onderdeel e, BW in het voorstel voor de Implementatiewet.

- de ESRS (zie artikel 3, achtste lid) en het door de vennootschap of rechtspersoon uitgevoerde proces om de op grond van die ESRS gerapporteerde informatie vast te stellen;
- de voorschriften over de markering van de duurzaamheidsrapportering; en
- artikel 8 van de Taxonomieverordening.

In de consultatiereactie heeft Deloitte gevraagd of de accountant de assuranceverklaring afgeeft bij de informatie als geheel ('getrouw beeld') of dat hij dient na te gaan of aan de individuele eisen is voldaan ('compliance-stelsel'). Naar verwachting zullen de assurancestandaarden die de Commissie uiterlijk 1 juli 2027 zal opstellen op basis van artikel 26bis, derde lid, Auditrichtlijn nadere richting geven. In die standaarden zal worden opgenomen welke soort conclusies opgenomen moeten worden over de duurzaamheidsrapportering.

Het derde lid schrijft voor dat de accountant bij het opstellen van zijn assurance-oordeel rekening moet houden met het recht van ondernemingen in de waardeketen, die niet meer dan duizend werknemers hebben, om te weigeren om meer informatie te verschaffen aan de rapporterende onderneming dan is opgenomen in de standaard voor vrijwillige duurzaamheidsrapportering, die de Commissie op basis van artikel 29quaterbis CSRD zal opstellen. Het is een van de onderdelen van het pakket maatregelen ter bescherming van de kleinere ondernemingen in de waardeketen, dat verder is geïmplementeerd in artikel 4.

Het vijfde lid bepaalt ter implementatie van de lidstaatoptie van artikel 28bis, vijfde lid, van de Auditrichtlijn dat de assuranceverklaring over de duurzaamheidsrapportering door de accountant kan worden opgenomen als afzonderlijk onderdeel van de accountantsverklaring bij de jaarrekening; in dat geval wordt de assuranceverklaring over de duurzaamheidsrapportering afzonderlijk ondertekend en gedagtekend door de accountant. Indien de accountant die de duurzaamheidsrapportering onderzoekt niet ook de jaarrekening controleert, dan stelt hij in elk geval een eigen verklaring op die losstaat van de accountantsverklaring bij de jaarrekening. Hij moet die verklaring

ondertekenen en dagtekenen (vierde lid). Zo komt steeds ook de eigen verantwoordelijkheid van deze accountant voor het onderzoek van de duurzaamheidsrapportering tot uitdrukking.

Artikel 9

Artikel 9 verplicht vennootschappen met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen, die dochtermaatschappijen zijn van niet onder het recht van een EU- of EER-lidstaat vallende uiteindelijke moedermaatschappijen die in de EU of EER een netto-omzet hebben van meer van € 450 miljoen, om een verslag inzake duurzaamheid openbaar te maken over het hele concern van die moedermaatschappij (artikel 40bis, eerste lid, eerste, tweede en vijfde alinea, CSRD). De dochtermaatschappij moet onder het Nederlandse recht vallen. Banken en verzekeraars die geen vennootschap zijn in de zin van een NV of BV of een commanditaire vennootschap of vennootschap onder firma waarvan alle vennoten die volledig jegens schuldeisers aansprakelijk zijn voor de schulden, kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht zijn (zie ook artikel 2:360, tweede lid, BW), vallen niet onder deze verplichting. Het verslag inzake duurzaamheid geeft inzicht hoe uiteindelijke moedermaatschappijen die actief zijn in de EU of de EER maar daar niet zelf gevestigd zijn, omgaan met duurzaamheid. Het creëert een gelijk speelveld voor de ondernemingen binnen en buiten de EU of EER.

De CSRD gebruikt de term ‘duurzaamheidsverslag’, maar in dit besluit wordt de term ‘verslag inzake duurzaamheid’ gebruikt. Die term sluit aan bij de andere afzonderlijke jaarlijkse verslagen die geen deel uitmaken van het bestuursverslag, namelijk het verslag inzake de winstbelasting en het verslag over betalingen aan overheden.

Het verslag inzake duurzaamheid onderscheidt zich van de duurzaamheidsrapportering zoals geregeld in hoofdstuk 2 van dit besluit. Het is beperkter dan de duurzaamheidsrapportering. Enkele onderdelen van de beschrijving

van het bedrijfsmodel en de strategie van de groep (onderdelen i en ii van artikel 29bis, tweede lid, onderdeel a, CSRD) en de beschrijving van de voornaamste risico's van de groep met betrekking tot de duurzaamheidskwesties (artikel 29bis, tweede lid, onderdeel g, CSRD) mogen buiten beschouwing worden gelaten, evenals in voorkomend geval de indicatoren van de informatieverschaffing (onderdeel h). Het verslag betreft bijvoorbeeld de impact van de onderneming op duurzaamheidskwesties, zo volgt uit artikel 3, derde lid, onderdeel a, onder 4°. Het gaat dus niet om de dubbele materialiteit (om die reden zijn de risico's op het gebied van duurzaamheidskwesties voor de onderneming uit artikel 3, tweede lid, niet van toepassing).

Het verslag is geen onderdeel van het bestuursverslag; het moet als een afzonderlijk verslag openbaar worden gemaakt, vergelijkbaar met het verslag inzake de winstbelasting. In het Implementatiebesluit richtlijn openbaarmaking winstbelasting zit een soortgelijke regeling voor bepaalde dochtermaatschappijen van buiten de EU of EER gevestigde uiteindelijke moedermaatschappijen die een verslag over de winstbelasting van het hele concern openbaar moeten maken.[89] De artikelen 40bis, 40quater en 40quinquies CSRD zijn op die richtlijn gebaseerd.

De uiteindelijke moedermaatschappij moet in de gehele EU of EER een geconsolideerde netto-omzet van meer dan € 450 miljoen hebben (eerste lid, onderdeel a). Daarbij wordt gekeken naar twee opeenvolgende balansdata, in navolging van artikel 2 (zie nader de toelichting aldaar). Het duurzaamheidsverslag moet voor het eerst worden opgesteld over het tweede boekjaar waarin aan het criterium is voldaan. De verplichting tot het openbaar maken van een verslag inzake duurzaamheid is van toepassing op een dochtermaatschappij die eveneens op twee opeenvolgende balansdata, zonder onderbreking nadien op twee opeenvolgende balansdata een netto-omzet heeft van meer dan € 200 miljoen. Dus een dochtermaatschappij die bijvoorbeeld over boekjaar 2027 meer dan € 200 miljoen omzet heeft, dient over boekjaar 2028 een

[89] Zie nader de memorie van toelichting bij de Implementatiewet Richtlijn openbaarmaking winstbelasting, Kamerstukken 2021/22, 36157, nr. 3.

verslag inzake duurzaamheid openbaar te maken, mits de moedermaatschappij dan ook (minimaal) in het tweede opeenvolgende boekjaar aan het criterium voldoet. Het criterium van meer dan € 200 miljoen wordt beoordeeld op het individuele niveau van de dochtermaatschappij, dus de omzet van haar eventuele dochtermaatschappijen worden daarbij niet meegerekend.

De dochtermaatschappijen die met deze verplichting te maken krijgen zijn enkel de dochtermaatschappijen in de zin van artikel 2:24a BW. Andere groepsmaatschappijen blijven hier buiten beschouwing.

Ingevolge het tweede lid is de uitzondering voor participatieondernemingen die de Wijzigingsrichtlijn in de CSRD heeft geïntroduceerd, ook van toepassing op de in artikel 9 bedoelde moedermaatschappijen die buiten de EU of EER zijn gevestigd (artikel 40bis, eerste lid, zesde alinea CSRD). Als die moedermaatschappij een participatieonderneming is zoals hierboven in de toelichting bij artikel 6a, vierde lid, is omschreven, dan hoeven de in Nederland of andere EU-lidstaat gevestigde dochtermaatschappijen geen verslag inzake duurzaamheid openbaar te maken.

Artikel 10

Artikel 10 implementeert de verplichting tot openbaarmaking van een verslag inzake duurzaamheid uit artikel 40bis, eerste lid, derde tot en met vijfde alinea, CSRD voor bijkantoren met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen, die zijn opgericht door een op zichzelf staande vennootschap of uiteindelijke moedermaatschappij uit een derde land die in de EU of EER een netto-omzet heeft van meer van € 450 miljoen. Om dezelfde reden als in de toelichting bij artikel 9 is uiteengezet voor dochtermaatschappijen, moet ook over niet in de EU of de EER gevestigde uiteindelijke moedermaatschappijen of op zichzelf staande vennootschappen die alleen via een of meer bijkantoren actief zijn op de markt in de EU of de EER, jaarlijks een verslag met de in artikel 9 toegelichte informatie betreffende duurzaamheid openbaar en toegankelijk

worden gemaakt. Dit voorkomt dat zij zich aan de rapportage kunnen onttrekken en zorgt voor een gelijk speelveld. Als de vennootschap die het bijkantoor heeft opgericht geen onderdeel is van een concern, maar wel voldoet aan de eis van een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen in de EER, dan moet het verslag gaan over deze oprichter. Is de oprichter wel onderdeel van een groep, dan dient het verslag over die hele groep te gaan (tweede lid).

Voor de omzet van het bijkantoor wordt zoals gebruikelijk gekeken naar twee opeenvolgende balansdata (eerste lid, onderdeel a, zie nader de toelichting hierover bij artikel 2). De uiteindelijke moedermaatschappij van het bijkantoor moet voldoen aan het vereiste van een geconsolideerde netto-omzet van meer dan € 450 miljoen in de EU en EER op twee opeenvolgende balansdata. De omvang van de groepsmaatschappij die het bijkantoor heeft opgericht, is niet relevant. Als het bijkantoor is opgericht door een op zichzelf staande vennootschap, dan moet deze laatste voldoen aan het vereiste van een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen (eerste lid, onderdeel d). Als de uiteindelijke moedermaatschappij naast het bijkantoor ook een of meer dochtermaatschappijen (in de EU of de EER) met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen heeft, dan ligt de verplichting tot openbaarmaking bij die dochter(s) en is het bijkantoor ervan vrijgesteld (eerste lid, onderdeel c).

Het bijkantoor moet zich in Nederland bevinden. Zowel de vennootschap die het bijkantoor heeft opgericht als de eventuele uiteindelijke moedermaatschappij van het bijkantoor moeten in een derde land zijn gevestigd (eerste lid, onderdeel b).

De verplichting van het bijkantoor betreft het openbaar maken van het verslag in het handelsregister en het toegankelijk maken ervan op de website (eerste lid, zie ook nader artikel 15). Omdat een bijkantoor geen rechtspersoonlijkheid en daarmee ook geen formeel bestuur heeft, kan er geen taak bij het bestuur worden belegd. In artikel 14 is de verantwoordelijkheid voor deze taak nader gespecificeerd. Het bijkantoor heeft net als de dochtermaatschappijen uit artikel 9 geen verplichting tot het opstellen van het verslag. Alleen als de uiteindelijke moedermaatschappij of de oprichter van het

bijkantoor de informatie weigert aan te leveren, moet het bijkantoor een verslag opstellen met de informatie die het wel voorhanden heeft (zie artikel 12).

Tot slot geldt voor het bijkantoor net als voor de dochtermaatschappij hierboven in artikel 9 dat het geen verslag inzake duurzaamheid openbaar hoeft te maken als de op zichzelf staande vennootschap of uiteindelijke moedermaatschappij uit een derde land een participatieonderneming is die aan de voorwaarden voldoet (derde lid). Zie hiervoor nader de toelichting bij artikel 6a, vierde lid, en artikel 9, tweede lid (artikel 40bis, eerste lid, zesde alinea, CSRD).

Artikel 11

Artikel 11 implementeert artikel 40bis, tweede lid, eerste en tweede alinea, CSRD. De verslagen inzake duurzaamheid die door de dochtermaatschappij of het bijkantoor op basis van de artikelen 9 en 10 openbaar en toegankelijk moeten worden gemaakt, moeten worden opgesteld overeenkomstig de standaarden die door de Europese Commissie worden opgesteld speciaal voor het verslag betreffende ondernemingen uit derde landen (eerste lid). Omdat de informatie die in het verslag moet worden opgenomen beperkter is dan voor de duurzaamheidsrapportering (zie nader de toelichting bij artikel 9), moeten hiervoor aparte standaarden worden opgesteld.[90]

Als alternatief kan ervoor worden gekozen om de verslagen inzake de duurzaamheid op te stellen overeenkomstig de ESRS van artikel 29ter, of overeenkomstig standaarden die op grond van een uitvoeringshandeling van de Commissie gelijkwaardig worden geacht (deze gelijkwaardige standaarden zijn dezelfde als bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel c; op het moment van schrijven van deze

[90] Op het moment van schrijven van deze toelichting is er door EFRAG een consultatie uitgezet over het ontwerp voor de ESRS voor deze standaard, zie Exposure Draft ESRS for Certain Non-EU Undertakings
in Accordance with Article 40a of the Accounting Directive, juli 2026, https://www.efrag.org/en/news-and-calendar/news/efrag-launches-public-consultation-on-the-esrs40a-exposure-draft-for-certain-noneu-undertakings.

toelichting was deze uitvoeringshandeling er nog niet). Indien daarvoor is gekozen, kan het verslag inzake duurzaamheid ook worden aangemerkt als een duurzaamheidsrapportering.

Artikel 12

Artikel 12 implementeert artikel 40bis, tweede lid, derde en vierde alinea, CSRD, dat gaat over de wijze van informatievergaring door de dochtermaatschappijen en bijkantoren ten behoeve van de openbaarmaking van het verslag inzake duurzaamheid. Daarvoor moeten zij de informatie opvragen bij de buiten de EU of EER gevestigde uiteindelijke moedermaatschappij of op zichzelf staande vennootschap (eerste lid). Voor het geval de uiteindelijke moedermaatschappij of op zichzelf staande vennootschap weigert de informatie aan de dochtermaatschappij of het bijkantoor ter beschikking te stellen of indien zij niet alle informatie verstrekt, moeten de dochtermaatschappij en het bijkantoor het verslag inzake duurzaamheid opstellen met alle informatie waarover zij beschikken en die zij eventueel wel hebben gekregen. Daarnaast moeten zij een verklaring opstellen dat de uiteindelijke moedermaatschappij of de op zichzelf staande vennootschap de nodige informatie niet beschikbaar heeft gesteld (tweede lid). Het verslag en de verklaring moeten worden openbaar gemaakt in het handelsregister en toegankelijk worden gemaakt op de website (zie ook artikel 15).

Artikel 13

Artikel 13 implementeert artikel 40bis, derde lid, CSRD. Om de kwaliteit en betrouwbaarheid van het verslag inzake duurzaamheid te waarborgen, verplicht deze bepaling ertoe dat het verslag vergezeld gaat van een assurance-oordeel dat wordt uitgebracht door een accountant overeenkomstig artikel 8 of door een persoon of onderneming die uit hoofde van het nationale recht van het derde land waar de

onderneming is gevestigd, gerechtigd is een oordeel over de assurance van duurzaamheidsrapportering af te geven (eerste lid). Indien een dergelijk assurance-oordeel niet wordt verstrekt door de uiteindelijke moedermaatschappij of de op zichzelf staande vennootschap, dient de dochtermaatschappij of het bijkantoor een verklaring af te geven waaruit blijkt dat het benodigde assurance-oordeel hun niet beschikbaar is gesteld (tweede lid). Het assurance-oordeel en de verklaring moeten worden openbaar gemaakt in het handelsregister en toegankelijk worden gemaakt op de website (zie ook artikel 15). De uitzondering op het openbaar maken van een verslag inzake duurzaamheid, in het derde lid van de artikelen 9 en 10, voor dochtermaatschappijen en bijkantoren waarvan de uiteindelijke moedermaatschappij een participatieonderneming is, heeft vanzelfsprekend tot gevolg dat artikel 13 ook niet van toepassing is op participatieondernemingen.

Artikel 14

Artikel 14 implementeert artikel 40quater CSRD en beperkt de verantwoordelijkheid van het bestuur van de dochtermaatschappij tot het naar haar beste weten en vermogen ervoor zorgen dat het verslag inzake duurzaamheid wordt opgesteld op een wijze die, kort gezegd, strookt met dit besluit en dat het openbaar en toegankelijk wordt gemaakt. Voor bijkantoren is er, bij gebrek aan rechtspersoonlijkheid, geen bestuur om deze taak aan toe te wijzen. Daarom ligt de verantwoordelijkheid bij de personen die in de bijkantoren de openbaarmakingsformaliteiten moeten vervullen (zie artikel 41 van de Vennootschapsrechtrichtlijn[91]).

Het bestuur van een dochtermaatschappij en de persoon die in het bijkantoor de openbaarmakingsformaliteiten moeten vervullen, hebben een inspanningsverplichting dat het verslag wordt opgesteld overeenkomstig de artikelen 9 tot en met 13. Verder

[91] Richtlijn (EU) 2017/1132 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 aangaande bepaalde aspecten van het vennootschapsrecht (codificatie) (PbEU 2017 L 169)

dient het assurance-oordeel van de accountant van de moedermaatschappij bijgevoegd te worden, dat ziet op de juistheid van de informatie. De dochtermaatschappij of het bijkantoor zal doorgaans geen verantwoordelijkheid hebben voor de juistheid van een verslag dat zij niet zelf heeft opgesteld en dat zij van haar moedermaatschappij heeft gekregen.

Artikel 15

Artikel 15 implementeert artikel 40quinquies CSRD en gaat over de openbaarmaking van het verslag inzake duurzaamheid, het assurance-oordeel en de eventuele verklaring over het ontbreken van medewerking door de uiteindelijke moedermaatschappij of de op zichzelf staande vennootschap aan het aanleveren van die stukken. Er is onderscheid gemaakt tussen enerzijds de openbaarmaking van die stukken in het handelsregister en anderzijds het toegankelijk maken ervan op de website van de dochtermaatschappij of het bijkantoor. De openbaarmaking in het handelsregister (eerste lid) kan worden beschouwd als de formele openbaarmaking. Artikel 40quinquies, eerste lid, CSRD verwijst daarbij naar de artikelen 14 tot en met 28 van de Vennootschapsrechtrichtlijn (EU) 2017/1132. Daarin zijn de formaliteiten rond alle in het handelsregister op te nemen informatie over vennootschappen opgenomen. Het toegankelijk maken op de website van de dochtermaatschappij of het bijkantoor (tweede lid) is vooral bedoeld voor het grote publiek. De stukken moeten op de website gratis toegankelijk zijn in ten minste een van de officiële talen van de EU of EER.

Het zou niet zinvol zijn om in het geval een uiteindelijke moedermaatschappij of op zichzelf staande vennootschap meerdere dochtermaatschappijen of bijkantoren in de EU of de EER heeft, elk van deze dochtermaatschappijen respectievelijk bijkantoren de benodigde stukken openbaar en toegankelijk te laten maken. Dat heeft ook de Europese Commissie onderkend in haar FAQ (zie hierboven voetnoot 82), waarin zij heeft aangegeven dat een dochtermaatschappij is vrijgesteld van haar verplichtingen tot het

openbaar en toegankelijk maken van het verslag inzake duurzaamheid wanneer zij een link op haar website verstrekt naar de stukken die zijn gepubliceerd door een andere grote of beursgenoteerde dochtermaatschappij in de EU of EER van dezelfde moedermaatschappij. Voor bijkantoren geldt eenzelfde bepaling op grond van het vierde lid. Een bijkantoor is vrijgesteld van zijn verplichtingen tot het openbaar en toegankelijk maken van de stukken wanneer het een link op zijn website verstrekt naar de stukken gepubliceerd door een ander in de EU of EER gevestigd bijkantoor met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen van dezelfde uiteindelijke moedermaatschappij of dezelfde op zichzelf staande vennootschap. Overigens geldt in het geval een uiteindelijke moedermaatschappij in de EU of EER zowel een dochtermaatschappij als een bijkantoor heeft met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen, de verplichting tot het openbaar en toegankelijk maken van de stukken bij die dochtermaatschappij ligt en het bijkantoor daarvan is vrijgesteld (zie artikel 10, eerste lid, onderdeel c). In dat geval geldt er geen verplichting voor het bijkantoor om op haar website een link op te nemen naar de stukken van de dochtermaatschappij.

Zowel de openbaarmaking in het handelsregister als het toegankelijk maken op de website dienen binnen twaalf maanden na afloop van het boekjaar te gebeuren. De formulering “na afloop van het boekjaar” sluit aan bij de formulering zoals die gebruikelijk is voor openbaarmakingsverplichting voor de jaarrekening in artikel 2:394, derde lid, BW. Iedere belanghebbende kan de nakoming van deze verplichtingen tot het openbaar en het toegankelijk maken van het verslag inzake duurzaamheid vorderen (vijfde lid).

Artikel 16

Voor het publiek is het niet altijd zichtbaar of een dochtermaatschappij of bijkantoor onder de verplichting tot het opstellen van een verslag inzake duurzaamheid valt, in het bijzonder omdat de uiteindelijke moedermaatschappij of de op zichzelf staande

vennootschap niet in de EU of de EER is gevestigd. Daarom is in artikel 16 bij de accountant de taak neergelegd om in zijn accountantsverklaring bij de jaarrekening op te nemen of de desbetreffende vennootschap verplicht is een verslag openbaar te maken als bedoeld in dit derde hoofdstuk van dit besluit en zo ja, of openbaarmaking van het verslag tezamen met het assurance-oordeel en de eventuele verklaringen is gebeurd in overeenstemming met artikel 15. Deze constatering dient dan betrekking te hebben op het boekjaar dat voorafgaat aan het boekjaar waarbij de accountantsverklaring wordt opgesteld, omdat het verslag over het boekjaar waarbij het rapport wordt opgesteld op dat moment doorgaans nog niet is openbaar gemaakt.

Dit artikel geldt alleen als de vennootschap of rechtspersoon een dochtermaatschappij is, haar netto-omzet meer dan € 200 miljoen bedraagt en er een verplichting is voor een accountantsonderzoek van de jaarrekening krachtens artikel 2:393 BW. Ingevolge artikel 2:396 BW bestaat die verplichting tot accountantsonderzoek voor middelgrote en grote vennootschappen en voor beursvennootschappen, banken en verzekeraars. Die dochtermaatschappij is een vennootschap met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen. Hoewel dit bedrag slechts een van de drie criteria overschrijdt om een middelgrote of grote vennootschap te zijn, zijn vennootschappen met een dergelijke omzet doorgaans middelgroot of groot en dus verplicht om een accountantsonderzoek te laten uitvoeren. Het is niet de bedoeling om met dit artikel een accountantscontrole verplicht te stellen waar deze verplichting er op basis van het BW er niet is. Of aan het criterium van de netto-omzet is voldaan, wordt per jaar bezien, het beginsel van twee opeenvolgende balansdata wordt hier niet toegepast. Aangezien het goed is om zich er tijdig van bewust te zijn dat een dergelijk verslag openbaar gemaakt moet worden, is dat beginsel hier niet passend. Artikel 16 is in lijn met het Implementatiebesluit openbaarmaking winstbelasting. Op grond van artikel 12 van dat besluit moet de accountant signaleren of de vennootschap onder de verplichting valt om een verslag inzake de winstbelasting openbaar te maken. Ook bij dat besluit is de omvang van de moedermaatschappij die buiten de EU of EER is gevestigd bepalend voor

de vraag of de dochtermaatschappij in de EU of EER een verslag inzake de winstbelasting moet opstellen en ook daar speelt dus (vergelijkbaar met dit besluit) een rol dat het voor het publiek niet altijd zichtbaar is wie onder de rapportageverplichting valt. Het ligt daarom in de rede om in dit besluit eveneens te bepalen dat de accountant moet signaleren of de vennootschap onder de verplichting valt een verslag inzake duurzaamheid te publiceren.

EY, KPMG, de NBA hebben in hun consultatiereacties verzocht artikel 16 te schrappen. Zoals EY en de NBA echter zelf opmerken, heeft een onderzoek van een accountant meerwaarde waar belanghebbenden zelf niet in staat zijn een dergelijk onderzoek te doen. Juist de vraag of een vennootschap een dochtermaatschappij is van een buiten de EU of EER gevestigde uiteindelijke moedermaatschappij die in de EU of EER een netto-omzet van meer dan € 450 miljoen heeft, kan een belanghebbende doorgaans niet zelf beantwoorden.

Artikel 17

Artikel 17 van het besluit bevat de ter implementatie van de artikelen 19, eerste lid, vierde alinea, en 20, eerste lid, tweede alinea, CSRD wijzigingen van het Besluit inhoud bestuursverslag.[92] Op grond van onderdelen A en C van artikel 17 dienen vennootschappen waarvan de netto-omzet op twee opeenvolgende balansdata meer dan € 450 miljoen en het gemiddeld aantal werknemers meer dan duizend bedraagt in hun bestuursverslag te rapporteren over essentiële immateriële middelen. Dit artikel is niet van toepassing op banken en verzekeraars die een andere rechtsvorm hebben dan een vennootschap (zie artikel 1, derde lid, CSRD). Het gaat bij deze verplichting om rapportage over de niet-fysieke middelen waarvan het bedrijfsmodel van de vennootschap fundamenteel afhangt en die een bron zijn voor de waardecreatie van de

[92] Besluit van 23 december 2004 tot vaststelling van nadere voorschriften omtrent de inhoud van het jaarverslag, Stb. 2004, 747.

vennootschap. Volgens overweging 32 van de preambule van de CSRD 2022 kan onder meer gedacht worden aan rapportage over vaardigheden, competenties en ervaring van werknemers.

Deze informatie hoeft niet noodzakelijk in de duurzaamheidsrapportering te worden opgenomen, maar kan ook staan in een ander deel van het bestuursverslag. De verplichting staat immers in artikel 19 CSRD, dat voorschriften geeft omtrent de inhoud van het bestuursverslag. Om deze reden is deze rapportageverplichting geïmplementeerd in het Besluit inhoud bestuursverslag. Bepaalde informatie over essentiële immateriële middelen kan echter samenhangen met duurzaamheidskwesties en kan in dat geval zijn opgenomen in de duurzaamheidsrapportering. Er hoeft dan niet ook aandacht aan besteed te worden in het algemene deel van het bestuursverslag. Zo kan duurzaamheidsinformatie inzake sociale aspecten, zoals informatie over de vaardigheden, competenties en ervaring van werknemers en hun motivatie om processen, goederen en diensten te verbeteren, ook worden beschouwd als informatie over essentiële immateriële middelen. Evenzo kan duurzaamheidsinformatie in verband met sociale of governancekwesties, waaronder informatie over de kwaliteit van de relaties van de vennootschap met haar belanghebbenden, zoals klanten, leveranciers en de gemeenschappen die de gevolgen van haar activiteiten ondervinden, ook worden beschouwd als informatie over essentiële immateriële middelen. In dergelijke gevallen waarin er geen duidelijk onderscheid te maken valt tussen informatie over essentiële immateriële middelen en informatie over duurzaamheidskwesties, kan bijvoorbeeld in de duurzaamheidsrapportering verwezen worden naar de informatie in het bestuursverslag over de essentiële immateriële middelen (vgl. de toelichting bij de artikelen 3, zevende lid, en 6, tweede lid).

Onderdeel B van artikel 17 wijzigt artikel 3a van het Besluit inhoud bestuursverslag ter implementatie van artikel 20, eerste lid, tweede alinea, CSRD. Artikel 20 CSRD ziet op de eisen die aan de corporate-governanceverklaring zijn gesteld. Deze eisen zijn geïmplementeerd in het Besluit inhoud bestuursverslag. Het nieuwe tweede lid van

artikel 3a bepaalt dat deze vennootschappen worden geacht te hebben voldaan aan de verplichting om mededeling te doen als zij deze informatie in hun duurzaamheidsrapportering opnemen en daar in hun corporate-governanceverklaring naar verwijzen. Dit voorkomt herhalingen in de verschillende onderdelen van de jaarverslaggeving.

In onderdeel g van artikel 20, eerste lid, CSRD is handicap toegevoegd aan de opsomming van aspecten van het diversiteitsbeleid dat beschreven moet worden in de corporate-governanceverklaring. Deze toevoeging hoeft niet in het Besluit inhoud bestuursverslag verwerkt te worden. De opsomming van voorbeelden van aspecten van het diversiteitsbeleid is daarin niet opgenomen, zodat de toevoeging van een nieuw voorbeeld niet tot aanpassing leidt. De RJ heeft in zijn reactie op de consultatie verzocht om in dit kader in de toelichting inzicht te geven in de verhouding tot de privacyvoorschriften. Aangezien er op dit punt geen wijziging is, is er ook geen reden voor toelichting.

Artikel 18

De auditcommissie vervult een belangrijke rol bij organisaties van openbaar belang op het terrein van het interne toezicht op de opzet en werking van het interne risicomanagementsysteem en het interne beheersingssysteem, de jaarverslaggeving en de externe accountantscontrole. Het Besluit instelling auditcommissie bevat hiervoor regels. De aanpassingen in de CSRD van artikel 39, zesde lid, van de Auditrichtlijn leiden ertoe dat de auditcommissie de taken die zij heeft in relatie tot de financiële verslaggeving, ook dient uit te voeren in relatie tot de duurzaamheidsrapportering indien de organisatie van openbaar belang onder de verplichting valt om een dergelijke rapportering op te stellen. Artikel 2, tweede lid, onderdelen a tot en met d, van het Besluit instelling auditcommissie is ter implementatie hiervan gewijzigd.

Ten eerste gaat het om de taken die betrekking hebben op de assurance van de duurzaamheidsrapportering (onderdelen a en d). De auditcommissie dient de assurance te monitoren en het bestuur of de raad van commissarissen in kennis te stellen van de resultaten ervan. Zij dient toe te lichten op welke wijze de assurance van duurzaamheidsrapportering heeft bijgedragen aan de integriteit van de duurzaamheidsrapportering en welke rol de auditcommissie in dat proces heeft gespeeld.

Ten tweede zijn er de taken met betrekking tot de duurzaamheidsrapportering zelf (onderdelen b en c). De auditcommissie heeft tot taak het proces voor duurzaamheidsrapportering, het elektronische verslagleggingsproces (deze vereisten voor dit proces volgen uit artikel 29quinquies CSRD), en het proces dat de rechtspersoon uitvoert om de informatie voor de duurzaamheidsrapportering vast te stellen, te monitoren. Daarbij heeft zij de taak aanbevelingen of voorstellen te doen om de integriteit van die processen te waarborgen.

Ten derde heeft zij de taak om de doeltreffendheid van de systemen inzake interne kwaliteitscontrole en risicomanagement en de interne audit te monitoren in het belang van de duurzaamheidsrapportering (onderdeel c).

Het is van belang hier op te merken dat de definitie van organisatie van openbaar belang die is gehanteerd in het Besluit instelling auditcommissie aansluit bij de definitie van organisatie van openbaar belang in de Wta en daarmee afwijkt van de definitie van organisatie van openbaar belang die in het onderhavige besluit en in het BW gehanteerd wordt. Dat doet echter niet af aan het feit dat dergelijke organisaties alleen met de wijzigingen in artikel 18 te maken krijgen, indien zij volgens het Implementatiebesluit richtlijn duurzaamheidsrapportering een duurzaamheidsrapportering moeten opstellen. Pensioenfondsen bijvoorbeeld worden in de Wta als organisaties van openbaar belang gekwalificeerd, maar vallen niet onder de verplichting van de duurzaamheidsrapportering als zij geen vennootschap zijn in de zin van artikel 2, eerste lid (zie ook de artikelsgewijze toelichting bij artikel 1).

Verder wordt gebruikgemaakt van de lidstaatoptie die artikel 39, lid 4bis, van de Auditrichtlijn zoals gewijzigd door de CSRD, biedt. Daardoor kunnen rechtspersonen de in dit besluit aan de auditcommissie toegekende taken met betrekking tot duurzaamheidsrapportering en de assurance van de duurzaamheidsrapportering ook in hun geheel laten uitvoeren door een ander orgaan dan de auditcommissie. Gezien de in Nederland soms beperkte betekenis van de term 'orgaan' (zie de artikelen 2:78a en 2:189a BW), wordt deze term uit de CSRD hier in een ruimere betekenis gebruikt dan de betekenis die hij in de hiervoor genoemde artikelen in het BW heeft en die beperkt is tot de formele organen zoals de algemene vergadering en het bestuur.

Bij zo'n ander orgaan dan de auditcommissie kan worden gedacht aan een *sustainability*-commissie of *corporate responsibility*-commissie. Hiervoor geldt een aantal voorwaarden die op grond van artikel 2, derde en vierde lid, van het Besluit instelling auditcommissie thans ook gelden indien een ander orgaan is aangewezen dat taken van de auditcommissie uitvoert. Zo moet in het bestuursverslag van de rechtspersoon opgave worden gedaan van het aangewezen orgaan en de samenstelling daarvan. Ook moet bij de samenstelling van dit orgaan rekening worden gehouden met de benodigde deskundigheid van de leden gezamenlijk, die relevant is voor de sector waarin de rechtspersoon actief is. De meerderheid van de leden, waaronder de voorzitter, is onafhankelijk van de rechtspersoon. De voorzitter wordt benoemd door de raad van commissarissen of door de leden van het bestuur die niet belast zijn met het uitvoerend bestuur dan wel door de leden van de auditcommissie. In paragraaf 3.4 van het algemeen deel van deze nota van toelichting is gemotiveerd waarom van deze optie gebruik is gemaakt.

Artikel 19

Artikel 19 betreft de aanwijzing van de boekjaren waarin het besluit voor het eerst van toepassing is voor een bepaalde categorie ondernemingen en implementeert artikel 3

CSRD 2026. Er is voorzien in een toepassing in twee fases. Het eerste lid betreft de eerste fase van toepasselijkheid van het besluit, die betrekking heeft op het opstellen van de duurzaamheidsrapportage over de boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2027.

De tweede fase betreft de artikelen 9 tot en met 16 die gaan over het verslag inzake duurzaamheid dat openbaar gemaakt moet worden over het concern van een moedermaatschappij die buiten de EU of EER is gevestigd. Die artikelen zijn volgens het derde lid van toepassing op boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2028. Vanaf dat boekjaar moeten dochtermaatschappijen of bijkantoren met een netto-omzet van meer dan € 200 miljoen een verslag inzake duurzaamheid openbaar maken over het hele concern van de moedermaatschappij in een derde land, die in de EU of de EER een netto-omzet heeft van meer dan € 450 miljoen.

Artikel 20

Artikel 20 regelt het verval van artikel 7 dat tijdelijke werking heeft. Het vervalt met ingang van 7 januari 2031. Over boekjaren die uiterlijk eindigen op 6 januari 2030 kan een in Nederland gevestigde dochtermaatschappij een zogenaamde artificiële geconsolideerde duurzaamheidsrapportering opstellen zoals is beschreven in artikel 7. Omdat die geconsolideerde duurzaamheidsrapportering uiterlijk binnen een jaar na de balansdatum gedeponeerd moet worden, blijft artikel 7 nog tot 7 januari 2031 in dit besluit staan.

Artikel 21

Artikel 21 regelt de intrekking van het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie. Dat besluit behelsde de implementatie van Richtlijn 2014/95/EU, die vanaf boekjaar 2017 zag op bekendmaking van niet-financiële informatie door grote beursvennootschappen,

Intern gebruik

banken en verzekeraars met meer dan vijfhonderd werknemers. De bepalingen uit die richtlijn zijn door de CSRD geheel vervangen en uitgebreid. Om die reden kan het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie komen te vervallen.

Artikelen 22 en 23

De artikelen 22 en 23 regelen respectievelijk de inwerkingtreding en de citeertitel van het besluit. Het besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip en kan zo nodig voor de verschillende onderdelen verschillend worden vastgesteld.

Er kan worden afgeweken van de vaste verandermomenten omdat er sprake is van implementatie van een richtlijn. De CSRD 2022 moest uiterlijk 6 juli 2024 in nationale wetgeving zijn geïmplementeerd, de Wijzigingsrichtlijn uiterlijk 19 maart 2027.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

Bijlage I
Transponeringstabel

Hieronder volgen de transponeringstabellen voor achtereenvolgens de Richtlijn 2022/2464 (CSRD), Richtlijn 2025/794 (Stop-de-klok richtlijn) en Richtlijn 2026/470 (Wijzigingsrichtlijn).
De verwijzing naar ‘Besluit’ in de derde kolom van deze tabel betekent een verwijzing naar het Implementatiebesluit Richtlijn duurzaamheidsrapportering, tenzij anders is aangegeven.
Indien in de derde kolom wordt verwezen naar een wetsartikel, vindt de wijziging van dit artikel plaats in de Implementatiewet richtlijn duurzaamheidsrapportering.

Bepaling Richtlijn (EU)	Bepaling Richtlijn (EU)	Bepaling Besluit	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze(n) bij de

2022/2464 (CSRD)	2013/34 (Jaarrekeningrichtlijn)			invulling van de beleidsruimte
Artikel 1, onderdeel 1	Artikel 1, derde lid, eerste alinea	Artikel 2, eerste lid, onderdeel b, Besluit en artikel 2:360 BW	Geen	
	Artikel 1, derde lid, tweede alinea	Artikel 2, tweede lid, onderdeel b Besluit	Lidstaatoptie om duurzaamheidsrapportering vrij te stellen centrale banken, postcheque- en girodiensten, de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden NV, de NV Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij, de NV Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering, de Ontwikkelingsmaatschappij Oost-Nederland NV en kredietunies.	Overgenomen vanwege de bijzondere positie van DNB en nationale ontwikkelingsbanken.
	Artikel 1, vierde lid	Artikel 2, tweede lid, onderdelen a en c, Besluit	Geen	
	Artikel 1, vijfde lid	Artikelen 1, eerste lid, en 10 Besluit en artikel 2:360 BW	Geen	
Artikel 1, onderdeel 2, onder a	Artikel 2, onderdeel 5	Artikel 1, tweede lid Besluit, voor de definitie voor netto-omzet betreffende banken en verzekeraars en rechtspersonen uit derde landen. Behoeft voor het overige geen implementatie,	Geen	

Intern gebruik		volgt uitartikel 2:377, zesde lid BW		
Artikel 1, onderdeel 2, onder b	Artikel 2, onderdelen 17 en 18	Artikel 1, eerste lid Besluit	Geen	
	Artikel 2, onderdeel 19	Artikel 17 (artikel 3f Besluit inhoud bestuursverslag)	Geen	
	Artikel 2, onderdeel 20		Hangt samen met de lidstaatoptie om onafhankelijke verlener van assurancediensten voor duurzaamheidsrapportering toe te laten	De motivering waarom deze optie nu niet is overgenomen, is opgenomen in de memorie van toelichting bij het voorstel voor de Implementatiewet (zie hierboven in paragraaf 3.).
Artikel 1, onderdeel 3	Artikel 19, eerste lid	Artikel 17 (artikelen 1, zesde lid, en 3e van het Besluit inhoud bestuursverslag)	Geen	
Artikel 1, onderdeel 4	Artikel 19bis, eerste lid	Artikelen 2, eerste lid en artikel 3, eerste en tweede lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, tweede lid, onderdelen a-h	Artikel 3, derde lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, tweede lid, slotalinea	Artikel 3, vierde en vijfde lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, derde lid, eerste alinea	Artikel 3, zesde lid Besluit	Geen	

Intern gebruik	Artikel 19bis, derde lid, tweede alinea	Artikel 3, zesde lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, derde lid, derde alinea	Artikel 3, zevende lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, derde lid, vierde alinea	Artikel 4a Besluit en artikel 3, achtste lid Besluit	Lidstaatoptie om toe te staan dat informatie wordt weggelaten indien openbaarmaking ervan zou leiden tot ernstige schade aan de commerciële positie	Overgenomen om evenwicht te waarborgen tussen het algemeen belang van duurzaamheidsrapportering en het voorkomen van ernstige schade aan de commerciële positie van de vennootschap. Zie hierboven in par. 3.4
	Artikel 19bis, vierde lid	Artikel 3, achtste lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, vijfde lid	Artikelen 23 en 35c Wet op de ondernemingsraden	Geen	
	Artikel 19bis, zesde en zevende lid	Niet geïmplementeerd omdat ze nooit van toepassing zijn geworden ten gevolge van de wijzigingen van de CSRD.		
	Artikel 19bis, achtste lid	Artikel 3, negende lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, negende lid, eerste alinea	Artikel 5, eerste lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis,	Artikel 5, tweede	Geen	

Intern gebruik	negende lid, tweede alinea, onderdelen a-c	en derde lid Besluit		
	Artikel 19bis, negende lid, derde alinea	Artikel 5, vierde lid Besluit	Lidstaatoptie om de vrijgestelde dochtermaatschappij te verplichten het bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen, resp. de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij openbaar te maken in een taal die door die lidstaat aanvaard wordt, en dat wordt voorzien in eventueel benodigde vertalingen naar die taal.	Overgenomen door aan te sluiten bij de taaleisen voor de jaarverslaggeving in artikel 2:394, eerste lid, BW, namelijk het Nederlands, Duits, Engels en Frans. Dit vergroot de toegankelijkheid van de duurzaamheidsinformatie (zie hierboven in paragraaf 3.4).
	Artikel 19bis, negende lid, vierde alinea	Artikel 5, vijfde lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, negende lid, vijfde alinea	Artikel 5, achtste lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, negende lid, zesde alinea	Artikel 5, negende lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, tiende lid	Artikel 5, zevende lid Besluit	Geen	
Artikel 1, onderdeel 5, onder a	Artikel 20, eerste lid, eerste alinea, onder g	Behoeft geen implementatie, volgt reeds uit artikel 3a onder d in verbinding met artikel 2a, tweede lid, van Besluit inhoud bestuursverslag	Geen	

Intern gebruik

Artikel 1, onderdeel 5, onder b	Artikel 20, eerste lid, tweede alinea	Artikel 17 (artikel 3a, tweede lid Besluit inhoud bestuursverslag)	Geen	
Artikel 1, onderdeel 6, onder a, b en c	Artikel 23, vierde lid, onderdeel b en, achtste lid, onderdeel b, onder i en iii	Artikel 2:408 BW en artikel 6, eerste lid Besluit	Geen	
Artikel 1, onder 7	Artikel 29bis, eerste lid, tweede lid, derde lid, eerste, tweede en derde alinea	Artikel 6, eerste en tweede lid Besluit	Geen	
	Artikel 29bis, derde lid, vierde alinea	Artikel 4a Besluit	Lidstaatoptie om toe te staan dat informatie wordt weggelaten indien openbaarmaking ervan zou leiden tot ernstige schade aan de commerciële positie	Overgenomen om evenwicht te waarborgen tussen het algemeen belang van duurzaamheidsrapportering en het voorkomen van ernstige schade aan de commerciële positie van de vennootschap. Zie hierboven in par. 3.4.
	Artikel 29bis, vierde lid, eerste alinea	Artikel 6, vierde lid Besluit	Geen	
	Artikel 29bis, vierde lid, tweede alinea	Artikel 5, zesde lid Besluit	Geen	
	Artikel 29bis, vijfde lid	Artikel 6, tweede lid Besluit	Geen	
	Artikel 29bis, zesde lid	Artikelen 23 en 35c Wet op de ondernemingsra	Geen	

Intern gebruik		den		
	Artikel 29bis, zevende lid	Artikel 6, zesde lid Besluit	Geen	
	Artikel 29bis, achtste en negende lid	Artikel 6a, eerste lid Besluit	Optie in alinea 3 om de vrijgestelde tussenholding te verplichten het bestuursverslag waarin een geconsolideerde duurzaamheidsrapportering is opgenomen, resp. de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van de moedermaatschappij openbaar te maken in een taal die door die lidstaat aanvaard wordt, en dat wordt voorzien in eventueel benodigde vertalingen naar die taal.	Optie overgenomen door aan te sluiten bij de taaleisen voor de jaarverslaggeving in artikel 2:394, eerste lid, BW, namelijk het Nederlands, Duits, Engels en Frans. Dit vergroot de toegankelijkheid van de duurzaamheidsinformatie (zie hierboven in paragraaf 3.4).
Artikel 1, onderdeel 8	Artikelen 29ter en 29quater	Behoeven geen implementatie, betreft taken voor de Europese Commissie		
Artikel 1, onderdeel 9	Artikel 29quinquies	Artikel 19 Besluit (artikel 4a Besluit elektronische deponering handelsregister)	Geen	
Artikel 1, onderdeel 10	Artikel 30, eerste lid, eerste alinea	Behoeft geen aparte implementatie. Volgt reeds uit artikelen 2:101, 2:210 en 2:394 BW	Geen	
	Artikel 30, eerste lid, tweede alinea	Artikel 2:394, vierde lid BW	Lidstaatoptie om ondernemingen te verplichten het bestuursverslag waarin de duurzaamheidsrapportering is opgenomen, op de	De motivering waarom deze optie is overgenomen, is opgenomen in de memorie van toelichting bij het

Intern gebruik			website openbaar te maken.	voorstel voor de Implementatiewet (zie ook hierboven paragraaf 3.4).
	Artikel 30, eerste lid, derde alinea		Deze lidstaatoptie hangt samen met de lidstaatoptie om een onafhankelijke verlener van assurancediensten voor duurzaamheidsrapportering toe te staan.	De motivering waarom deze optie niet is overgenomen, is opgenomen in de memorie van toelichting bij het voorstel voor de Implementatiewet (zie ook hierboven paragraaf 3.4).
	Artikel 30, eerste lid, vierde en vijfde alinea	Artikel 2:394, vierde lid BW	Geen	
Artikel 1, onderdeel 11	Artikel 33, eerste lid	Behoeft geen implementatie. Volgt reeds uit de artikelen 2:101, 2:210, 2:393 en 2:394 BW	Geen	
Artikel 1, onderdeel 12	Wijziging titel van hoofdstuk 8	Behoeft naar zijn aard geen implementatie		
Artikel 1, onderdeel 13, onderdeel a, onder i	Artikel 34, eerste lid, onderdeel a, onder ii	Artikel 2:393, derde lid, BW	Geen	
Artikel 1, onderdeel 13, onderdeel a, onder ii	Artikel 34, eerste lid, onderdeel a bis	Artikel 8, eerste lid, en tweede lid, onder e, Besluit en artikel 2:393a BW	Geen	
Artikel 1, onderdeel 13,	Artikel 34, derde lid	Artikel 2:393a BW	Lidstaatoptie om toe te staan dat een andere wettelijke auditor of een ander	De motivering voor het gebruik van deze optie wordt

onderdeel b			auditkantoor dan de auditor die of het kantoor dat de wettelijke controle op de jaarrekening verricht, het assuranceonderzoek bij de duurzaamheidsrapportering kan verrichten.	toegelicht in de memorie van toelichting bij het voorstel voor de Implementatiewet (zie ook hierboven paragraaf 3.4).
Artikel 1, onderdeel 13, onderdeel c	Artikel 34, vierde t/m zesde lid		Betreft de lidstaatoptie om onafhankelijke verlener van assurancediensten voor duurzaamheidsrapportering toe te laten	Zie voor de motivering waarom deze optie nu niet is overgenomen de memorie van toelichting bij het voorstel voor de Implementatiewet (zie ook hierboven paragraaf 3.4).
Artikel 1, onderdeel 14	Artikel 40bis, eerste lid, eerste en tweede alinea	Artikel 9, eerste lid Besluit	Geen	
	Artikel 40bis, eerste lid, derde en vierde alinea	Artikel 10 Besluit	Geen	
	Artikel 40bis, eerste lid, vijfde alinea	Artikel 9, eerste lid, onderdeel a en artikel 10, eerste lid, onderdeel d Besluit	Geen	
	Artikel 40bis, eerste lid, zesde alinea		Lidstaatoptie om dochtermaatschappijen en bijkantoren van ondernemingen uit derde landen te verplichten informatie te verstrekken over de netto-omzet die de ondernemingen uit derde landen op Nederlands grondgebied en in de Unie behaald hebben.	Niet overgenomen. In plaats daarvan wordt in lijn met het Besluit implementatie richtlijn openbaarmaking winstbelasting gekozen voor een verplichting voor de accountant om te

Intern gebruik				signaleren of de dochtermaatschappij onder de verplichting van dit besluit valt om een verslag inzake duurzaamheid te publiceren.
	Artikel 40bis, tweede lid, eerste en tweede alinea	Artikel 11 Besluit	Geen	
	Artikel 40bis, tweede lid, derde en vierde alinea	Artikel 12 Besluit	Geen	
	Artikel 40bis, derde lid	Artikel 13 Besluit	Geen	
	Artikel 40bis, vierde lid		Lidstaatoptie om de Commissie jaarlijks in kennis te stellen van de ondernemingen uit derde landen die zelf een duurzaamheidsverslag openbaar hebben gemaakt en van de gevallen waar dit duurzaamheidsverslag openbaar is gemaakt door de dochtermaatschappij of het bijkantoor.	Niet overgenomen, gelet op uitvoeringsgevolgen die dit zou meebrengen. De inrichting van een daartoe strekkend proces zou te veel vertraging opleveren voor de implementatie van de richtlijn, omdat een dergelijk systeem nog niet bestaat (zie ook hierboven paragraaf 3.4).
	Artikel 40ter	Behoeft naar zijn aard geen implementatie, betreft een taak van de Commissie		
	Artikel	Artikel 14 Besluit	Geen	

Intern gebruik	40quater			
	Artikel 40quinquies, eerste lid	Artikel 15, eerste, derde en vierde lid Besluit	Geen	
	Artikel 40quinquies, tweede lid	Artikel 15, tweede lid Besluit	Geen	
Artikel 1, onderdeel 15	Wijziging titel van hoofdstuk 11	Behoeft naar zijn aard geen implementatie		
Artikel 1, onderdeel 16	Artikel 48decies	Artikel 7 Besluit	Geen	
Artikel 1, onderdeel 17	Artikel 49	Behoeft naar zijn aard geen implementatie (betreft aan de Europese Commissie gedelegeerde bevoegdheden)		
Artikelen 2 t/m 4	Wijziging van Richtlijnen 2004/109/EG (Transparantie) en 2006/43/EG (Audit) en van Verordening 537/2014 (audit van organisaties van openbaar belang)	Worden geïmplementeerd in het voorstel voor de Implementatiewet, m.u.v. delen van artikel 3, onderdelen 18 en 27 die worden geïmplementeerd in dit besluit (zie hieronder). Zie de transponeringstabel in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel.	Geen	
Artikel 3, onderdeel 18	Artikel 28bis, eerste tot en met vierde en zesde lid	Artikel 8, tweede, derde en vijfde lid Besluit en art. 2:393a eerste lid	Geen	

Intern gebruik	Auditrichtlijn 2006/43/EG	BW		
Artikel 3, onderdeel 18	Artikel 28bis, vierde lid, laatste zin, Auditrichtlijn 2006/43/EG		Lidstaatoptie om handtekening van accountant onder omstandigheden niet openbaar te maken.	Niet overgenomen, van dezelfde optie bij de jaarrekening is ook geen gebruik gemaakt.
Artikel 3, onderdeel 18	Artikel 26bis, vijfde lid Auditrichtlijn 2006/43/EG	Artikel 8, zesde lid Besluit	Lidstaatoptie om voor te schrijven dat de assuranceverklaring over de duurzaamheidsrapportering kan worden opgenomen als afzonderlijk onderdeel van de accountantsverklaring wanneer de wettelijke controle van de jaarrekening en de assurance van de duurzaamheidsrapportering door dezelfde auditor wordt uitgevoerd.	Overgenomen omdat er in de praktijk behoefte aan kan zijn dat alle informatie omtrent de accountantscontrole en accountantsonderzoek op één plek te vinden is en als zodanig herkenbaar is.
Artikel 3, onderdeel 27, onderdeel a	Artikel 39, vierde lid bis Auditrichtlijn 2006/43/EG	Artikel 18 Besluit (artikel 2, vijfde lid Besluit Instelling auditcommissie)	Lidstaatoptie om audit van duurzaamheidsrapportering door bestuur/RvC of daartoe door ingesteld orgaan toe te staan.	Overgenomen om zo toe te staan dat de in dit besluit aan de auditcommissie toegekende taken met betrekking tot duurzaamheidsrapportering en de assurance van de duurzaamheidsrapportering ook in het geheel kunnen worden uitgevoerd door een andere commissie dan de auditcommissie (zie ook hierboven paragraaf 3.4)
Artikel 3, onderdeel 27, onderdeel b	Artikel 39 Auditrichtlijn 2006/43/EG	Artikel 18 Besluit (artikel 2, tweede lid Besluit instelling	Geen	

		auditcommissie)		
Artikel 5, eerste lid		Behoeft naar zijn aard geen implementatie (omzetting)		
Artikel 5, tweede lid, eerste alinea, onderdeel a		Artikel 20, eerste lid Besluit	Geen	
Artikel 5, tweede lid, eerste alinea, onderdelen b en c		Niet geïmplementeerd omdat ze nooit van toepassing zijn geworden ten gevolge van de wijzigingen van de CSRD.		
Artikel 5, tweede lid, tweede alinea		Artikel 20, derde lid Besluit	Geen	
Artikel 5, tweede lid, derde alinea, onderdeel a en vierde alinea		Wordt geïmplementeerd in het voorstel voor de Implementatiewet		
Artikel 5, tweede lid, derde alinea, onderdelen b en c		Niet geïmplementeerd omdat ze nooit van toepassing zijn geworden ten gevolge van de wijzigingen van de CSRD.		
Artikel 5, derde en vierde lid		Behoeven naar hun aard geen implementatie		
Artikel 6		Behoeft naar zijn aard geen implementatie (evaluatie door		

		Commissie)		
Artikel 7		Behoeft naar zijn aard geen implementatie (inwerkingtredin g)		
Artikel 8		Behoeft naar zijn aard geen implementatie (adressaten)		

Bepaling Richtlijn (EU) 2025/794 (Stop-de-klok-richtlijn)	Richtlijn of artikel waarop bepaling betrekking heeft	Bepaling Besluit (tenzij anders aangegeven	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte
Artikel 1	Artikel 5, tweede lid Richtlijn (EU) 2022/2464	Artikel 20, eerste en tweede lid Besluit	Geen	
Artikel 2	Wijzigt Richtlijn (EU) 2024/1760 CSDDD	Wordt in een ander wetstraject geïmplementeerd.		
Artikel 3		Behoeft naar zijn aard geen implementatie (omzetting)		
Artikel 4		Behoeft naar zijn aard geen implementatie (inwerkingtreding)		
Artikel 5		Behoeft naar zijn aard geen implementatie (adressaten)		

Bepaling Richtlijn (EU) 2026/470 (Wijzigingsric htlijn)	Bepaling Richtlijn (EU) 2013/34 (Jaarrekeningric htlijn), tenzij anders aangegeven	Bepaling Besluit (tenzij anders aangegeven)	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op de keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte

Artikel 1	Wijziging van Richtlijn 2006/43/EG (Audit)	Wordt geïmplementeerd in het voorstel voor de Implementatiewet. Zie de transponeringstabel in de toelichting bij de derde nota van wijziging bij het wetsvoorstel		
Artikel 2, onderdeel 1, onder a	Artikel 1, derde lid	Artikel 2, eerste lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 1, onder b	Artikel 1, vierde lid	Artikel 2, tweede lid onderdeel c Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 2	Artikel 3, dertiende lid	Behoeft naar zijn aard geen implementatie (gericht tot de Commissie)		
Artikel 2, onderdeel 3	Artikel 19, eerste lid, vierde alinea	Artikel 17 (artikelen 1, zesde lid, en 3e van het Besluit inhoud bestuursverslag)	Geen	
Artikel 2, onderdeel 4, onder a	Artikel 19bis, eerste lid, tweede alinea	Artikel 2, eerste lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 4, onder b, onder i	Artikel 19bis, derde lid, tweede alinea	Artikel 4, eerste lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, derde lid, derde alinea	Artikel 4, vijfde lid Besluit	Geen	
	Artikel 19bis, derde lid, vierde en vijfde alinea	Artikel 4, eerste t/m vierde lid Besluit (en laatste alinea van de artikelsgewijze toelichting bij artikel 4)	Geen	
	Artikel 19bis, derde lid, zesde alinea	Artikel 4, zesde lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 4, onder b,	Artikel 19bis, derde lid, tweede alinea	Behoeft geen implementatie (tekst is verplaatst)		

Intern gebruik

onder ii	(oud)			
Artikel 2, onderdeel 4, onder b, onder iii	Artikel 19bis, derde lid, vierde alinea (oud)	Artikel 4a Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 4, onder c	Artikel 19bis, zesde en zevende lid	Niet geïmplementeerd omdat ze nooit van toepassing zijn geworden ten gevolge van de wijzigingen van de CSRD.		
Artikel 2, onderdeel 4, onder d	Artikel 19bis, tiende lid	Artikel 2, eerste lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 5, onder a	Artikel 29bis, eerste lid, eerste alinea	Artikel 6, eerste lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 5, onder b, onder i	Artikel 29bis, derde lid, tweede tot en met zesde alinea	Artikel 6, tweede lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 5, onder b, onder ii	Artikel 29bis, derde lid, tweede alinea (oud)	Behoeft geen implementatie (tekst is verplaatst)		
Artikel 2, onderdeel 5, onder b, onder iii	Artikel 29bis, derde lid, vierde alinea (oud)	Artikel 6, tweede lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 5, onder c	Artikel 29bis, vierde lid bis	Artikel 6a, tweede en derde lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 5, onder d	Artikel 29bis, zevende lid bis	Artikel 6a, vierde lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 5, onder e	Artikel 29bis, negende lid	Artikel 6a, eerste lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdelen 6, 7 en 8	Artikelen 29ter, 29quater en 29quaterbis	Behoeft naar zijn aard geen implementatie (gericht tot de		

		Commissie)		
Artikel 2, onderdeel 9	Artikel 29quinquies	Artikel 19 Besluit (artikel 4a Besluit elektronische deponering handelsregister)	Geen	
Artikel 2, onderdeel 10	Artikelen 29sexies en 29septies	Behoeft naar zijn aard geen implementatie (gericht tot de Commissie)		
Artikel 2, onderdeel 11	Artikel 33, eerste lid		Optie om het bestuur vrij te stellen van de verantwoordelijkheid voor de juiste toepassing van de voorschriften over het elektronische formaat en de *tagging* van de duurzaamheidsrapportering.	Geen gebruik van gemaakt omdat het geen lastenverlichting oplevert (zie ook hierboven paragrafen 3.4 en 5.8.)
Artikel 2, onderdeel 12, onder a	Artikel 34, eerste lid	Artikel 8, eerste lid, en tweede lid, onder e, Besluit en artikel 2:393a BW	Geen	
Artikel 2, onderdeel 12, onder b	Artikel 34, tweede lid bis	Artikel 8, vierde lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 13, onder a	Artikel 40bis, eerste lid, tweede alinea	Artikel 9, eerste lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 13, onder b	Artikel 40bis, eerste lid, vierde en vijfde alinea	Artikel 10, eerste lid Besluit	Geen	
Artikel 2, onderdeel 13, onder c	Artikel 40bis, eerste lid, zesde alinea	Artikel 9, tweede lid en artikel 10, derde lid Besluit	Geen	
Artikel 2,	Artikel 49	Behoeft naar zijn aard		

onderdeel 14		geen implementatie (betreft aan de Europese Commissie gedelegeerde bevoegdheden)		
Artikel 3, onderdeel 1, onder a en b	Artikel 5, tweede lid, eerste en derde alinea Richtlijn (EU) 2022/2464	Artikel 20 Besluit	Geen	
Artikel 3, onderdeel 1, onder c	Artikel 5, tweede lid, vijfde alinea, Richtlijn (EU) 2022/2464		Optie om voor de boekjaren 2025 en 2026 de (groepen van) ondernemingen alvast uit te zonderen die nog wel onder de CSRD 2022 vallen, maar vanaf 2027 niet meer onder de CSRD 2026 vallen.	Geen gebruik van gemaakt omdat besluit pas vanaf boekjaar 2027 gaat gelden.
Artikel 3, onderdeel 2	Artikel 6, eerste lid Richtlijn (EU) 2022/2464	Behoeft naar zijn aard geen implementatie (gericht tot de Commissie)		
Artikel 4	Wijzigt Richtlijn (EU) 2024/1760 CSDDD	Wordt in een ander wetstraject geïmplementeerd.		
Artikel 5		Behoeft naar zijn aard geen implementatie (omzetting)		
Artikel 6		Behoeft naar zijn aard geen implementatie (inwerkingtreding)		
Artikel 7		Behoeft naar zijn aard geen implementatie (adressaten)		

Bijlage II

Gevolgen voor de regeldruk CSRD 2022

1. Inleiding

In deze bijlage wordt nader ingegaan op de regeldrukgevolgen die in eerste instantie zouden voortvloeiden uit de CSRD zoals zij luidde in de versie van 2022, uitgaande van volledige inwerkingtreding. De CSRD 2026 is vooral opgesteld om de lasten die voortvloeiden uit de CSRD 2022 te beperken. Om die beperking te onderbouwen, worden lasten van de CSRD 2022 in deze bijlage vergeleken met die van de CSRD 2026 en wordt ingegaan op de gevolgen daarvan voor de administratieve lasten voor Nederlandse ondernemingen. Deze informatie is opgenomen in een bijlage om te voorkomen dat in paragraaf 4 van het algemeen deel van de nota van toelichting steeds wordt gesproken van lasten die voor de daadwerkelijke naleving van de CSRD vanaf boekjaar 2027 niet relevant zijn. Deze bijlage vult op dat punt paragraaf 4 aan. Waar dat voor een goed begrip noodzakelijk is, bevat deze bijlage op een enkel punt een herhaling van paragraaf 4.

Evenals paragraaf 4, is deze bijlage gebaseerd op diverse studies van de Europese Commissie en EFRAG. Voor een goed begrip van deze regeldrukbijlage wordt hier eerst ingegaan op de wijze waarop EFRAG en de Commissie die onderzoeken naar aanleiding van de CSRD 2022 hebben uitgevoerd. De eerste studie was het *Impact Assessment* van de Europese Commissie ter gelegenheid van het voorstel voor de CSRD 2022. Toen zij dat onderzoek opstelde, moesten de duurzaamheidsrapporteringsstandaarden nog worden ontworpen. De Commissie heeft daarom ten algemene laten onderzoeken wat naar schatting de financiële gevolgen zouden zijn van het opstellen van een duurzaamheidsrapportering door de betrokken ondernemingen aan de hand van een standaard.[93] Bij dat onderzoek heeft de Commissie gebruikt gemaakt van de gegevens die zijn verzameld bij drie eerdere consultaties, namelijk een brede openbare consultatie uit 2018 over jaarverslaggeving, een gerichte consultatie uit juni 2019 over klimaatgerelateerde rapportering en een onderzoek uit 2019 naar zorgvuldigheidsprocedures in de toeleveringsketen. Daarnaast heeft de Commissie onderzoek gedaan onder de doelgroepen van de CSRD, waaronder de ondernemingen die al jaarlijks verslag doen over niet-financiële informatie, de gebruikers van de duurzaamheidsinformatie (zowel de financiële sector en investeerders als maatschappelijke organisaties en vakbonden), nationale toezichthouders, accountantsorganisaties, wetenschappers en beleidsmakers. De

[93] Zie p. 208 e.v. van het Impact Assessment, 21 april 2021, SWD(2021) 150 final.

Commissie heeft een *Inception Impact Assessment* uitgevoerd, waarop 78 reacties zijn gekomen, zij heeft een open consultatie gehouden waarop 588 personen en organisaties hebben gereageerd en zij heeft ondernemingen bevraagd die al onder de rapportageverplichtingen van de Richtlijn 2014/95/EU inzake niet-financiële informatie vallen. Verder heeft zij diverse gerichte onderzoeken uitgevoerd, waaronder één gericht op het MKB (348 bedrijven) en heeft zij diverse werkgroepen en bijeenkomsten georganiseerd om kennis en gegevens te vergaren over specifieke onderwerpen, zoals met het bedrijfsleven over administratieve lasten en met NGO's over hun visie op de rapportering.[94]

Daarnaast heeft EFRAG, de organisatie die de Commissie heeft geadviseerd over de standaarden, een kostenbatenanalyse opgesteld over de eerste set standaarden die zij in het kader van die advisering ten behoeve van de CSRD 2022 heeft opgesteld.[95] Zij heeft daarbij vooral gebruik gemaakt van de reacties op de consultatie die zij heeft gehouden over een voorontwerp van die eerste standaarden. Verder heeft ook EFRAG gebruikgemaakt van de gegevens die eerder waren verzameld in het kader van Richtlijn 2014/95/EU. Ook heeft zij informatie verzameld door middel van deskresearch en gerichte consultatie van ruim honderd belanghebbenden aan de hand van vragenlijsten en interviews.[96] De Europese Commissie heeft vervolgens aan de hand van het advies van EFRAG in 2023 de definitieve standaarden opgesteld. Daarbij heeft zij die standaarden gestroomlijnd, de administratieve lasten verder beperkt en een grove inschatting gemaakt van de besparing die dat oplevert.

Voor de overige studies zij verwezen naar paragraaf 4.1.

Om de gevolgen van de Wijzigingsrichtlijn voor de regeldruklasten die zouden voortvloeien uit de CSRD voor Nederland te kunnen inschatten, is het nodig om zowel de lasten van de CSRD 2022 als die van de CSRD 2026 te bespreken en met elkaar te vergelijken. Paragraaf 4 in het algemeen deel van de nota van toelichting zoals die luidde in de eerste en tweede versie van het ontwerpbesluit die in het kader van de voorhangprocedure naar de Eerste en Tweede Kamer zijn gestuurd, gaat over de regeldruk zoals die naar inschattingen zou voortvloeien uit de CSRD 2022.[97] Voor zover het nodig is voor een goed begrip van de

[94] Zie bijlage 2 van het Impact Assessment, 21 april 2021, SWD(2021) 150 final.
[95] EFRAG's Cover Letter on the Cost-benefit analysis of the First Set of draft ESRS, Cost-benefit analysis of the First Set of draft ESRS prepared by CEPS and Milieu, november 2022, https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F05%2520EFRAGs%2520Cover%2520Letter%2520on%2520the%2520Cost-benefit%2520analysis.pdf.
[96] Zie hoofdstuk 2 van de EFRAG Cost-benefit analysis.
[97] Kamerstukken II/I 2023/24, 26485, B/nr. 437 en F/455.

vermindering van de regeldruk ten gevolge van de Wijzigingsrichtlijn, is die toelichting ook hier opgenomen.

2. Aantallen ondernemingen

Volgens de CSRD 2022 moest een duurzaamheidsrapportering opgesteld worden door beursvennootschappen met uitzondering van micro-entiteiten, alle grote banken en verzekeraars (ongeacht rechtsvorm of beursnotering), alle overige grote vennootschappen en alle vennootschappen, banken en verzekeraars die aan het hoofd van een grote groep staan.[98] Bij de inschatting van het aantal ondernemingen dat onder deze verplichting zou vallen, is uitgegaan van de volgende cijfers. Bij gelegenheid van het voorstel voor de CSRD 2022 heeft EFRAG het aantal rapporterende ondernemingen in de hele EU ingeschat op ongeveer 48.000 en de Europese Commissie op iets meer dan 49.000.[99] Wat Nederland betreft was de inschatting als volgt. Er zijn circa 120 beursgenoteerde ondernemingen met zetel in Nederland (met uitzondering van micro-ondernemingen) die op basis van dit besluit en de Wet financieel toezicht onder de CSRD 2022 zouden vallen. Verder zijn er de laatste jaren in Nederland bij het handelsregister jaarlijks circa 12.000 jaarrekeningen gedeponeerd die zijn opgesteld volgens het regime voor grote ondernemingen of grote groepen. Bij de ondernemingen die die 12.000 jaarrekeningen hebben gedeponeerd zitten mogelijk diverse ondernemingen die dochtermaatschappij zijn van een moedermaatschappij en die een beroep kunnen doen op de vrijstelling een duurzaamheidsrapportering op te stellen als zij zijn opgenomen in de geconsolideerde duurzaamheidsrapportering van die moedermaatschappij. De RJ en de SER schatten in dat op basis van de criteria van de CSRD 2022 in Nederland tussen de 3.000 en 6.000 ondernemingen een duurzaamheidsrapportering zouden moeten opstellen.[100]

3. Omvang van de regeldruk

Volgens de Commissie zouden de kosten van de CSRD 2022 per onderneming gemiddeld jaarlijks € 106.000 bedragen, maar in het onderzoek liepen de schattingen bij de daarbij betrokken ondernemingen uiteen van € 437 tot € 800.000. De Commissie zette daartegenover

[98] Micro-entiteiten zijn vennootschappen die gedurende twee opeenvolgende boekjaren hebben voldaan aan twee van de volgende drie criteria: een balanstotaal van niet meer dan € 450.000, een netto-omzet van niet meer dan € 900.000 en gemiddeld minder dan 10 werknemers (zie artikel 2:395a BW). Groot betekent dat gedurende twee opeenvolgende boekjaren is voldaan aan twee van de volgende drie criteria: een balanstotaal van meer dan € 25 miljoen, een netto-omzet van meer dan € 50 miljoen en gemiddeld ten minste 250 werknemers (zie artikel 2:397 BW).

[99] Zie p. 226 van het Impact Assessment en p. 10 van de EFRAG Cost-benefit analysis.

[100] https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/thema/imvo/csrd-en-esrs.pdf, p. 19.

dat ondernemingen zonder deze richtlijn geconfronteerd zouden worden met een ongecoördineerde informatiebehoefte van gebruikers en met de nadelen van het ontbreken van consensus over de aard en omvang van de informatie en de wijze van rapporteren ten gevolge van het ontbreken van standaarden. Volgens de Commissie zou het rapporteren op basis van een standaard kunnen leiden tot een besparing van € 24.200 tot € 41.700 per onderneming, indien daarmee volledig wordt voldaan aan de informatiebehoefte van gebruikers.

Ook EFRAG concludeerde dat de kosten voor individuele ondernemingen grote verschillen vertonen en afhankelijk zijn van de omstandigheden. De baten van de standaarden zijn volgens haar nauwelijks te kwantificeren en zijn daarom door haar voornamelijk in kwalitatieve termen weergegeven. Haar conclusie luidde dat de kosten van de standaarden niet de baten zouden overstijgen, inclusief de baten voor de samenleving en het milieu.[101] Als alle rapportage-eisen onverkort van toepassing zouden zijn geworden, verwachtte EFRAG dat de totale kosten in de EU voor de rapporterende ondernemingen op jaarlijkse basis 0,01% van hun omzet zouden bedragen. De nadere uitwerking van de invoeringskosten en jaarlijks terugkerende kosten is gegeven in paragraaf 4 van de nota van toelichting bij de eerste en tweede versie van het voorstel voor deze algemene maatregel van bestuur, zoals die naar de Eerste en Tweede Kamer zijn gestuurd in het kader van de voorhangprocedure. Die kosten worden hier niet herhaald, omdat bij het onderzoek door EFRAG in het kader van de lastenvermindering ten gevolge van de vereenvoudiging van de ESRS in 2026 bleek dat die inschattingen niet accuraat waren. EFRAG heeft in dat onderzoek op basis van gesprekken met ondernemingen, die inmiddels voor het eerste jaar ervaring hadden opgedaan met de duurzaamheidsrapportering, de lasten van de CSRD 2022 en de oorspronkelijke set ESRS uit 2023 opnieuw ingeschat. Dit levert een realistischer, want op de praktijk gebaseerde, inschatting op dan de inschattingen in de effectenanalyse van de Commissie bij de presentatie van het voorstel voor de CSRD in 2021 (toen de standaarden nog ontworpen moesten worden) en de kostenbatenanalyse van EFRAG bij die ESRS uit 2023. Die kostenbatenanalyse van EFRAG uit december 2025 zal daarom ook hier worden gebruikt om de regeldrukkosten van Nederlandse rapporterende ondernemingen ingevolge de CSRD 2022 te kunnen inschatten. Ook de Commissie heeft zich erop gebaseerd voor de berekening van de kostenreductie door de Commissie in haar werkdocument van 3 juli 2026 bij de presentatie van de vereenvoudigde ESRS (zie par. 4.1).

[101] EFRAG Cover Letter, p. 1-3.

De Europese Commissie heeft vervolgens aan de hand van het advies van EFRAG de standaarden van 2023 opgesteld. Daarbij heeft zij die standaarden gestroomlijnd met het oog op het concurrentievermogen en de beteugeling van de administratieve lasten. Door diverse verdere procedurele maatregelen en inhoudelijke aanpassingen bedroeg volgens de Commissie de besparing van lasten gemiddeld ca. € 29.000 per onderneming ten opzichte van de EFRAG-versie. Van andere aanpassingen – zoals een betere coherentie met het EU-wetgevingskader en interoperabiliteit met internationale normeringsinitiatieven – was het niet mogelijk om de lastenbesparing te berekenen.[102]

Voor de kosten over boekjaar 2024-2026 verdeelt EFRAG de ondernemingen in twee categorieën: ondernemingen met tussen de duizend en tienduizend werknemers en ondernemingen met meer dan tienduizend werknemers. Hieronder volgen in de tabel de kosten per onderneming op basis van achtereenvolgens de ESRS 2023 voor ondernemingen die vanaf 2024 moeten rapporteren (die de zogenaamde *wave* 1 worden genoemd, omdat zij de eerste groep rapporterende ondernemingen vormden), de vereenvoudigde ESRS voor diezelfde ondernemingen en de vereenvoudigde ESRS voor ondernemingen die vanaf 2027 voor het eerst rapporteren. Bij deze cijfers zijn ook de eenmalige invoeringskosten meegenomen die zich enkel in het eerste jaar van rapportering voordoen:

Kosten per onderneming in 1e jaar van toepassing (invoeringskosten plus jaarlijkse kosten)						
	ESRS 2023 voor *wave* 1-ondernemingen		**Vereenvoudigde ESRS voor *wave* 1-ondernemingen**		**Vereenvoudigde ESRS boekjaar 2027**	
Aantal werknemers	Tussen 1.000 en 10.000	Meer dan 10.000	Tussen 1.000 en 10.000	Meer dan 10.000	Tussen 1.000 en dan 10.000	Meer dan 10.000
Interne kosten opstellen rapportering	€ 130.000	€ 540.000	€ 135.000	€ 624.000	€ 98.000	€ 453.000

[102] Zie de toelichting bij het voorstel voor de Gedelegeerde Verordening (EU) van de Commissie tot aanvulling van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en van de Raad wat betreft standaarden voor duurzaamheidsrapportering, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=PI_COM:C(2023)5303. Hoewel een onderdeel van de onderwerpen uit de rapportering die onder de infasering vallen, gedurende twee jaar mag worden overgeslagen, wordt de besparing van de hele infasering toegeschreven aan het eerste jaar, omdat niet bekend is welk bedrag moet worden toegeschreven aan het desbetreffende onderdeel.

Externe kosten advies	€ 40.000	€ 390.000	€ 23.000	€ 95.000	€ 17.000	€ 70.000
Accountants-kosten	€ 100.000	€ 800.000	€ 78.000	€ 500.000	€ 63.000	€ 400.000
Interne kosten begeleiding accountants-onderzoek	€ 15.000	€ 200.000	€ 5.000	€ 59.000	€ 4.000	€ 47.000
IT-kosten	€ 10.000	€ 210.000	€ 11.000	€ 150.000	€ 8.000	€ 105.000
Totaal	€ 285.000	€ 1.930.000	€ 244.000	€ 1.428.000	€ 190.000	€ 1.075.000

Voor enkel de jaarlijks terugkerende kosten per onderneming ziet de tabel er als volgt uit:

Jaarlijkse kosten per onderneming						
	ESRS 2023		**Vereenvoudigde ESRS voor *wave* 1-ondernemingen**		**Vereenvoudigde ESRS vanaf 2027**	
Aantal werknemers	Tussen 1.000 en 10.000	Meer dan 10.000	Tussen 1.000 en 10.000	Meer dan 10.000	Tussen 1.000 en 10.000	Meer dan 10.000
Interne kosten opstellen rapportering	€ 73.000	€ 270.000	€ 51.000	€ 203.000	€ 39.000	€ 159.000
Externe kosten advies	€ 21.000	€ 195.000	€ 11.000	€ 45.000	€ 8.000	€ 35.000
Accountants-kosten	€ 100.000	€ 800.000	€ 78.000	€ 500.000	€ 63.000	€ 400.000
Interne kosten begeleiding accountants-onderzoek	€ 8.000	€ 100.000	€ 5.000	€ 59.000	€ 4.000	€ 47.000
Totaal	€ 202.000	€ 1.365.000	€ 145.000	€ 807.000	€ 114.000	€ 641.000

4. Lasten voor de waardeketen

EFRAG heeft onderzoek gedaan naar het 'trickle down'-effect van de duurzaamheidsrapportering voor MKB-bedrijven die zich bevinden in de waardeketen van de rapporterende ondernemingen.[103] Volgens dat onderzoek uit 2022 zouden tussen de 3 en 19 miljoen MKB-ondernemingen in de EU te maken krijgen met deze indirecte gevolgen van de rapporteringsverplichting van het voorstel voor de CSRD 2022. Het zou gaan om tussen de 60 en 380 MKB-bedrijven per rapporterende onderneming en om tussen de 9 en 59% van het MKB, afhankelijk van hoe ver de waardeketen reikt. Een gemiddeld MKB-bedrijf zou volgens dit onderzoek ongeveer € 1.300 aan invoeringskosten in het eerste jaar hebben (0,02% van hun omzet) en jaarlijks terugkerende kosten van ongeveer € 2.000 (0,03% van de omzet). Bijna de helft van die kosten zou worden besteed aan extern advies, bestaande uit juridisch advies en het vertalen van de beschikbare data naar de verlangde indicatoren (zie artikel 3, derde lid, onderdeel h, van het besluit). De kosten zijn mede afhankelijk van de vraag of de desbetreffende MKB-onderneming al iets doet op het terrein van duurzaamheidsinformatie en of het de deskundigheid in huis heeft om aan de vraag van de rapporterende ondernemingen te voldoen. EFRAG verwachtte dat in de praktijk laatstbedoelde ondernemingen het MKB ook zullen kunnen helpen bij het aanleveren van de juiste informatie.

[103] EFRAG Cost-benefit Analysis, hoofdstuk 4, Bij de berekening van deze kosten zijn door EFRAG de micro-ondernemingen buiten beschouwing gelaten. Tevens merkt EFRAG hierin op dat de berekeningen wegens gebrek aan data, vooral zijn gebaseerd op informatie van grote ondernemingen.